

Eiropas Savienības LIFE programmas integrētais projekts "Atkritumi kā resursi Latvijā – Reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju"

Ziņojums par iepakojuma plūsmu Latvijā un rīcības plāna sagatavošana datu digitalizācijai

Rīgā, 2023

LIFE Waste To Resources IP, LIFE20 IPE/LV0000M

Tehniskās atsauces, dokumenta rekvizīti

Granta līguma numurs: Grant agreement number:	LIFE20 IPE/LV/000014
Akronīms: Acronym:	LIFE Waste To Resources IP; Life W2R IP (LIFE Projekts)
Pilns nosaukums: Full title:	“Atkritumi kā resursi Latvijā – Reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju” “Waste To Resources Latvia - boosting regional sustainability and circularity”
Partneris: Partner:	Valsts vides dienests (VVD) State Environmental Service (SES)
Aktivitātes nosaukums: Name of the Action:	A6 Sagatavošanās datu pārvaldības un kontroles kapacitātes paaugstināšanai un ražotāju paplašinātās atbildības sistēmas pilnveide A6 Preparation for capacity building of control and data management of waste flows and extended producer responsibility systems
Nodevuma nosaukums projektā: Title of deliverable in the project:	Ziņojums par iepakojuma plūsmu Latvijā un rīcības plāna sagatavošana datu digitalizācijai Assessment report on packaging flows in Latvia and action plan for data digitalisation
Dokumenta veids: Document type:	Ziņojums Report
Autori: Authors:	Dace Jansone-Vēvere
Piedalījušies: Have participated:	Elvis Kreicis
Izplatīšana: Distribution:	Publiska (PU) Public
Sagatavošanas periods: Preparation period:	2022-2023
Sasniedzamā rezultāta izpildes termiņš: Deadline for deliverable in project:	30.06.2023.
Nodevuma iesniegšanas datums: Date of submission:	24.08.2023.
Versija: Version:	2.0.

Saturs

Saturs.....	3
Saīsinājumi, termini un skaidrojumi	5
Summary	8
Kopsavilkums.....	9
Ievads	10
1. Iepakojuma regulējums, saistošie normatīvie akti	11
1.1 Iepakojums un to veidi.....	15
1.1.1 Iepakojuma pielietojuma veidi.....	15
1.1.2 Atkārtoti lietojams iepakojums	17
1.1.3 Depozīta iepakojums.....	18
1.1.4 Aizliegumi un prasības iepakojuma patēriņa samazināšanai	19
1.1.4.1 Aizliegums laist tirgū plastmasu saturošus izstrādājumus.....	19
1.1.4.2 Plastmasu saturošu vienreizlietojamu trauku patēriņa samazināšana.....	21
1.1.4.3 Plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa samazināšana.....	21
1.1.5 Piemēri iepakojuma definīcijas kritēriju piemērošanai.....	22
1.2 Iepakotājs un tā pienākumi	23
1.3 Iepakojuma dzīves cikls un uzskaites pienākums	25
1.3.1 Prasības iepakojuma ražošanai.....	27
1.3.2 Prasības iepakojuma marķēšanai	30
1.3.3 Prasības tirgū laistā iepakojuma uzskaitēi	32
1.3.3.1 Ziņošana par plastmasas maisiņiem.....	37
1.3.3.2 Ziņošana par vienreiz lietojamu plastmasu saturošiem izstrādājumiem.....	37
1.3.4 Iepakojuma aprite.....	37
1.3.5 Prasības izlietotā iepakojuma apsaimniekošanai	38
1.3.6 Prasības apsaimniekotā izlietotā iepakojuma uzskaitēi	39
1.4 Apsaimniekošanas sistēmu īstenošana.....	42
1.4.1 Vispārīgās prasības izlietotā iepakojuma apsaimniekošanai	43
1.4.2 Ražotāju atbildības sistēma.....	46
1.4.3 Depozīta sistēma	51

1.4.4	Iepakojuma apsaimniekošanas padome	52
1.5	Iepakojuma datu apkopošana un ziņošana	53
1.6	Ziņojumi par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu	56
1.7	Iepakojuma datu turētāji un datu plūsma	57
1.8	Iepakotāju datubāze.....	62
1.9	Uzraudzība un kontrole iepakojuma jomā	63
1.10	Iesaistīto pušu pienākumi iepakojuma jomā	67
2.	Esošā situācija un statistiskie rādītāji (2017-2021).....	68
2.1	Iepakotāju un apsaimniekotāju skaita dinamika	68
2.2	Tirgū laistais iepakojuma apjoms	70
2.3	Apsaimniekotais izlietotā iepakojuma apjoms.....	83
2.4	Iepakojuma apsaimniekošana reģionālajā griezumā (2021.g.)	86
3.	Nepieciešamie risinājumi.....	89
	Secinājumi.....	101
	Pielikumi	102
	Pielikums Nr.1 «Iepakojuma materiālu veidi, kādi par 2023.gadu jāziņo VID un VVD»	102
	Pielikums Nr.2 «Depozīta iepakojuma materiālu veidi, kādi iepakotājam 2023.gadā jāziņo DS»... ..	103
	Pielikums Nr.3 «Tirgū laistā un izlietotā iepakojuma materiālu klasifikācija»	104
	Pielikums Nr.4 «Iepakojuma dati»	106
	Pielikums Nr.5 «Iesaistīto pušu pienākumi iepakojuma jomā»	108

Saīsinājumi, termini un skaidrojumi

AKK – atkritumu klases kods, atbilstoši noteikumiem par atkritumu klasificēšanu

apsaimniekotājs – ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas komersants, kas ir dabas resursu nodokļa maksātājs vai komercsabiedrība, kas, pamatojoties uz līgumu, kurš noslēgts ar dabas resursu nodokļa maksātāju, organizē un koordinē attiecīgās ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas darbību (*Dabas resursu nodokļa likumā noteiktā definīcija*), RAS apsaimniekotājs

APUS – atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēma

atkārtoti lietojamais iepakojums (ALI) – iepakojums, kas ir projektēts, izstrādāts un laists tirgū, lai aprites ciklā to pārvietotu vai nodrošinātu tā izmantošanu vairākkārt, to atkārtoti papildot vai izmantojot tam pašam nolūkam, kādam tas sākotnēji paredzēts (*Iepakojuma likumā noteiktā definīcija*)

atkritumi - jebkurš priekšmets vai viela, no kuras tās valdītājs atbrīvojas, ir nolēmis vai spiests atbrīvoties (*Atkritumu apsaimniekošanas likumā noteiktā definīcija*)

atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai – atkritumu reģenerācijas darbība, kurā par atkritumiem kļuvušu produktu vai tā sastāvdaļas pārbauda, tīra vai labo, lai varētu atkārtoti lietot bez turpmākas priekšapstrādes (*Atkritumu apsaimniekošanas likumā noteiktā definīcija*)

bīstamais iepakojums – iepakojums, kura sastāvā ir materiāli, kas izlietoto iepakojumu padara bīstamu, vai iepakojums, kas ir bijis saskarē ar bīstamām ķīmiskajām vielām vai bīstamiem ķīmiskajiem produktiem un to nav iespējams attīrīt līdz pakāpei, kad šo iepakojumu vairs nevar klasificēt kā bīstamu atkritumu (*izriet no Iepakojuma likuma 4.panta otrajā daļā noteiktā*)

CSP - Centrālā statistikas pārvalde

depozīta iepakojums (DEP) – atkārtoti vai vienreiz lietojamais dzērienu iepakojums, kuram piemēro depozīta sistēmu saskaņā ar vides aizsardzības normatīvajiem aktiem (*Iepakojuma likumā noteiktā definīcija*)

DRN – dabas resursu nodoklis

DS – depozīta sistēma – izlietotā dzērienu depozīta iepakojuma pieņemšana no galalietotāja, šķirošana, pārvadāšana, uzglabāšana, pārstrāde vai sagatavošana atkārtotai izmantošanai atbilstoši tā sākotnējam uzdevumam, kā arī minēto darbību plānošana un organizēšana (*Iepakojuma likumā noteiktā definīcija*)

DS operators - komersants, kura dibinātāji un dalībnieki ir depozīta iepakotāji un biedrības, kuru biedri ir depozīta iepakotāji, un kurš, pamatojoties uz līgumu ar VVD, nodrošina depozīta sistēmas darbību visā Latvijas teritorijā atbilstoši normatīvo aktu prasībām (*Iepakojuma likumā noteiktā definīcija*)

EDS – Valsts ieņēmumu dienesta uzturētā elektroniskās deklarēšanās sistēma

Eurostat – Eiropas Komisijas struktūrvienība, kura atrodas Luksemburgā. Tās galvenie pienākumi ir statistikas informācijas piedāvāšana Eiropas Savienības institūcijām un tās dalībvalstu, kandidātvalstu un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas valstu izmantoto statistikas metožu saskaņošana.

ES – Eiropas Savienība

free-riders – iepakotāji, kuri neievēro normatīvo aktu prasības, neziņo par tirgū laisto iepakojumu, nemaksā par to DRN un neiesaistās apsaimniekošanas sistēmās

IEP - iepakojums

iekotājs – preces ražotājs, pakalpojuma sniedzējs, pārdevējs vai izplatītājs, kas Latvijā laiž tirgū iepakotu preci vai pievieno iepakojumu izstrādājumiem, kuri pēc pakalpojuma sniegšanas nonāk pie pakalpojuma saņēmēja (*Iepakojuma likumā noteiktā definīcija*), kuram pienākums uzskaitīt tirgū laisto iepakojumu

IS – informācijas sistēma

izlietotais iepakojums– iepakojums vai tā materiāls (izņemot ražošanas atlikumus), uz kuru attiecas Atkritumu apsaimniekošanas likumā minētā atkritumu definīcija (*Iepakojuma likumā noteiktā definīcija*)

kompozīta iepakojums — iepakojums, kas izgatavots no diviem vai vairākiem dažādu materiālu slāņiem, kurus nevar atdalīt manuāli un kuri veido vienu nedalāmu vienību, kura sastāv no iekšējās kameras un ārējā korpusa, un ko šādā veidā piepilda, uzglabā, pārvadā un lieto (*Iepakojuma likumā noteiktā definīcija*)

laist tirgū – izstrādājumu darīt pieejamu (piegādāt izplatīšanai, patēriņam vai izmantošanai) tirgū pirmo reizi (*Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņa samazināšanas likumā noteiktā definīcija*), šī Ziņojuma kontekstā “laist tirgū” skaidrots sadaļā “Iepakotājs un tā pienākumi”

LR – Latvijas Republika

LVGMC – Valsts SIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”

operators – atkritumu apsaimniekotājs, kurš saņēmis atbilstošu atļauju atkritumu apsaimniekošanai (jebkurai darbībai ar atkritumiem, kas jāsaņem atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 12. un 12.¹ panta pirmajā daļā noteiktajam)

preces ražotājs – (arī iepakotājs) persona, kas maksā dabas resursu nodokli par iepakojumu un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem atbilstoši Dabas resursu nodokļa likuma 3.pantā noteiktajam (*Dabas resursu nodokļa likumā noteiktā definīcija*)

RAS – ražotāju paplašinātās atbildības sistēma, pasākumu kopums, kuru īstenojot preces ražotājam ir finansiāla atbildība vai finansiāla un organizatoriska atbildība par savas tirgū laistās preces un iepakojuma atkritumu efektīvu apsaimniekošanu (*Dabas resursu nodokļa likumā noteiktā definīcija*)

Statistikas pārskats A3 – MK 23.05.2017. noteikumu Nr.271 “Noteikumi par vides aizsardzības oficiālās statistikas un piesārņojošās darbības pārskata veidlapām” 3.pielikumā noteiktā veidlapa "Veidlapa Nr. 3 – Atkritumi. Pārskats par atkritumiem"

UR – Uzņēmumu reģistrs

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VID – Valsts ieņēmumu dienests

VLT – vienreiz lietojamie galda trauki un piederumi

VVD – Valsts vides dienests

VVD IS – Valsts vides dienesta informācijas sistēma “TULPE”

Summary

Within the framework of LIFE programme integrated Project “Waste To Resources Latvia – boosting regional sustainability and circularity” (hereinafter – LIFE Project) action A.6 “Preparation for capacity building of control and data management of waste flow and extended producer responsibility systems” deliverable “Report on Packaging Flow in Latvia and Preparation of an Action Plan for Data Digitalization” (hereinafter – Report) has been prepared. The aim of the Report is to provide support for the development of modern solutions for packaging control and accounting system. The current situation regarding the existing packaging flow in Latvia was analyzed, starting from its introduction to the market and ending with the collection, processing, or regeneration of used packaging. An analysis of regulatory requirements for the recording and reporting of packaging data throughout its lifecycle was conducted. Essential requirements defined in regulatory frameworks were described, and general explanations within the field of packaging were provided. Binding regulations at both the European Union and national levels were examined, and the actual actions of involved parties were analyzed, evaluating the traceability of packaging flow in all stages of its lifecycle, from it providing to the Latvian market to the closure of the management cycle - processing, regeneration, or disposal. Statistical indicators from the period between 2017 and 2021 were assessed, and in some cases, up-to-date data at the time of Report preparation were evaluated to ensure data reliability.

The Report provides an overview of the extent and format in which information on packaging is currently collected in various registers and databases, how data is stored, for what purpose, as well as the evaluation of data consistency and the possibility of duplication. As a result of the analysis of regulatory frameworks, it was concluded that the requirements for packaging record-keeping need to be refined to ensure high-quality recording of packaging data, both for packaging subject to the Natural Resources Tax and for which exemption is applicable within the Extended Producer Responsibility systems or Deposit return system.

Within the scope of the Report, it was concluded that, to assess data quality and respond to data changes, the State Environmental Service needs to acquire comprehensive data on packaging provided to the market. Additionally, to engage the public more in reducing the informal economy (free-riders) sector, it is necessary to publish data on packaging producers participating in packaging management systems. For automated data management, especially for generating summaries, currently the State Environmental Service Information System needs to maintain structured data on deposit packaging and establish integration with the State Revenue Service to obtain data on packaging subject to Natural Resources Tax.

The information provided in the Report is essential for establishing a convenient, unified, and modern database to store consolidated and reliable data on all stages of packaging flow within various full lifecycle stages, which will be implemented through the development of IT solutions in the sub-action C6.2 “Capacity building of national authorities for control and management of waste flows and extended producer responsibility schemes” of the LIFE Project.

Kopsavilkums

ES LIFE programmas integrētā projekta “Atkritumi kā resursi Latvijā – Reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju” (turpmāk – LIFE Projekts) aktivitātes A6 “Sagatavošanās datu pārvaldības un kontroles kapacitātes paaugstināšanai un ražotāju paplašinātās atbildības sistēmas pilnveide” nodevuma “Ziņojums par iepakojuma plūsmu Latvijā un rīcības plāna sagatavošana datu digitalizācijai” ietvaros tika sagatavots ziņojums par iepakojuma plūsmu Latvijā (turpmāk - Ziņojums). Tā mērķis ir sniegt atbalstu iepakojuma kontroles un uzskaites sistēmas mūsdienīgu risinājumu izveidei.

Ziņojumā izpētīta pašreizējā situācija attiecībā uz esošo iepakojuma plūsmu Latvijā, sākot no laišanas tirgū līdz izlietotā iepakojuma savākšanai un pārstrādei, vai reģenerācijai. Tika veikta normatīvo aktu prasību analīze par iepakojuma datu (visā tā dzīves ciklā) uzskaiti un ziņošanu. Raksturotas būtiskākās prasības, kas noteiktas normatīvajā regulējumā un sniegti vispārīgi skaidrojumi iepakojuma jomā. Aplūkoti saistošie normatīvie akti gan ES, gan LR līmenī, kā arī analizēta iesaistīto pušu faktiskā rīcība, novērtējot iepakojuma plūsmas izsekojamību visos tā dzīves cikla posmos, sākot ar laišanu Latvijas tirgū un beidzot ar apsaimniekošanas cikla noslēgšanu – pārstrādi, reģenerāciju vai apglabāšanu. Novērtēti statistiskie rādītāji laikposmā no 2017. gada līdz 2021. gadam, atsevišķos gadījumos novērtēti arī aktuālie dati uz Ziņojuma sagatavošanas brīdi, lai analizētu datu uzticamību.

Ziņojumā sniegts ieskats, cik lielā mērā un kādā formātā, kādos reģistros un datubāzēs šobrīd tiek apkopota informācija par iepakojumu, kādi dati tiek glabāti un kādam nolūkam, kā arī vērtēta datu saskaņotība un dublēšanās iespējamība. Normatīvo aktu analīzes rezultātā tika konstatēts, ka prasības iepakojuma uzskaitē ir nepieciešams precizēt, lai nodrošinātu kvalitatīvu iepakojuma datu uzskaiti, gan iepakojumam, par kuru maksājams DRN, gan saņemams atbrīvojums RAS vai DS ietvaros.

Ziņojuma ietvaros secināts, ka, lai spētu novērtēt datu kvalitāti un reaģēt uz datu izmaiņām, VVD nepieciešams iegūt izvērstus datus par tirgū laisto iepakojumu. Savukārt, lai sabiedrība varētu vairāk iesaistīties pelēkā sektora mazināšanā, nepieciešams publicēt datus par iepakotājiem, kuri iesaistās apsaimniekošanas sistēmās.

Automatizētai datu pārvaldībai, jo īpaši kopsavilkumu ģenerēšanai, nepieciešams VVD IS uzturēt strukturētus datus par depoziņa iepakojumu, kā arī veidot integrāciju ar VID, iegūstot datus par iepakojumu, par kuru maksājams DRN.

Ziņojumā sniegtā informācija ir nepieciešama, lai izveidotu ērti pārvaldāmu, vienotu un mūsdienīgu datubāzi, kurā glabāt konsolidētus un uzticamus datus par visu iepakojuma plūsmu dažādos pilna aprites cikla posmos, kas tiks īstenoti izstrādājot IT risinājumus LIFE Projekta apakšaktivitātē C6.2 “Valsts iestāžu kapacitātes stiprināšana atkritumu plūsmu un ražotāju atbildības sistēmu kontrolē un administrēšanā”.

Ievads

Visā ES tiek pievērsta pastiprināta uzmanība iepakojumam, lai pēc iespējas novērstu iepakojuma atkritumu rašanos un veicinātu iepakojuma atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un citus reģenerācijas veidus, nevis to apglabāšanu. Cita starpā regulējums noteic iepakojuma uzskaiti un sasniegto pārstrādes/reģenerācijas mērķu novērtēšanu. Līdz ar to, dalībvalstis paredz vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek veidotas un uzturētas saskaņotas iepakojuma un izlietotā iepakojuma datubāzes, lai dotu iespēju Eiropas Komisijai un dalībvalstīm uzraudzīt, kā tiek īstenoti [Iepakojuma direktīvā](#) paredzētie mērķi.

Šobrīd Latvijā nav vienota digitāla risinājuma attiecībā uz iepakojuma plūsmas pārvaldību, un dati tiek vākti dažādos līmeņos un datu apstrādes veidos. Tas rada sarežģījumus gan valsts iestādēm, gan citām ieinteresētajām pusēm. Tāpēc ir nepieciešams izveidot mūsdienīgu izlietotā iepakojuma kontroles un uzskaites sistēmu, veidojot vienotu datubāzi, kurā glabātos konsolidēti un uzticami dati par visu iepakojuma plūsmu dažādos pilna aprites cikla posmos, nodrošinot ērtu un pēc iespējas automatizētu datu pārvaldību. Šīs darbības ir svarīgas, lai sasniegtu Direktīvā 94/62/EK noteiktās prasības par iepakojumu un iepakojuma atkritumiem, kā arī nodrošinātu Eiropas Komisijas 2005. gada 22. marta Lēmumā Nr. 270 noteiktos datubāžu sistēmu formātus.

Risinājumu izstrādei efektīvai datu pārvaldībai, nepieciešams izpētīt esošo situāciju attiecībā uz iepakojuma plūsmu Latvijā - no iepakojuma laišanas tirgū līdz izlietotā iepakojuma savākšanai, pārstrādei vai reģenerācijai. Aplūkojamas ar iepakojuma plūsmu saistīto normatīvo aktu prasības un novērtējama iesaistīto pušu faktiskā rīcība. Nepieciešams analizēt esošo informācijas iegūšanas procesu, informācijas glabāšanas un nodošanas veidu, izmantotos reģistrus un datubāzes, kā arī to, kādi tieši dati tiek glabāti, kādam nolūkam un kā tiek veidoti ziņojumi par iepakojuma plūsmu Latvijā.

Konstatējumu un secinājumu rezultātā piedāvājami risinājumi, kuri modelēti gan no informācijas plūsmas, gan no uzkrāšanas viedokļa ar mērķi panākt efektīvu iepakojuma datu pārvaldību.

Ziņojumā piedāvātie priekšlikumi IT risinājumiem tiks izvērtēti kopā ar IT risinājumu izstrādātāju un pēc iespējas īstenoti LIFE Projekta apakšaktivitātē C6.2 "Valsts iestāžu kapacitātes stiprināšana atkritumu plūsmu un ražotāju atbildības sistēmu kontrolē un administrēšanā", izveidojot vienotu un konsolidētu datu pārvaldības sistēmu. Pašreizējās situācijas izpēte tiek veikta LIFE Projekta aktivitātes A6 "Sagatavošanās datu pārvaldības un kontroles kapacitātes paaugstināšanai un ražotāju paplašinātās atbildības sistēmas pilnveide" nodevuma "Ziņojums par iepakojuma plūsmu Latvijā un rīcības plāna sagatavošana datu digitalizācijai" ietvaros un tā ir būtiska, lai modelētu ieteicamos risinājumus, kas atbilstu gan informācijas plūsmas, gan datu uzglabāšanas prasībām.

1. Iepakojuma regulējums, saistošie normatīvie akti

Iepakojuma plūsma tiek regulēta ES un LR normatīvo aktu līmenī. Sākot ar to, ka ir definēts, kas ir iepakojums, noteiktas prasības iepakojuma ražošanai, marķēšanai, uzskaitei, ziņošanai par tirgū laisto iepakojumu, kā arī prasības iepakojuma apsaimniekošanai un sabiedrības informēšanai par tā materiālu un apsaimniekošanas iespējām. Prasības detalizētāk raksturotas šīs sadaļas apakšsadaļās.

Kā skaidrots [Iepakojuma likuma](#) anotācijā, regulējuma mērķis ir samazināt izlietotā iepakojuma nelabvēlīgo ietekmi uz vidi un veicināt brīvprātīgas vienošanās un atbildības principu ieviešanu izlietotā iepakojuma apsaimniekošanā, tajā skaitā sekmēt iepakojuma atkārtotu izmantošanu, veicināt iepakojuma materiālietilpības samazināšanu, neizmainot iepakojumam paredzētās un veicamās funkcijas, kā arī veicināt un nodrošināt izlietotā iepakojuma reģenerāciju (īpaši pārstrādi). Latvijā ES regulējums, kas nosaka prasības iepakojumam un izlietotā iepakojuma apsaimniekošanai, ieviests no 2002.gada, paredzot, ka ievērojami samazināsies izlietotā iepakojuma daudzums, kas nonāk atkritumu poligonos. Minētie pasākumi veicina ilgtspējīgas attīstības stratēģiju tautsaimniecībā un realizē vidi saudzējošu politiku. Racionāli izmantoti resursi un izejvielas ir būtisks tautsaimniecības aspekts un svarīgs solis aprites ekonomikas īstenošanā.

Lai sasniegtu iepakojuma racionālas izmantošanas mērķus, Latvijas regulējumā ir noteikts, kam un kāda veida iepakojumu ir jāuzskaita, kam par to jāziņo, regulētas prasības iepakojuma ražošanai, marķēšanai un apsaimniekošanai, kā arī noteikts, ka iepakojumu apliek ar dabas resursu nodokli (DRN). Nodokļa maksātājs nodokli par iepakojumu nemaksā, ja tas nodrošina noteikto izlietotā iepakojuma reģenerācijas normu izpildi. Atbrīvojumu no DRN samaksas piemēro nodokļa maksātājam, kurš pats izveidojis izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas sistēmu un noslēdzis līgumu par sistēmas īstenošanu ar VVD, vai noslēdzis līgumu ar RAS apsaimniekotāju, kuram ir spēkā esošs līgums ar VVD. Sākot ar 2022.gadu atsevišķi tiek izdalīts depozīta iepakojums (DEP). Nodokli par DEP nemaksā, ja ir noslēgts līgums ar depozīta sistēmas (DS) operatoru, kuram ir spēkā esošs līgums ar VVD. RAS apsaimniekotājs un DS operators izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas sistēmas ietvaros nodrošina izlietotā iepakojuma savākšanu un apsaimniekošanu, slēdzot līgumus ar operatoriem, kuri saņēmuši atbilstošu atļauju darbībām ar atkritumiem. Ja reģenerācijas mērķi netiek sasniegti, DRN par nepārstrādāto vai neregenerēto apjomu maksā RAS apsaimniekotājs vai DS operators. No nodokļa maksātāja tiek piedzīta arī soda nauda divkārtā nesamaksātā nodokļa apmērā atbilstoši pamatlikmēm, ja tas par iepakojumu nav ziņojis.

Ziņojumā tālāk tiks raksturotas prasības iepakojuma jomā – kas ir iepakojums, kam tas jāskaita, jāziņo un jāapsaimnieko, kādas ir prasības apsaimniekošanas sistēmām, kas ir iepakojuma datu turētāji un kāda ir iepakojuma datu plūsma, piedāvājot risinājumus iepakojuma datu pārvaldībai.

Zinojumā apskatīto normatīvo aktu un citu saistošo dokumentu saraksts:

- Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra direktīva 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu (**Iepakojuma direktīva**), [hipersaite](#)
 - Komisijas Lēmums (2005. gada 22. marts), ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu, (**Lēmums, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus**), [hipersaite](#)
 - Vadlīnijas datu apkopošanai un ziņošanai par iepakojumu un izlietotā iepakojuma atkritumiem saskaņā ar Lēmumu 2005/270/EK, 06.04.2022. versija, (**Vadlīnijas**), [hipersaite](#)
 - Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2018/896 (2018. gada 19. jūnijs), ar ko nosaka metodiku, kā aprēķināms vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu gada patēriņš, [hipersaite](#)
- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (**Atkritumu direktīva**), [hipersaite](#)
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1013/2006 (2006. gada 14. jūnijs) par atkritumu sūtījumiem (**Atkritumu sūtījumu regula**), [hipersaite](#)
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija direktīva (ES) 2019/904 par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu, [hipersaite](#)
- Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/2151 (2020. gada 17. decembris), ar ko paredz noteikumus par saskaņotām marķējuma specifikācijām, kuras attiecas uz vienreizlietojamiem plastmasas izstrādājumiem, kas norādīti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/904 par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu pielikuma D daļā (**Regula Nr.2020/2151**), [hipersaite](#)
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 2150/2002 (2002. gada 25. novembris) par statistiku attiecībā uz atkritumiem, [hipersaite](#)
- **Iepakojuma likums**, [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 02.04.2002. noteikumi Nr.**140** “Iepakojuma klasifikācijas un marķēšanas noteikumi” (**MK 140**), [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 19.10.2010. noteikumi Nr.**983** “Noteikumi par izlietotā iepakojuma reģenerācijas procentuālo apjomu, reģistrēšanas un ziņojumu sniegšanas kārtību un iepakojuma definīcijas kritēriju piemērošanas piemēriem” (**MK 983**), [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 11.08.2020. noteikumi Nr.**519** “Depozīta sistēmas darbības noteikumi” (**MK 519**), [hipersaite](#)
- **Dabas resursu nodokļa likums (DRNL)**, [hipersaite](#)

- Ministru kabineta 19.06.2007. noteikumi Nr.**404** “Kārtība, kādā aprēķina un maksā dabas resursu nodokli, izsniedz dabas resursu lietošanas atļauju un auditē apsaimniekošanas sistēmas” (MK 404), [hipersaite](#)
- Ministru kabineta 19.05.2009. noteikumi Nr.**450** “Kārtība, kādā piemēro finanšu nodrošinājumu, slēdz un izbeidz nolietotu transportlīdzekļu, iepakojuma un vienreiz lietojamo galda trauku un piederumu vai videi kaitīgu preču atkritumu apsaimniekošanas līgumu” (MK 450), [hipersaite](#)
- Ministru kabineta 03.11.2009. noteikumi Nr.**1281** “No bioplastmasas un oksī-sadalāmās plastmasas izgatavota iepakojuma un vienreiz lietojamo galda trauku un piederumu marķēšanas kārtība un uz šā iepakojuma un galda traukiem un piederumiem norādāmā informācija (marķējums) par materiālu veidu” (MK 1281), [hipersaite](#)
- Ministru kabineta 16.08.2017. noteikumi Nr.**480** “Noteikumi par atbrīvojuma piemērošanu no dabas resursu nodokļa samaksas par iepakojumu un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem” (MK 480), [hipersaite](#)
- **Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņa samazināšanas likums (PSIPSL)**, [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 11.01.2022. noteikumi Nr.**28** “Noteikumi par kārtību, kādā iesniedzami ziņojumi par plastmasu saturošiem izstrādājumiem, un kritērijiem šo izstrādājumu klasifikācijai” (MK 28), [hipersaite](#)
- **Atkritumu apsaimniekošanas likums (AAL)**, [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 19.04.2011. noteikumi Nr.**302** “Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus” (MK 302), [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 26.04.2011. noteikumi Nr.**319** “Noteikumi par atkritumu reģenerācijas un apglabāšanas veidiem” (MK 319), [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 25.06.2013. noteikumi Nr.**337** “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem”, [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 13.12.2016. noteikumi Nr.**788** “Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām” (MK 788), [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 23.05.2017. noteikumi Nr.**271** “Noteikumi par vides aizsardzības oficiālās statistikas un piesārņojošās darbības pārskata veidlapām” (MK 271), [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 18.02.2021. noteikumi Nr.**113** “Atkritumu un to pārvadājumu uzskaites kārtība” (MK 113), [hipersaite](#)
 - Ministru kabineta 25.02.2021. noteikumi Nr.**134** “Finanšu nodrošinājuma piemērošanas kārtība atkritumu apsaimniekošanas darbībām”, [hipersaite](#)

- Ministru kabineta 26.10.2021. noteikumi Nr.712 “Atkritumu dalītas savākšanas, sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas noteikumi” (MK 712), [hipersaite](#)
- Ministru kabineta 28.08.2018. noteikumi Nr.548 “Otrreizējo izejvielu uzskaites kārtība”, [hipersaite](#)
- Ministru kabineta 22.06.2021. noteikumi Nr.397 “Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas valsts un reģionālajiem plāniem un atkritumu rašanās novēršanas valsts programmu”, [hipersaite](#)
- Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028.gadam, [hipersaite](#)

1.1 Iepakojums un to veidi

Atbilstoši Iepakojuma likumā noteiktajai definīcijai¹, **iepakojums ir precēm pievienots izstrādājumu kopums, ko izmanto, lai iepakotu, aizsargātu, saturētu, piegādātu, uzglabātu, ērti lietotu, realizētu izejvielas un gatavas preces un iepazīstinātu ar tām visā iepakojuma aprites ciklā no ražotāja līdz patērētājam. Par iepakojumu uzskata plastmasas iepakojumu maisījumus, kā arī to iepakojumu un iepakojuma materiālu, ko pakalpojumu sniedzējs pievieno izstrādājumiem un kas pēc pakalpojuma sniegšanas nonāk pie pakalpojuma saņēmēja. Iepakojums tiek atdalīts no preces pirms patērēšanas vai patērēšanas laikā.**

Izstrādājumus uzskata par iepakojumu, ja tie atbilst iepriekš minētajai definīcijai, neskarot citas funkcijas, ko šis iepakojums vēl varētu pildīt, izņemot gadījumus, kad attiecīgais izstrādājums ir preces neatņemama daļa un tas vajadzīgs, lai ietvertu, atbalstītu vai uzglabātu minēto preci visu tās kalpošanas laiku, un visas tā sastāvdaļas paredzēts izmantot, patērēt vai atbrīvoties no tām vienlaicīgi;

Izstrādājumus, kas projektēti un paredzēti piepildīšanai tirdzniecības vietā, kā arī vienreiz lietojamus izstrādājumus, ko piepilda tirdzniecības vietā vai kas projektēti un paredzēti piepildīšanai tirdzniecības vietā, uzskata par iepakojumu, ja tie pilda iepakojuma funkcijas;

Iepakojuma sastāvdaļas un palīgelementus, kas iekļauti iepakojumā, uzskata par tā iepakojuma daļu, kurā tie ir iekļauti. Palīgelementus, kas piekārti vai piestiprināti tieši precei un pilda iepakojuma funkciju, uzskata par iepakojumu, izņemot gadījumus, kad tie ir minētās preces neatņemama daļa un visas to sastāvdaļas paredzēts patērēt vai atbrīvoties no tām vienlaicīgi.²

1.1.1 Iepakojuma pielietojuma veidi

Iepakojumu iedala trīs pielietojama veidos – **primārajā, sekundārajā un terciārajā**³. Šāds sadalījums tiek izmantots, lai definētu prasības noteiktam iepakojuma veidam, piemēram, normatīvajā regulējumā noteikts, ka depozīta sistēmu piemēro vienreiz un atkārtoti lietojamam dzērienu **primārajam** iepakojumam. Tāpat šo sadalījumu izmanto ražošanas procesos, mārketinga stratēģijai, produktu iepakojuma un piegādes procesu uzlabošanai.

Pienākums uzskaitīt iepakojumu pēc tā veida (primārais jeb tirdzniecības, sekundārais jeb grupētais, terciārais jeb transporta) nav noteikts iepakojuma uzskaitē regulējošos aktos, taču paredzēts, ka uzņēmumi ziņo par to iepakojuma apjomu, kuram piemērots atbrīvojums no DRN samaksas, norādot, cik daudz no tirgū laistā apjoma sastāda primārais iepakojums. Atkārtoti lietojamā primārā iepakojuma

¹ Iepakojuma likuma 1.¹ panta pirmā daļa

² Iepakojuma likuma 1.¹ panta otrā daļa

³ Iepakojuma likuma 5. panta pirmā daļa

īpatsvaru aprēķina, lai noteiktu pārstrādes mērķrādītāju pielāgoto līmeni. Dati par to, cik Latvijas tirgū laists primārais, sekundārais vai terciārais iepakojums, netiek vākti.

- 1) **primārais** (tirdzniecības) iepakojums — iepakojums, ko izmanto, lai izveidotu tirdzniecības vienību, un kas nonāk pie galalietotāja vai patērētāja tirdzniecības vietā;
- 2) **sekundārais** iepakojums — iepakojums, ko izmanto noteikta daudzuma tirdzniecībai paredzētu preču vienību kopīgai iepakojšanai. Tas var nonākt pie iepakotāja vai patērētāja neizsaiņots vai arī to atdala no preces tirdzniecības vietā. Sekundārā iepakojuma noņemšana neietekmē preces raksturlielumus;
- 3) **terciārais** (transporta) iepakojums — iepakojums, ko izmanto, lai pārvadātu tirdzniecībai un ražošanai paredzētas preces vai sekundārā iepakojuma vienības un izvairītos no preču bojāšanas pārvadājuma laikā. Terciārais (transporta) iepakojums nav konteineri, ko izmanto sauszemes, ūdens un gaisa pārvadājumiem.⁴

Plastmasas iepirkumu maisījumus kā iepakojumu nemēdz iedalīt iepriekš minētajās kategorijās⁵. Skaidrojošā attēlā (skat. 1.1. att.) iekļauti daži piemēri, kas raksturo iepakojuma iedalījumu pēc pielietojuma veida.

1.1. att. Iepakojuma veidi

PRIMĀRAIS IEPAKOJUMS	SEKUNDĀRAIS IEPAKOJUMS	TERCIĀRAIS IEPAKOJUMS
Iepakojums, kas saskaras ar precī, paredzēts gala lietotājam	Iepakojums, kas apvieno vairākas primārajā iepakojumā iepakotas preces	Iepakojums, kas apvieno vairākas sekundārajā iepakojumā iepakotas preces, arī iepakojums, ko izmanto preču transportēšanai

Iepakojuma definīcijā norādītais iepakojums, kuru pakalpojumu sniedzējs pievieno izstrādājumiem un, kas pēc pakalpojuma sniegšanas nonāk pie pakalpojuma saņēmēja, var būt jebkāds iepakojums,

⁴ Iepakojuma likuma 5. panta pirmā daļa

⁵ Iepakojuma likuma 5. panta otrā daļa

piemēram – plastmasas iepirkumu maisiņi, picas kastes, vienreiz lietojamās kafijas krūzes, pakaramie, ko pievieno, piemēram, pēc ķīmiskās tīrītavas pakalpojuma sniegšanas, u.c.. Pakalpojuma sniedzējs var pievienot izstrādājumam ne tikai primāro iepakojumu, bet arī sekundāro un terciāro iepakojumu.

1.1.2 Atkārtoti lietojams iepakojums

Iepakojumu var uzskatīt par atkārtoti lietojamu iepakojumu (ALI), ja tas atbilst **Iepakojuma likumā** noteiktajai definīcijai – *iekpojums, kas ir projektēts, izstrādāts un laists tirgū, lai aprites ciklā to pārvietotu vai nodrošinātu tā izmantošanu vairākkārt, to atkārtoti piepildot vai izmantojot tam pašam nolūkam, kādam tas sākotnēji paredzēts* un tam ir izvirzāmas **Iepakojuma likuma** 6., 7. un 8. pantā noteiktās prasības, kas raksturotas sadaļā "**Prasības iepakojuma ražošanai**".

ALI var būt gan primārais (piemēram, stikla pudeles vai burkas, kuras paredzēts atkārtoti uzpildīt), gan sekundārais (piemēram, plastmasas alus kastes), gan terciārais iepakojums (piemēram, koka paletes).

ALI atkārotai uzpildei vai atkārtotai izmantošanai var nodot gan patērētājs (piemēram, nododot primāro iepakojumu (pudeles, burkas) atkārtotai uzpildei), gan uzņēmumi, kuri gan savā saimnieciskajā darbībā, gan sadarbībā ar citiem uzņēmumiem, produkcijas iepakojšanai izmanto ALI.

Persona, kura pirmo reizi laiž tirgū ALI, un iesaistās atkārtotas izmantošanas sistēmās nodrošina ALI rotāciju skaita uzskaiti⁶.

Rotācija – ALI gājums no brīža, kad tas tiek laists tirgū kopā ar precēm, kuru saturēšanai, aizsardzībai, piegādei vai noformēšanai tas paredzēts, līdz brīdim, kad tas tiek atgriezts iepakojuma *atkārtotas izmantošanas sistēmā*, lai to varētu atkal laist tirgū kopā ar precēm. Šī definīcija ir noteikta **Lēmumā, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus**. Ar šo lēmumu arī noteikta definīcija, kas nosaka, ka **iekpojuma atkārtotas izmantošanas sistēma** – organizatoriska, tehniska vai finansiāla struktūra, kas nodrošina vairākas atkārtoti lietojama iepakojuma rotācijas. Minētās definīcijas nav pārņemtas Latvijas normatīvajos aktos. Jēdzienu piemērošana skaidrota **MK 983 3.**¹ un 19. punktā.

Atkārtoti lietojams iepakojums ir laists tirgū, kad tas pirmo reizi ir darīts pieejams kopā ar precēm, kuras paredzēts saturēt, aizsargāt, apstrādāt, piegādāt vai pasniegt.

ALI neuzskata par izlietotā iepakojuma atkritumiem, ja to atgriež atkārtotai izmantošanai vai atkārtotai uzpildei, kā arī to neuzskata par laistu tirgū kā iepakojumu, ja tas ir atkārtoti izmantots kopā ar precī un atkal ir pieejams. To uzskata par laistu tirgū tikai tad, kad tas ir darīts pieejams pirmo reizi un tikai pēc tā lietderīgās lietošanas laika beigām ALI uzskata par izlietoto iepakojumu.⁷

ALI uzskata par izlietoto iepakojumu, kad tas nonācis atkritumu apsaimniekošanas ciklā.

⁶ Izrietoši no **MK 480** un **MK 519** pārskatu formātiem

⁷ **Lēmuma, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus 3.pants**

Vadlīnijās par ALI⁸, ko 2022.gadā *Sustainable Packaging Coalition* izdeva sadarbībā ar GreenBlue⁹ ar mērķi veiksmīgāk attīstīt ALI, sniegti norādījumi kā attīstīt pāreju uz ALI. Straujāka pāreja uz ALI lietojumu paredzēta līdz ar jaunā ES iepakojuma regulējuma spēkā stāšanos, kas plānota tuvāko gadu laikā¹⁰.

1.1.3 Depozīta iepakojums

Sākot ar 2022.gada 1.februāri Latvijā sāka darboties obligāta vienota depozīta sistēma, kas paredzēta atkārtoti lietojamā un vienreiz lietojamā dzērienu izlietotā iepakojuma apsaimniekošanai.

Depozīta iepakojums (DEP) – atkārtoti vai vienreiz lietojamais dzērienu iepakojums, kuram piemēro *depozīta sistēmu* saskaņā ar vides aizsardzības normatīvajiem aktiem.

Iepakojuma veidi, kam piemēro depozīta sistēmu noteikti MK 519 1.pielikumā.

Depozīta sistēma (DS) – izlietotā dzērienu depozīta iepakojuma pieņemšana no galalietotāja, šķirošana, pārvadāšana, uzglabāšana, pārstrāde vai sagatavošana atkārtotai izmantošanai atbilstoši tā sākotnējam uzdevumam, kā arī minēto darbību plānošana un organizēšana.

Sākot ar 2023.gada 1. janvāri DS piemēro Tabulā Nr.1 minētajiem DEP.

Tabula Nr.1. Dzērienu iepakojumi, kuriem piemēro depozīta sistēmu

NPK	Vienreiz un atkārtoti lietojamā iepakojuma veidi	Dzērieni
1.	Plastmasas (PET materiālu grupa) pudeles ar tilpumu no 0,1 līdz 3 l (neieskaitot) Skārdenes ar tilpumu no 0,1 līdz 3 l (neieskaitot)	Karbonizēti un nekarbonizēti bezalkoholiskie dzērieni (piemēram, minerālūdens, dzeramais ūdens, limonādes, enerģijas dzērieni, kafijas dzērieni, ledus tēja, sulas, nektāri, bezalkoholiskais alus), sīrupi Visu veidu alkoholiskie dzērieni
2.	Stikla pudeles ar tilpumu no 0,1 līdz 3 l (neieskaitot)	Karbonizēti un nekarbonizēti bezalkoholiskie dzērieni (piemēram, minerālūdens, dzeramais ūdens, limonādes, enerģijas dzērieni, kafijas dzērieni, ledus tēja, sulas, nektāri), sīrupi Alus (ieskaitot bezalkoholisko) Sidrs

⁸ <https://sustainablepackaging.org/wp-content/uploads/2022/04/Guidance-for-Reusable-Packaging.pdf>

⁹ <https://greenblue.org/about/>

¹⁰ https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-packaging-and-packaging-waste_en

		Alkoholiskie dzērieni ar alkohola saturu no 0,5 % līdz 15 % (piemēram, kokteiļi vai jauktie dzērieni (dzērienu maisījumi), kas satur raudzēto dzērienu vai spirtu, tai skaitā aromatizēti vīni, aromatizēti vīna dzērieni, aromatizēti vīna kokteiļi), izņemot vīnu, dzirkstošo vīnu un augļu vīnu

Jāņem vērā, ka konkrēta dzēriena iepakojšanas materiāls var ietekmēt to, vai iepakojums uzskatāms par DEP, vai nē. Piemēram, ja vīns iepakots stikla iepakojumā, tad šādu iepakojumu neuzskata par depozīta iepakojumu, bet, ja iepakots plastmasas vai metāla iepakojumā, tad tāds iepakojums uzskatāms par DEP (skat. Tabula Nr.1).

Atbilstoši MK 519 noteiktajam, DEP klasificē pēc šādiem materiālu veidiem – stikls, plastmasa, melnais metāls un alumīnijs.

1.1.4 Aizliegumi un prasības iepakojuma patēriņa samazināšanai

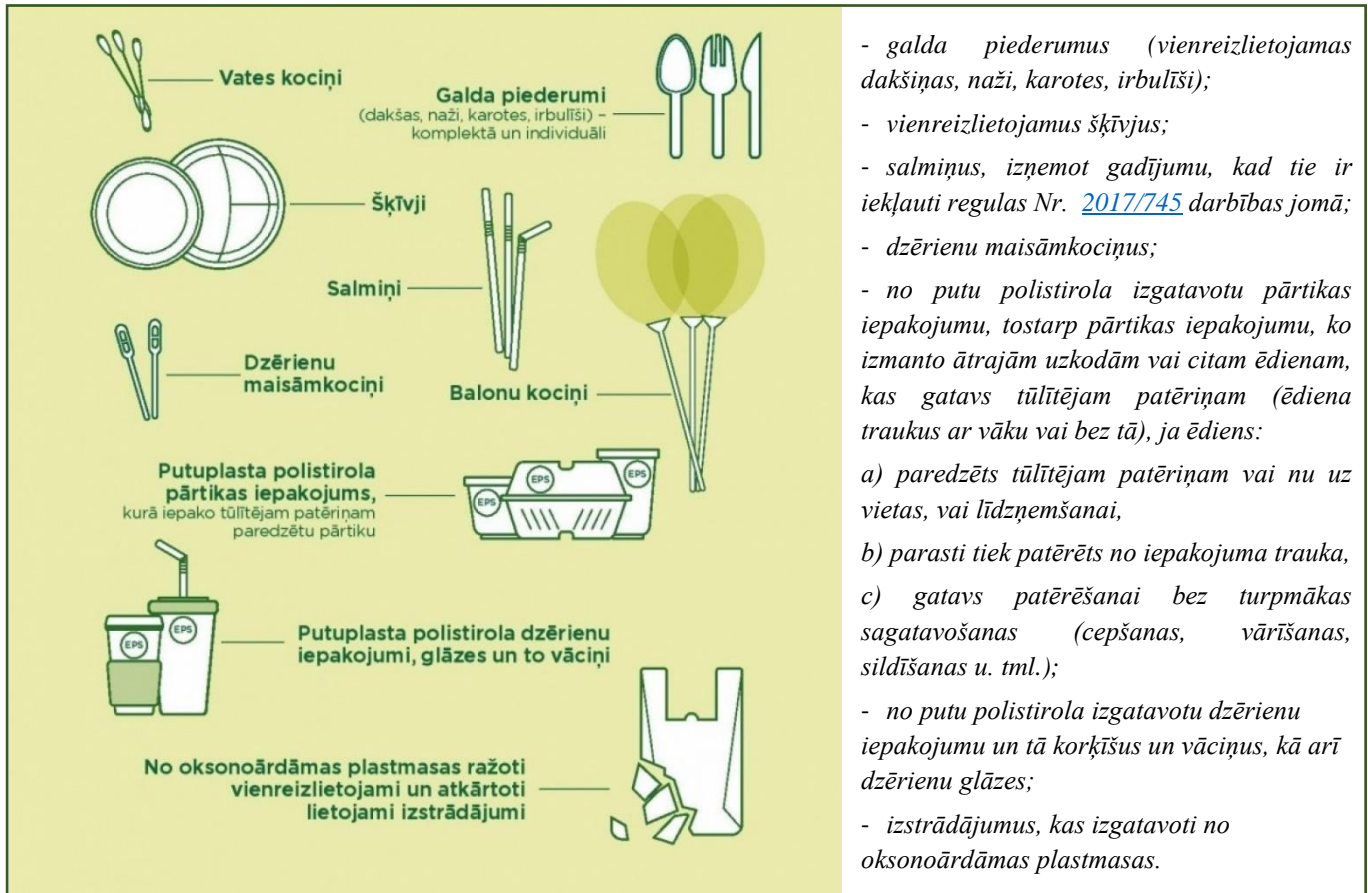
Dažiem iepakojuma veidiem vai materiāliem, par kuriem izklāstīts zemāk, ir noteiktas prasības to patēriņa samazināšanai, vai aizliegumam, lai samazinātu plastmasu saturošu izstrādājumu ietekmi uz vidi. Ņemot vērā, ka VLT kļūst par iepakojumu, tiklīdz tas pilda iepakojuma funkciju un DRNL 8.panta ceturtajā daļā noteikto, ka *“Nodokļa maksātājs, kurš realizē gan vienreiz lietojamus galda traukus un piederumus, gan pirmais realizē preces iepakojumā vai izmanto savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai iegādātas preces iepakojumā, lai saņemtu nodokļa atbrīvojumu, nodrošina gan izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas, gan papīra, kartona, metāla folijas, koksnes vai no citām dabiskām šķiedrām izgatavoto vienreiz lietojamo galda trauku un piederumu apsaimniekošanas sistēmas izveidošanu un piemērošanu”*, Ziņojumā apskatīti arī aizliegumi, kas attiecas uz VLT.

1.1.4.1 Aizliegums laist tirgū plastmasu saturošus izstrādājumus

Atbilstoši PSIPSL 2. pantā noteiktajam, šā likuma mērķis ir novērst un samazināt konkrētu plastmasu saturošu izstrādājumu un plastmasu saturošu zvejas rīku ietekmi uz vidi, īpaši ūdens vidi, cilvēka veselību, kā arī veicināt pāreju uz aprites ekonomiku ar inovatīviem un ilgtspējīgiem darījumdarbības modeļiem, izstrādājumiem un materiāliem, tādējādi sekmējot arī iekšējā tirgus efektīvu darbību.

Lai to panāktu, PSIPSL 4.pantā noteikts, ka sākot ar 2021.gada 2.jūliju **aizliegts laist tirgū vienreizlietojamus plastmasu saturošus izstrādājumus**, to skaitā 1.2. attēlā norādītos iepakojumus un VLT.

1.2.att. Aizliegtie vienreizlietojamie plastmasu saturošie izstrādājumi¹¹

Vates kociņi

Galda piederumi
(dakšas, naži, karotes, irbulīši) – komplektā un individuāli

Šķīvji

Salmiņi

Dzērienu maisāmkociņi

Balonu kociņi

Putuplasta polistirola pārtikas iepakojums, kurā iepakota tūlītējam patēriņam paredzētu pārtiku

Putuplasta polistirola dzērienu iepakojumi, glāzes un to vāciņi

No oksonoārdāmas plastmasas ražoti vienreizlietojami un atkārtoti lietojami izstrādājumi

- galda piederumus (vienreizlietojamās dakšas, naži, karotes, irbulīši);
- vienreizlietojamus šķīvjus;
- salmiņus, izņemot gadījumu, kad tie ir iekļauti regulas Nr. [2017/745](#) darbības jomā;
- dzērienu maisāmkociņus;
- no putu polistirola izgatavotu pārtikas iepakojumu, tostarp pārtikas iepakojumu, ko izmanto ātrajām uzkodām vai citam ēdienam, kas gatavs tūlītējam patēriņam (ēdiena traukus ar vāku vai bez tā), ja ēdiens:
 - a) paredzēts tūlītējam patēriņam vai nu uz vietas, vai līdzņemšanai,
 - b) parasti tiek patērēts no iepakojuma trauka,
 - c) gatavs patērēšanai bez turpmākas sagatavošanas (cepšanas, vārīšanas, sildīšanas u. tml.);
- no putu polistirola izgatavotu dzērienu iepakojumu un tā korķīšus un vāciņus, kā arī dzērienu glāzes;
- izstrādājumus, kas izgatavoti no oksonoārdāmas plastmasas.

Aizliegums laist tirgū no putu polistirola izgatavotu pārtikas iepakojumu neattiecas uz tādu dzērienu iepakojumu, šķīvjiem, paciņām un iesaiņojumu, kurā iepakota pārtika un kurā pārtiku individuālam patēriņam iepakota ražošanas līnijā, pēc tam nogādājot uz tirdzniecības vietu, kas atrodas ārpus ražotnes vai ražotāja noliktavas. Izstrādājumus, kas laisti tirgū līdz 2021. gada 2. jūlijam var realizēt. Papildu informācija pieejama VARAM tīmekļvietnē.¹²

¹¹ <https://lvportals.lv/skaidrojumi/330082-bez-plastmasas-karotem-un-salminiem-2021>

¹² <https://www.varam.gov.lv/lv/plastmasas-un-saturosie-izstradajumi>

1.1.4.2 Plastmasu saturošu vienreizlietojamu trauku patēriņa samazināšana

Lai jau laikus samazinātu plastmasas saturošu VLT lietojumu, DRN likumā tika noteikts, ka sākot ar 2019. gada 1.jūliju atbrīvojumu no DRN samaksas par šādiem izstrādājumiem nepiemēro¹³. Atsevišķiem VLT, kas satur plastmasu, stājās spēkā aizliegums to laišanai tirgū (skat. 1.2. att.), bet par pārējiem (VLT, kuru sastāvā ir plastmasa, polistirols vai bioplastmasa) ir maksājams DRN un to apsaimniekošana nav jānodrošina.

1.1.4.3 Plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa samazināšana

Visā Eiropā ir noteikts mērķis samazināt vieglās plastmasas iepirkuma maisiņu patēriņu. [Iepakojuma direktīvas](#) 4.pantā ir noteikts sasniedzamais mērķis, paredzot, ka dalībvalstu veiktie pasākumi ietver vai nu vienu, vai abus šādus pasākumus:

a) tādu pasākumu pieņemšana, kuri līdz 2019. gada 31. decembrim nodrošina, ka gada patēriņa apjoms nepārsniedz 90 vieglās plastmasas iepirkumu maisiņus uz vienu cilvēku, bet līdz 2025. gada 31. decembrim – 40 vieglās plastmasas iepirkumu maisiņus uz vienu cilvēku, vai līdzvērtīgus mērķus izsakot svara vienībās. Valsts patēriņa mērķos var neiekļaut ļoti vieglās plastmasas iepirkumu maisiņus;

*b) tādu instrumentu pieņemšana, kuri līdz 2018. gada 31. decembrim nodrošina, ka vieglās plastmasas iepirkumu maisiņus preču vai ražojumu tirdzniecības vietās **neizsniedz bez maksas**, ja vien nav īstenoti vienlīdz efektīvi instrumenti. Minētajos pasākumos var neiekļaut ļoti vieglās plastmasas iepirkumu maisiņus.*

Latvijas regulējumā ieviesti ierobežojumi, lai samazinātu plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņu atbilstoši [Iepakojuma direktīvas](#) 4.panta b apakšpunktā noteiktajam. [Iepakojuma likumā](#)¹⁴ ir noteikts, ka plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa samazināšanas nodrošināšanai:

1) no 2019. gada 1. janvāra iepakotājs tirdzniecības vietā:

a) plastmasas, tai skaitā vieglās plastmasas un oksonoārdāmās plastmasas, iepirkumu maisiņus patērētājiem neizsniedz bez maksas, izņemot ļoti vieglās plastmasas iepirkumu maisiņus,

b) informē patērētājus par plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa samazināšanas nepieciešamību, par tirdzniecības vietā pieejamiem alternatīviem iepakojuma veidiem un iespēju izmantot līdzpaņemtu maisiņu vai citu iepakojumu;

¹³ DRNL 8. panta 1.¹ daļa

¹⁴ Iepakojuma likuma 12.¹ pants

2) no 2025. gada 1. janvāra iepakotājs tirdzniecības vietā aizstāj vieglās plastmasas iepakojumu maisiņus, izņemot ļoti vieglās plastmasas iepakojumu maisiņus, ar iepakojumu no papīra un kartona vai citu dabisko šķiedru un bioplastmasas izejmateriāliem.

Rezultāti plastmasas iepakojumu maisiņu patēriņa samazināšanā raksturoti statistikas datos, kas norādīti sadaļā "[Tirgū laistais un apsaimniekotais iepakojuma apjoms](#)".

1.1.5 Piemēri iepakojuma definīcijas kritēriju piemērošanai

Iepakojuma definīcijas kritēriju piemērošanas piemēri noteikti **Iepakojuma direktīvas** 1.pielikumā un **MK 983 3. pielikumā**. Tomēr vispārīgā definīcija praksē bieži vien ir izaicinoša, lai noteiktu, vai iepakojums atbilst **Iepakojuma direktīvas** tvērumam. Piemēram, tējas maisiņš un kafijas kapsula ir izstrādājums, kurā ievietots produkts, bet tos neuzskata par iepakojumu līdzšinējā **Iepakojuma direktīvas** tvērumā, jo no tā atbrīvojas kopā ar produktu, savukārt skropstu tušas birstīte, kas ir daļa no iepakojuma vāciņa, uzskatāma par iepakojumu, jo tā ir iepakojuma palīgelements, lai ērti lietotu produktu. Tabulā Nr.2 norādītie piemēri ir noderīgi, lai varētu pareizi klasificēt iepakojumu, plašāks piemēru saraksts norādīts **MK 983 3.pielikumā**.

Tabula Nr.2. Iepakojuma definīcijas kritēriju piemērošanas piemēri¹⁵

PIEMĒRS	IR iepakojums	NAV iepakojums
saldumu kārbas	✓	
darbarīku kastes		✓
kūku formiņas, kas tiek pārdotas kopā ar kūku	✓	
kūku formiņas, kas tiek pārdotas atsevišķi		✓
tējas maisiņa aploksne	✓	
tējas maisiņš, kuru lieto kopā ar tēju		✓
etiķetes, ko piekar vai piestiprina tieši produktam	✓	
skropstu tušas birstīte, kas ir daļa no iepakojuma vāciņa	✓	
skavas, stiprinājumi	✓	
kapu gaismekļi (sveču trauciņi)		✓
siera vaska slāņi		✓
dzērienu automātu kapsulas (piemēram, kafijas, kakao, piena), kas pēc izlietošanas paliek tukšas	✓	
kafijas kapsulas dzērienu automātiem, kafijas iepakojuma maisiņi no folijas un kafijas spilventiņi no filtrpapīra, kas tiek izmesti kopā ar izlietoto kafijas produktu		✓
puķupodi, kas paredzēti izmantošanai tikai augu pārdošanas un transportēšanas laikā, bet kuros augi nepaliek visā veģetācijas laikā	✓	

¹⁵ MK 983 3.pielikums

1.2 Iepakotājs un tā pienākumi

Atbilstoši **Iepakojuma likumā** noteiktajai definīcijai, **iepakotājs** – preces ražotājs, pakalpojuma sniedzējs, pārdevējs vai izplatītājs, kas Latvijā laiž tirgū iepakotu preci vai pievieno iepakojumu izstrādājumiem, kuri pēc pakalpojuma sniegšanas nonāk pie pakalpojuma saņēmēja.

DRNL 3. panta pirmās daļas otrajā un trešajā punktā noteiks, ka **nodokļa maksātājs** ir persona, kura **pirmā** Latvijas Republikas teritorijā veic šādas darbības:

- a) **realizē** preces iepakojumā (arī kopā ar preci ievesto precei pievienoto primāro, sekundāro un terciāro iepakojumu), kā arī pircēja ērtības vai reklāmas noformējuma dēļ iepakotu vai neiekototu preču vai produktu kopumam (pirkumam) **pievieno iepakojumu**;
- b) savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai **izmanto** iepakojumā iegādātas preces (arī kopā ar preci ievesto precei pievienoto primāro, sekundāro un terciāro iepakojumu), izņemot preces iepakojumā, kuras pieliekamas ar nodokli, tās realizējot,
- c) sniedzot pakalpojumu, **pievieno** izstrādājumam iepakojumu, un šis iepakojums pēc pakalpojuma sniegšanas nonāk pie pakalpojuma saņēmēja,
- d) Latvijas Republikas teritorijā sabiedriskajā ēdināšanā un mazumtirdzniecībā **realizē** vienreiz lietojamus galda traukus un piederumus, kas izgatavoti no plastmasas (polimēriem), papīra, kartona, to kompozītmateriāliem (laminātiem) ar polimēru vai metāla komponentiem, metāla folijas, koksnes vai citām dabiskām šķiedrām (turpmāk — vienreiz lietojamie galda trauki un piederumi).

DRNL arī noteic, ka **Preces ražotājs** – persona, kas maksā DRN par iepakojumu un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem, videi kaitīgām precēm un transportlīdzekļiem atbilstoši **DRNL 3.pantam**.

Attiecīgi izriet, ka nodokļa maksātājs jeb preces ražotājs ir tāds iepakotājs, kuram ir pienākums uzskaitīt iepakojumu kā DRN objektu.

Kopumā termins “iekpojums” ir plašs un tiek pielietots dažādās situācijās, taču iepakojuma uzskaites nolūkā ir jāņem vērā ne tikai iepakojuma definīcijas piemērošanas kritēriji, bet arī brīdis, kad iepakojums jāuzskaita. Latvijā iepakojuma uzskaites brīdis ir piesaistīts mirklim, kad iepakojums ir pieliekams ar DRN (neatkarīgi no tā, vai nodokļa maksātājs saņem atbrīvojumu no DRN samaksas par iepakojumu). Tātad uzskaites brīdis ir saistīts ar personu un tās darbību.

Tirgū laisto iepakojumu uzskaita nodokļa maksātāji jeb **iepakotāji**.

Iepakotājs, veicot DRNL 3. panta pirmās daļas otrajā un trešajā punktā norādītās darbības, uzskaita tādu iepakojumu, ko uzskata par iepakojumu **Iepakojuma likuma** izpratnē. Lai nesarežģītu, visas iepriekšminētajā regulējumā norādītās darbības šajā Ziņojumā tiek apzīmētas ar terminu “laist tirgū”. Līdz ar to, iepakojumu, kuram persona piemērojusi iepriekšminētās darbības, var apzīmēt kā “**tirgū laistais**” iepakojums. Faktiski, tas ir iepakojums, kas kopā ar precī ir nonācis aprītē (lietošanā jeb izmantošanā).

Tirgū laistais iepakojums – iepakojums, kuru iepakotājam ir pienākums uzskaitīt.

Vietām regulējumā vēl tiek lietots termins “radītais *izlietotais* iepakojums”. Līdz ar to, atšķirīgā terminoloģija normatīvajos aktos dažkārt rada neskaidrības, kāds iepakojums ir jāuzskaita un jāziņo – tirgū laistais vai *radītais izlietotais iepakojums*. Termins “izlietotais iepakojums” apzīmē iepakojumu, kas kļuvis par atkritumiem un nonācis atkritumu apsaimniekošanas ciklā. **Iepakojuma direktīvas** 6.a panta 1.punkta a daļā noteikts - *dalībvalstis aprēķina attiecīgajā kalendārajā gadā radītā un pārstrādātā izlietotā iepakojuma svaru. Dalībvalstī radītā izlietotā iepakojuma apjomu var uzskatīt par līdzvērtīgu iepakojuma apjomam, kāds attiecīgajā dalībvalstī ir laists tirgū tajā pašā gadā.* Latvijas normatīvajā regulējumā ir noteikts, ka iepakotāji uzskaita tirgū laisto iepakojumu, bet MK 983, MK 480 un MK 519 noteiktajos pārskatos tiek prasīts norādīt radīto izlietoto iepakojumu. Lai arī iepriekš minētajos normatīvajos aktos nav paskaidrots, atbilstoši Iepakojuma direktīvā noteiktajam, var pieņemt, ka tirgū laisto iepakojumu var ziņot kā radīto izlietoto iepakojumu. Izņemot gadījumus, kad tirgū laiž ALI, jo atbilstoši **Lēmumā, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus** un MK 983 19.punktā noteiktajam, par ALI jāziņo, kad tas kļuvis par izlietoto iepakojumu, nevis, kad tas laists tirgū pirmo reizi.

Iepakotājs var būt Latvijā reģistrēts saimnieciskās darbības veicējs vai ārvalsts persona, kura importē Latvijā preces iepakojumā. Ja preces iepakojumā LR teritorijā pirmā realizē vai savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai ievieš ārvalsts persona, kura nav reģistrēta VID kā nodokļu maksātājs, ārvalsts personas vietā nodokli samaksā un pārskatu iesniedz ārvalsts personas pastāvīgā pārstāvniecība, preču saņēmējs vai cita persona Latvijā, ar kuru noslēgts rakstveida līgums par saistību pārņemšanu attiecībā uz nodokli.¹⁶

Ja trešās valsts persona laiž precī tirgū LR teritorijā, tā var piedalīties RAS ar nosacījumu, ka ir reģistrēta VID kā nodokļu maksātājs vai ir rakstveidā pilnvarojusi personu, kas veic komercdarbību LR teritorijā, pārņemt attiecīgā trešās valsts preces ražotāja saistības LR teritorijā attiecībā uz RAS dalībnieka pienākumu izpildi¹⁷.

¹⁶ DRNL 27. panta devītā daļa

¹⁷ DRNL 6.¹ panta septītā daļa

Detalizētāk par iepakotāja pienākumiem un prasībām iepakojuma uzskaitē skatīt nākamajās sadaļās. Iepakotājs nav atbildīgs tikai par iepakojuma uzskaiti, bet gan par visu iepakojuma dzīves ciklu. Tostarp par tā ražošanu, marķēšanu, kā arī par patērēšanas kultūru, veicinot tā apsaimniekošanu.

1.3 Iepakojuma dzīves cikls un uzskaites pienākums

Atbilstoši **Iepakojuma direktīvā** noteiktajam, visās ES dalībvalstīs jānodrošina iepakojuma uzskaitē un jānovērtē vai tiek sasniegti konkrēti mērķi attiecībā uz iepakojuma pārstrādi. Lai gan dalībvalstīs noteiktās uzskaites metodes var atšķirties, kopienas mērķis ir tikt galā ar pieaugošo iepakojuma atkritumu daudzumu, kas rada vides problēmas un pēc iespējas vairāk materiālu atgriezt ekonomikā.

Iepakojuma likuma mērķis ir nodrošināt iepakojuma ražošanas attīstību, progresīvu iepakojuma tehnoloģiju ieviešanu un racionālu izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas sistēmu izveidi valstī un tādējādi samazināt izlietotā iepakojuma nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, sekmējot pāreju uz aprites ekonomiku, šai nolūkā:

- 1) nodrošinot brīvprātīgas vienošanās principu ieviešanu izlietotā iepakojuma apsaimniekošanā;
- 2) sekmējot iepakojuma atkārtotu lietošanu;
- 3) veicinot iepakojuma materiālietilpības samazināšanu, bet nemainot nedz paredzētās, nedz pašreizējās tā funkcijas;
- 4) veicinot un nodrošinot izlietotā iepakojuma pārstrādi un reģenerāciju;
- 5) nosakot prasības iepakojumam, ko atļauts laist Latvijas tirgū.

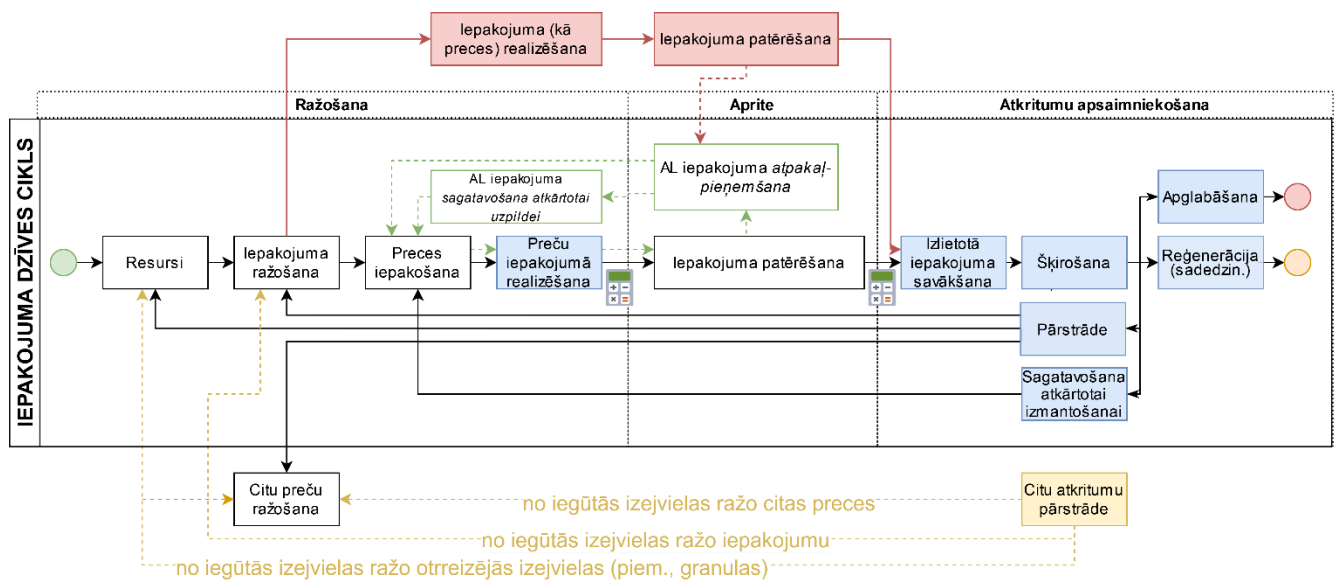
Iepakojuma dzīves ciklam (skat. 1.3.att.) nav noteiktas teritoriālas robežas, taču katrā ES dalībvalstī jāveic uzskaitē par tās tirgū laisto un/vai apsaimniekoto iepakojumu, kā arī jāveic pasākumi izlietotā iepakojuma samazināšanai.

Iepakojuma dzīves ciklu var sadalīt trīs būtiskos posmos – ražošana, aprīte un iepakojuma atkritumu apsaimniekošana. Ražošanas posmā tiek iekļauti tādi procesi kā resursu iegūšana, iepakojumu un izstrādājumu ražošana, preču iepakojuma un preču iepakojumā realizēšana. Aprītes posmā iepakojums ir patērētāju rīcībā, taču atkritumu apsaimniekošanas posmā, tas ir operatoru rīcībā un tam tiek piemērotas atkritumu apsaimniekošanas darbības. Iepakojuma ražošanā var tikt izmantoti gan pirmreizēji resursi, gan resursi, kas atgūti no atkritumu apsaimniekošanas. Dažas atkritumu pārstrādes tehnoloģijas paredz otrreizējo izejvielu ražošanu, bet citas – iepakojuma ražošanu. Iepakojumu, kuru realizē kā precī patērētājam, neuzskaita kā DRN objektu. Iepakojuma aprītes laikā, kad tas ir patērētāju rīcībā, tas var tikt nodots atpakaļ iepakotājiem - atkārtotai izmantošanai vai uzpildei, vai arī operatoriem – atkritumu apsaimniekošanas darbībām.

RAS atbildībā ir iepakojums, par kuru iepakotājs ir ziņojis (RAS apsaimniekotājam) kā tirgū laisto iepakojumu, un izlietotais iepakojums, par kuru operators ir ziņojis (RAS apsaimniekotājam) kā savākto un apsaimniekoto izlietoto iepakojumu.

Savāktā iepakojuma pārstrādes procesos var saražot ne tikai otrreizējās izejvielas iepakojuma ražošanai, vai saražot jaunu iepakojumu, bet arī saražot ar iepakojumu nesaistītas izejvielas un izstrādājumus.

1.3. att. Iepakojuma dzīves cikls

-----> **AL: atkārtoti lietotajam iepakojums (rotācijas)**

-----> **Citu atkritumu pārstrādē atgūti materiāli**

Ārpus tvēruma iepakojuma aprīte

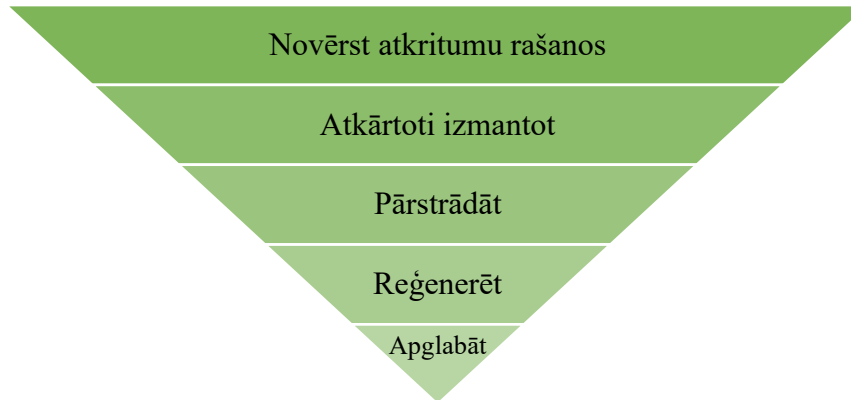
Iepakojuma apjoma aprēķina punkts

Ražotāja atbildība - nodrošināt tirgū laistā iepakojuma apsaimniekošanu - RAS vai depozīta iepakojuma sistēmā

Visā iepakojuma dzīves ciklā iesaistītajām pusēm ir pienākums¹⁸ ievērot atkritumu hierarhiju – neradīt atkritumus un novērst atkritumu rašanās cēloņus, samazināt radīto atkritumu daudzumu un bīstamību, radīt tādu iepakojumu, kas ir atkārtoti izmantojams, nodrošināt iepakojuma pārstrādi vai enerģijas atgūšanu, lai apglabājamo atkritumu daudzumu maksimāli samazinātu (skat. 1.4.att.).

¹⁸ AAL 5.panta pirmā daļa

1.4. att. Atkritumu hierarhija

Par atkritumu hierarhijas ievērošanu ir atbildīgas visas iesaistītās puses, kā politikas plānotāji, tā izpildītāji un sabiedrība kopumā. ES uzstādīts mērķis – panākt, ka līdz 2035.gadam aplabāti tiek tikai 10% radīto sadzīves atkritumu¹⁹.

1.3.1 Prasības iepakojuma ražošanai

Iepakojums ir nozīmīgs elements valsts ekonomikā, jo tas nodrošina preču un produktu aizsardzību, transportēšanu, uzglabāšanu un visbiežāk ērtu produkta patērēšanu. Pārtikas produktu iepakojums parasti ietver informāciju par zīmolu, produktu nosaukumu, sastāvdaļām, produkta barības vielām un vērtībām, derīguma termiņu, kā arī marķējumu un citu būtisku informāciju. Tātad tas ir būtisks informācijas avots patērētājiem.

Neskarot pamatfunkciju – preces saturēšanu, iepakojums var tikt izmantots ar mērķi nodrošināt preces vai izstrādājuma kvalitāti visā tā lietošanas laikā. Tāpat iepakojuma materiālam varētu būt jānodrošina aizsardzība pret bojājumiem, vai jāatbilst citiem parametriem, lai nodrošinātu dažādās prasības. Tāpat nozīmīga loma iepakojumam ir patērētāja pievilināšanā un informēšanā par produktu.

Mūsdienu paaudzē ir vērojamas apsveicamas vērtību izmaiņas. Ar vien vairāk ražojot iepakojumu tiek pievērsta uzmanība ne tikai produkta aizsargāšanai un patērētāja pievilināšanai, bet arī tā atkārtotai lietojamībai un pārstrādājamībai. Visbiežāk iepakojums, kurš īpaši noformēts, lai pievilinātu patērētājus, nav pārstrādājams, vai atstāj negatīvu ietekmi uz vidi.

Resursi, no kā ražo iepakojumu var būt iegūti gan no pirmreizējām izejvielām, gan atgūti atkritumu apsaimniekošanas procesos. Uzskaitē par atgūto materiālu izmantošanu jauna **iekpojuma ražošanā** un saražotā iepakojuma uzskaitē netiek pieprasīta (**Iepakojuma direktīvā** noteiktās ziņošanas nolūkiem).

¹⁹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/waste/targets>

Iepakojumam, kuru ražo vai kurā iepakoj preces Latvijā, piemēro Latvijas Republikas nacionālo standartu un šā standarta statusā adaptēto starptautisko standartizācijas organizāciju standartu prasības.²⁰

Iepakojuma projektēšanai, ražošanai un izmantošanai izvirzāmas šādas prasības²¹:

1) iepakojuma tilpumam un svaram jābūt minimālam, taču jānodrošina precei un patērētājam pietiekams drošības un higiēnas līmenis;

2) iepakojumam jābūt projektētam, ražotam un izmantojamam tādā veidā, lai tas būtu atkārtoti lietojams vai reģenerējams, tai skaitā pārstrādājams, atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas hierarhijai un lai maksimāli samazinātu tā ietekmi uz cilvēka veselību un vidi, kad izlietoto iepakojumu vai izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas darbību rezultātā radušos atkritumus apglabā;

3) iepakojuma materiālietilpībai, kā arī bīstamo ķīmisko vielu un bīstamo ķīmisko produktu saturam iepakojuma materiālos vai citos iepakojuma komponentos jābūt minimālam, ņemot vērā šo vielu un produktu emisiju gaisā vai ūdenī, pelnos vai infiltrātā, iegūstot enerģiju vai apglabājot izlietoto iepakojumu.

Papildus prasības atkārtotai lietošanai paredzētajam iepakojumam²²:

- 1) iepakojuma fizikālajām un citām īpašībām jābūt tādām, lai tās nodrošinātu pienācīgu iepakojuma kvalitāti un pieļautu tā atkārtotu lietošanu;
- 2) iepakojumam jābūt tādām, lai būtu iespējams atjaunot tā sākotnējās funkcijas, ievērojot strādājošo veselības aizsardzības un darba drošības prasības.

No PSIPSL izrietošas prasības:

- 1) Laika posmā no 2025. gada 1. janvāra līdz 2029. gada 31. decembrim ražotāji drīkst laist tirgū dzērienu iepakojumus, kuru galvenā sastāvdaļa ir polietilēntereftalāts, kas satur vismaz 25 procentus pārstrādātas plastmasas. Pēc tam atļauts laist tirgū dzērienus vienreizlietojamā plastmasu saturošā vai kompozīta iepakojumā ar ietilpību līdz trim litriem (dzērienu iepakojums, tā korķīši un vāciņi), ja dzērienu iepakojums satur vismaz 30 procentus pārstrādātas plastmasas.
- 2) Iepriekš minēto dzērienu iepakojumu var laist tirgū tikai tad, ja no plastmasas izgatavotie korķīši un vāciņi visā paredzētajā dzērienu iepakojuma lietošanas laikā nav atdalāmi no dzērienu iepakojuma. Minētais noteikums neattiecas uz dzērienu iepakojumu ar metāla korķīšiem un vāciņiem ar plastmasas blīvēm. **No 2024. gada 2. jūlija visiem no plastmasas**

²⁰ Iepakojuma likuma 11. pants

²¹ Iepakojuma likuma 6. pants

²² Iepakojuma likuma 8. pants

izgatavotiem korķīšiem un vāciņiem jābūt neatdalāmiem no plastmasu saturošu dzērienu iepakojuma.

1.5.att. Neatdalāmu korķīšu piemērs^{23, 24}

Reģenerācijai paredzētajam iepakojumam izvirzāmas šādas prasības²⁵:

- 1) ja izlietoto iepakojumu paredzēts pārstrādāt, lai iegūtu otrreizējās izejvielas, — iepakojuma materiāla īpašībām jābūt tādām, kas ļauj to izmantot otrreizējo izejvielu iegūšanai;
- 2) ja izlietoto iepakojumu paredzēts reģenerēt ar enerģijas atguvi, — iepakojuma materiāla minimālajai siltumietilpībai jābūt vismaz tādai, lai optimizētu enerģijas ieguves procesu;
- 3) ja izlietoto iepakojumu paredzēts reģenerēt, to kompostējot, — iepakojuma īpašībām jābūt tādām, kas ļauj to dalīti savākt un kompostēt. Šim iepakojumam jābūt tādām, kas bioloģiskās iedarbības rezultātā spēj sadalīties — galvenokārt par oglekļa dioksīdu, biomasu un ūdeni. Iepakojums no oksonoārdāmas plastmasas nav bioloģiski noārdāms.

Plānotais Eiropas regulējums iepakojuma jomā paredz noteikt, ka visam iepakojumam 2030.gadā gadā ir jābūt pārstrādājamam²⁶ un pārstrādei jānotiek ES iekšienē.²⁷

²³ <https://mundi-technology.com/en/caps-and-lids-which-remain-attached-to-the-containers-soon-to-be-mandatory/>

²⁴ <https://www.zalkincapping.com/closures-you-handle/tethered-caps-closures-automatic-capping/>

²⁵ Iepakojuma likuma 9. pants

²⁶ <https://www.varam.gov.lv/lv/informativa-sanaksme-par-iepakojuma-regulas-priekslikumu>

²⁷ https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-packaging-and-packaging-waste_en

1.3.2 Prasības iepakojuma marķēšanai

Lai veicinātu iepakojuma savākšanu, atkārtotu lietošanu un pārstrādi, iepakojumu klasificē pēc tā ražošanai izmantotajiem materiāliem un marķē²⁸ (skat. 1.6. att.) **Iepakojuma direktīvā** ir noteikts, ka iepakojumu atbilstīgi marķē uz paša iepakojuma vai arī uz tā etiķetes. Marķējumam ir jābūt skaidri saredzamam un viegli izlasāmam. Tam ir jābūt pietiekami noturīgam un jā saglabājas arī pēc iepakojuma atvēršanas. Prasības marķēšanai ir pārņemtas Latvijas regulējumā un noteiktas **MK 140**, paredzot, kas ir jānodrošina, ja iepakotājs izvēlas iepakojumu marķēt.

1.6. att. Iepakojuma marķējums²⁹

Piemērā (skat. 1.7. att.) ilustrēts kā marķē dažāda veida plastmasas izstrādājumus, tostarp iepakojumu. Otrreizējās pārstrādes grafiskā simbola vidū norādāms attiecīgā iepakojuma materiāla ciparu kods, bet zem simbola – materiāla apzīmējums.

1.7. att. Dažādu plastmasas izstrādājumu marķēšanas piemērs³⁰

1	2	3	4	5	6	7
PETE	HDPE	PVC	LDPE	PP	PS	OTHER
Polietilēns Tereftalāts	Augsta plīvuma polietilēns	Polvīnīl- hlorīds	Zema plīvuma polietilēns	Poli- propilēns	Polistirēns	Cita plastmasa t.sk. akrils, polikarbonāts, neilons, stiklšķiedra
Vieglo dzērienu, minerālūdens, pārtikas eļļas pudeles, sulas trauki	Piena, tīrīšanas un veļas mazgāšanas līdzekļu, balinātāju, šampūnu un dušas želeju pudeles	Saldumu paplātes, burbuļplēves, pārtikas plēves	Sasmaicinātas pudeles, iepirkumu maisiņi un lielākā daļa iesaiņojuma materiālu	Mēbeles, rotālietas, kā arī automašīnu iekšējās un ārējās apdares detāļas	Rotālietas, cietais iesaiņo- jums, ledus- skapju plaukti, kosmētikas maki, bižutērija, audiokasetes, CD kastītes, vienreizlietoja- mās glāzītes	Piemēram, kompaktdiski un bērnu pudelītes

²⁸ Iepakojuma likuma 10. pants

²⁹ MK 140 3.pielikums

³⁰ <https://www.la.lv/peteris-apis-liela-talka-latvija-ka-plastmasas-zeme-zemeslode-ka-plastmasas-planeta>

Ja iepakotājs vēlas, var norādīt arī iepakojuma vai iepakojuma materiāla ražošanā izmantotās otrreizējās izejvielas, tādā gadījumā zem iepriekš minētā grafiskā simbola norāda starptautisko apzīmējumu “Recycled (skaitlis) %”, norādītā skaitliskā vērtība atbilst otrreizējo izejvielu procentuālajam daudzumam iepakojuma materiālā.

Brīvprātīgi var norādīt apzīmējumu “tidy-man” (skat. 1.8.att.), ar ko apzīmē tīrības un kārtības simbolu, aicinājumu būt labam pilsonim, atbrīvojoties no preces vai iepakojuma vispiemērotākajā veidā, nepiesārņot vidi.

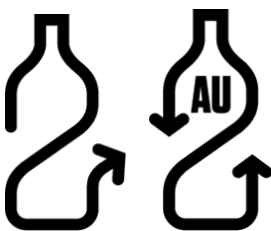
1.8.att. “Tidy-man” simbols³¹

No bioplastmasas izgatavota iepakojuma un VLT marķēšanas kārtību nosaka [MK 1281](#). Atzītās un lietotajās kompostējamības zīmes publicē [VARAM](#)³².

Depozīta iepakojumam ir noteikta speciāla norāde – depozīta zīme. Izšķir divus simbolus – vienreiz lietojamam un atkārtoti uzpildāmam depozīta iepakojumam (skat.1.9. att.).

1.9. att. Depozīta iepakojuma speciālā norāde³³

Atbilstoši [PSIPSL](#) 7.pantā noteiktajam, vienreizlietojami plastmasu saturoši izstrādājumi ir jāmarķē. Attiecībā uz plastmasu saturošu iepakojumu, marķējamas plastmasu saturošas dzērienu glāzes.

Dzērienu glāzēm, kas daļēji izgatavotas no plastmasas, ir jābūt uzdrukātam 1.10. attēlā norādītam marķējumam.

³¹ <https://www.recyclenow.com/how-to-recycle/recycling-symbols>

³² [MK 1281 8.punkts](#), <https://www.varam.gov.lv/lv/bioplastmasas-markejums>

³³ [MK 519 2. pielikums](#)

1.10.att. Marķējums dzērienu glāzēm, kas daļēji izgatavotas no plastmasas³⁴

Dzērienu glāzēm, kas pilnībā izgatavotas no plastmasas ir jāsaturs 1.11. attēlā norādītais marķējums, kas var būt vai nu drukāts, vai gravēts, atveidots reljefā.

1.11.att. Marķējums dzērienu glāzēm, kas pilnībā izgatavotas no plastmasas³⁵

Detalizētāka informācija par marķēšanas piemērošanu plastmasu saturošām dzērienu glāzēm un citiem izstrādājumiem, uz kuru iepakojuma norādāms šāda veida marķējums, norādīta [Regulas Nr.2020/2151](#) 2. un 3. pantā.

Šī Ziņojuma ietvaros netiek apskatītas prasības produktu un izstrādājumu marķēšanai, kas izriet no konkrēto produktu un izstrādājumu marķēšanas prasībām.

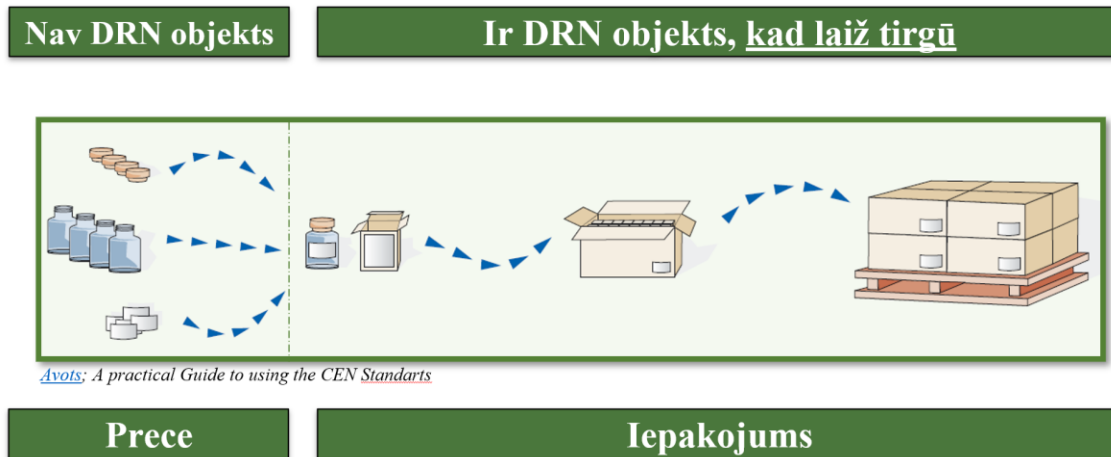
1.3.3 Prasības tirgū laistā iepakojuma uzskaitēi

Lai identificētu, cik daudz apsaimniekojama iepakojuma nonāk konkrētas valsts teritorijā, [Iepakojuma likumā](#) un [DRNL](#) ir noteikts, ka jāuzskaita tāds iepakojums, kas ir pievienots precēm un laists tirgū. Uzskaiti veic pie pirmās realizācijas konkrētajā valstī. Kā uzskatāmi norādīts 1.12.attēlā, kamēr iepakojums nav pievienots precei, tikmēr to neuzskaita kā tirgū laistu iepakojumu (DRN objektu), jo tas nepilda iepakojuma funkcijas.

³⁴ [Regulas Nr.2020/2151](#) IV pielikuma 1. punkts

³⁵ [Regulas Nr.2020/2151](#) IV pielikuma 2. punkts

1.12. att. Ar nodokli apliekams iepakojums³⁶

Iepakotājam ir pienākums uzskaitīt pilnīgi visu tirgū laisto (precēm pievienoto) iepakojumu, sākot jau ar pirmo kilogramu. Lai arī MK 404 76.punktā ir noteikts, ka: “Ja nodokļa maksātājs, kurš maksā nodokli par iepakojumu un kuram atbilstoši vides aizsardzības normatīvajiem aktiem nav jāveic izlietotā iepakojuma pārstrāde un reģenerācija, nevar nodrošināt iepakojuma materiāla veida un svara pamatošanu ar uzskaites dokumentiem un saskaņā ar likumu maksā nodokli - 120 euro gadā, viņš šo nodokļa summu norāda pārskata (1.pielikums) 5.ailē pretī rindai par preču un izstrādājumu iepakojumu kopā.”, iepakotājam ir pienākums pierādīt, ka tas nerada tādu iepakojuma daudzumu, kuru ir pienākums apsaimniekot (izrietoši no DRNL 8.panta 1.² daļā noteiktā pienākuma), pretējā gadījumā tam ir pienākums maksāt DRN par iepakojumu divkārsā apmērā³⁷.

Atbilstoši **Iepakojuma likuma** un **DRNL** regulējumā noteiktajam, **neuzskaita** (neapliek ar nodokli jeb neuzskaita kā nodokļa objektu) šādu iepakojumu:

- 1) Iepakojumu, kas realizēts mazumtirdzniecībā kā prece (tukšas burkas, pudeles, kastes, utt);
- 2) Iepakojumu, kas iegādāts kā prece, bet tiek izmantots tikai savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai un netiek realizēts (piemēram – iegādāta plēve, kurā ietin salmu ruļļus uz ziemu; degvielas vai piena kannas; koka paletes, utml).
- 3) Iepakojumu un preces iepakojumā, ko Latvijā ievedusi fiziska persona (ko nerealizē).

³⁶ <https://www.europen-packaging.eu/wp-content/uploads/2021/08/EUROPEN-Guide-to-Using-the-CEN-Standards.pdf>

³⁷ DRNL 8.panta 1.³ daļa

Iepakojumu, ko izmanto personīgai lietošanai un starp valstīm pārvieto fiziskas personas, nav jāuzskaita nevienā ES dalībvalstī. Kā redzams 1.3. attēlā, iepakotājam ir pienākums uzskaitīt tirgū laisto iepakojumu, kad iepakota prece (skat. 1.12.att.) pirmo reizi nonāk aprītē. Jāņem vērā, ka iepakojums nav jāapliek ar DRN, ja:

- 1) tiek izmantots atkārtoti lietots iepakojums, kurš uzskaitīts kā nodokļa objekts tā pirmajā aprites ciklā,
- 2) iepakotā prece tiek eksportēta (izvesta no valsts),
- 3) iepakojums iegādāts kā prece un tiek izmantots saimnieciskās darbības nodrošināšanai, nerealizējot,
- 4) iepakojums ražošanas vai iepakojšanas brīdī tiek brāķēts un netiek realizēts.

Iepakotāji Latvijas tirgū laisto iepakojumu uzskaita atbilstoši iepakojuma materiālu veidiem, pēc tādas detalizācijas, kāda paredzēta uzskaitot un ziņojot iepakojumu, par kuru maksājams DRN, saņemams atbrīvojums no DRN samaksas par iepakojumu vai depozīta iepakojumu.

Ziņojumos par Latvijas tirgū laisto izlietoto iepakojumu informāciju par iepakojuma materiāla veidiem neziņo tik detalizēti kā noteikts iepakotājam uzskaitīt, bet datus apkopo pa materiālu grupām - stikls, plastmasa, papīrs, melnais metāls, alumīnijs un koks.

Izrietoši no [DRNL 7.pielikuma 4.punktā](#) noteiktā DRN likmes sadalījuma “No koksnes, papīra un kartona vai citu dabisko šķiedru un bioplastmasas izejmateriāliem”, un [MK 404 1.pielikuma II sadaļas 5.9. punktā](#) un [MK 480 5. un 7. pielikumā](#) noteiktā sadalījuma “papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras”, citu dabisko šķiedru materiālu iepakojumu pieskaita pie materiāla veida “papīrs”. Attiecīgi, iepakotāju ziņotajam “papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras” apjomam tiek piemērots pārstrādes un reģenerācijas mērķis “papīra” iepakojumam. Tā kā nav pieejama informācija, cik no minētā apjoma sastādīja citas dabiskās šķiedras, operatori, lai izpildītu pārstrādes un reģenerācijas mērķus šai pozīcijai, pamatā nodrošina tikai papīra un kartona izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu.

Vispārēja kārtība, kā uzskaita iepakojumu, noteikta [MK 404](#). Šajos noteikumos noteikta kārtība, kādā aprēķina un maksā DRN par iepakojumu, norādīti izņēmumi, uzskaitītas iepakojuma materiāla veida un svara noteikšanas metodes un pamatojuma dokumenti, pārskata par aprēķināto nodokli ziņošanas kārtība. Šajos noteikumos ir paredzēta ziņošanas kārtība par to tirgū laisto iepakojumu, par kuru nodokļa maksātājs maksā DRN. Ja iepakotājs saņem atbrīvojumu no DRN par iepakojumu, tad uzskaitīto tirgū laisto iepakojuma apjomu ziņo RAS apsaimniekotājam, bet par depozīta iepakojumu – DS operatoram, kuri apkopo informāciju par savu līgumpartneru tirgū laisto apjomu un atbilstoši [MK 480](#) un [MK 519](#) noteiktajām prasībām, ziņo VVD.

Iepakojuma materiālu veidi, kādi iepakotājam jāuzskaita, par kuru maksājams DRN, vai saņemams atbrīvojums no DRN samaksas par iepakojumu vai depoziāta iepakojumu, norādīti [Pielikumā Nr.1 «Iepakojuma materiālu veidi, kādi par 2023.gadu jāziņo VID un VVD»](#). Jāņem vērā, ka normatīvajā regulējumā nav tiešā veidā deleģēts, kādi materiālu veidi iepakotājam jāuzskaita atbrīvojuma no DRN samaksas par iepakojumu vai depoziāta iepakojumu saņemšanas gadījumā. Tiek pieņemts, ka iepakotājs, kurš saņem atbrīvojumu no DRN samaksas, uzskaita iepakojumu pēc tādas klasifikācijas, kādas RAS apsaimniekotājam ir pienākums ziņot VVD.

Savukārt depoziāta iepakojuma uzskaiti veic pēc tādas materiālu klasifikācijas, kādu ir noteicis DS operators. Tas ietver vēl sīkāku materiāla veida detalizāciju, piemēram, bezkrāsainas PET pudeles, citu krāsu PET pudeles, alumīnija skārdenes, tērauda skārdenes, u.t.t (skat. [Pielikumu Nr.2 «Depoziāta iepakojuma materiālu veidi, kādi iepakotājam 2023.gadā jāziņo DS»](#)). Šādi iepakojuma tipi noteikti, lai administrētu depoziāta sistēmu. Pirms depoziāta iepakojuma tirgū laišanas, depoziāta iepakotājam ir pienākums reģistrēt depoziāta iepakojumu DS iepakojuma reģistrā, norādot preces svītrkodu, produkta nosaukumu, dzērienu veidu, iepakojuma tipu, tilpumu un svaru. Detalizētāka informācija par depoziāta iepakojuma uzskaiti sniegta Rokasgrāmatā depoziāta iepakotājiem³⁸. DS operators savu līgumpartneru tirgū laisto depoziāta iepakojuma apjomu ziņo VVD pēc materiāla veida pamatkategorijas (stikls, plastmasa, melnais metāls un alumīnijs, kā tas norādīts [Pielikumā Nr.1](#)), apkopojot depoziāta iepakotāju sniegto informāciju par tirgū laisto depoziāta iepakojumu atbilstoši DS iepakojuma reģistrā minētajai informācijai.

Kā redzams [Pielikumā Nr.1 «Iepakojuma materiālu veidi, kādi par 2023.gadu jāziņo VID un VVD»](#), ziņojamo datu uzskaitē nedaudz atšķiras visās trīs pozīcijās (VID, RAS, DS). Normatīvajā regulējumā kļūdaini definētas prasības ziņošanai par plastmasas iepakojumu, jo pozīcijā “1.2. plastmasa (izņemot bioplastmasu, polistirolu, plastmasas maisījumus un dzērienu iepakojumu)” nekorekti noteikts, ka izņēmums attiecas uz dzērienu iepakojumu. Izņēmums attiecas uz pozīciju “2.2. dzērienu vienreiz lietojams kompozīta iepakojums ar tilpumu līdz 3 litriem”, par kuru jāsāk ziņot no 2024.gada. Arī pozīcijā “2.1. kompozīta iepakojums (izņemot dzērienu kompozīta iepakojumu)”, izņēmums attiecas uz pozīciju “2.2. dzērienu vienreiz lietojams kompozīta iepakojums ar tilpumu līdz 3 litriem”, par kuru jāsāk ziņot no 2024.gada.

[Pielikumā Nr.1](#) nav norādītas citas iepakojuma pazīmes, par kurām jāziņo atbilstoši [MK 28](#), [MK 480](#) un [MK 519](#) noteiktajam. Iepakotājam, kurš maksā DRN papildus detalizēti jāziņo par plastmasas iepakojumu, atbilstoši [MK 28](#) 2.pielikumā noteiktajam. Iepakotājam, kas saņem atbrīvojumu RAS ietvaros, papildus jānorāda iepakojuma pazīmes atbilstoši [MK 480](#) 7.pielikumā noteiktajam. Piemēram, 2.2. punktā norādīts, ka jāsniedz informācija par tirgū laisto vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu biezumu un skaitu, 2.3. punktā norādīts, ka jāsniedz informācija par tirgū pirmo reizi laisto primārā

³⁸ https://depozitpunkts.lv/uploads/catalogue-product-files3/files/6_RokasGramata-Depozita-Iepakotajiem_2022_01_03_1.pdf

iepakojuma apjomu, ALI apjomu, ALI primārā iepakojuma apjomu un ALI rotāciju skaitu. Savukārt, atbilstoši MK 519 8.pielikumā noteiktajam, papildus jāziņo, cik no tirgū laistā DEP bija ALI apjoms un to rotāciju skaits.

Iepakojumu, kas pievienots precēm un tiek eksportēts (izvests no LR teritorijas), jāuzskaita, bet to neziņo kā Latvijas tirgū laisto iepakojumu. Saprotams, ka iepakojumu, kas ir eksportēts, operatori nevarēs savākt Latvijas teritorijā. Uzskaitē ir jāveic, lai pamatotu attiecīgā iepakojuma izvešanu. Detalizētāk par izvestā iepakojuma uzskaiti un ziņošanu skaidrots DRNL 27.panta 11.daļā un MK 404 86.punktā.

Prasības atkārtoti lietojama iepakojuma (ALI) uzskaitē ir kopumā izrietošas no DRNL, Iepakojuma likumā, MK 404, MK 983, MK 480 un MK 519 noteiktajām prasībām. Nodokli par iepakojumu, kuru iespējams izmantot atkārtoti, maksā / aprēķina, kad to pirmo reizi izmanto savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai, pirmo reizi realizē preces šajā iepakojumā, vai pirmo reizi to iznomā.³⁹ Izlietotā iepakojuma apjomā neieskaita ALI, ko atkārtoti realizē vai izmanto savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai.⁴⁰ Iepakotājam ir jāuzskaita un jāziņo, cik no visa ALI apjoma ir primārais ALI un to rotāciju skaits (atbilstoši MK 480 un MK 519 prasībām).

Lēmumā, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus noteikts, lai ziņotu par tirgū laisto ALI, uzņēmējiem ir skaidri jānošķir atkārtoti lietojamais un vienreiz lietojamais iepakojums, kā arī šo iepakojumu pielietojuma veids (primārais vai sekundārais un terciārais). Uzņēmējiem, ziņojot par ALI, jāiekļauj informācija tikai par tādu ALI, kas ir daļa no slēgtas vai atvērtas iepakojuma atkārtotas izmantošanas sistēmas, kā noteikts EN standartā 13429:2004.

Rotāciju skaits dažādiem atkārtoti lietojamiem iepakojuma veidiem būs atšķirīgs (piemēram, plastmasas pudelēm būs atšķirīgs rotāciju skaits nekā plastmasas konteineriem vai plastmasas kastēm). Tāpēc Vadlīnijās tiek rekomendēts veikt datu vākšanu dezagregētā līmenī, bet sekojoši dalībvalstis Eurostat ziņo apkopotā veidā, kā tas ir noteikts Lēmumā, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus.

Datu ziņošana Eiropas Komisijai par ALI ir obligāta, sākot no 2020. pārskata gada. Ziņošanas nolūkā par “atkārtotas izmantošanas sistēmām” uzskata tikai tādus (organizatoriskus, tehniskus un/vai finansiālus) pasākumus, kas nodrošina atkārtotas izmantošanas iespēju. Tie ietver atvērtā cikla sistēmas (sistēmas, kurās ALI tiek apritē starp nenoteiktiem uzņēmumiem) un slēgtā cikla sistēmas (sistēmas, kurās ALI apgrozībā veic uzņēmums vai zināma uzņēmumu grupa, kas sadarbojas). Tā sauktās hibrīdsistēmas, kurās iepakojums paliek pie galalietotāja bez izplatīšanas sistēmas, kas noved pie komerciālas uzpildīšanas, netiek ņemtas vērā un par tām netiek ziņots, jo tās pilnībā neatbilst iepriekš uzskaitītajiem juridiskajiem nosacījumiem par atkārtoti lietojamu iepakojumu. Iepakojuma atkārtotas izmantošanas sistēmu darbību Latvijā specifiski nereglamentē.

³⁹ MK 404 67., 67.¹, un 67.² punkts

⁴⁰ MK 983 19.punkts

1.3.3.1 Ziņošana par plastmasas maisiņiem

Ar DRN apliekami plastmasas iepirkumu maisiņi, kuru pieejamību tirgotājs nodrošina preču vai ražojumu tirdzniecības vietās, neatkarīgi no tā, vai par šiem maisiņiem tiek iekasēta atsevišķa samaksa. Šādus maisiņus nodokļa aprēķiniem uzskaita divās apakškategorijās – ar materiāla biežumu līdz 50 mikroniem (vieglās plastmasas iepirkumu maisiņi) un ar materiāla biežumu 50 un vairāk mikroniem (plastmasas iepirkumu maisiņi).

Lai gan iepakotājam pienākums maisiņus uzskaitīt divās apakškategorijās, jāziņo par tiem – trijās. Normatīvajā regulējumā ir noteikts, ka apsaimniekotājam ir jāziņo par tā līgumpartneru tirgū laisto vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu masu un biežumu, ziņojot gan par aprēķināto viena plastmasas iepirkumu maisiņa svērto vidējo masu, gan par ļoti vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu (kuru sieniņu biežums ir līdz 15 mikroniem) masu, gan par vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu (kuru sieniņu biežums ir 15 līdz 50 (neieskaitot) mikroni) masu. Nodokļa maksātājam, kurš nesaņem atbrīvojumu, nav pienākums ziņot par tirgū laistā vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu masas un biežuma attiecību, taču VVD ir pienākums to aprēķināt un ziņot.

Nemot vērā, ka Latvijas normatīvais regulējums paredz datus par tirgū laisto iepakojumu iegūt no iepakotājiem, secināms, ka katram iepakotājam, kurš laiž tirgū plastmasas iepirkumu maisiņus, ir jāuzskaita tirgū laisto maisiņu skaits, to masu un biežumu (mikronos), lai nodrošinātu ziņošanu par plastmasas maisiņiem atbilstoši prasībām, kas noteiktas [Iepakojuma direktīvā](#) un Komisijas Īstenošanas lēmumā (ES) 2018/896 (2018. gada 19. jūnijs), *ar ko nosaka metodiku, kā aprēķināms vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu gada patēriņš*.

1.3.3.2 Ziņošana par vienreiz lietojamu plastmasu saturošiem izstrādājumiem

Sākot ar 2022. gada pārskatu, nodokļa maksātājam, kurš laiž tirgū vienreizlietojamu plastmasu saturošus izstrādājumus (dzērienu glāzes un to vāciņus, pārtikas iepakojumu, dzērienu iepakojumu ar ietilpību līdz trim litriem), reizi gadā jāiesniedz ziņojums VVD, sniedzot detalizētu informāciju ([MK 28](#) 2.pielikums). Ziņojumu nesniedz par periodu, kurā nodokļa maksātājam bija piešķirts atbrīvojums no DRN samaksas par šiem izstrādājumiem.

1.3.4 Iepakojuma aprite

Iepakojuma patērēšanas laikā (apritē), kad tas kopā ar precī ir darīts pieejams patērētājam un pirms tas nonāk atkritumu apsaimniekošanā, iepakojumam var būt vairāki realizācijas ķēdes posmi (piemēram, ražotājs pārdod vairākiem vairumtirgotājiem, tie tālāk mazumtirgotājiem, utt), kā arī vairāki aprites cikli ALI (kad tas tiek nodots atpakaļ – atkārtotai lietošanai, vai tiek nodots atkārtotai uzpildei).

Lielākoties šīs darbības no iepakojuma uzskaites aspekta ir neregulētas. Vienīgā noteiktā prasība ir uzskaitīt ALI veidu (atsevišķi uzskaitot primārā iepakojuma apjomu) un to rotāciju skaitu. Detalizētākas uzskaites prasības skatīt sadaļā Atkārtoti lietojams iepakojums un Prasības tirgū laistā iepakojuma uzskaitē.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021. – 2028.gadam norādīts vairāku iesaistīto pušu (ražotāju, pašvaldību, atkritumu apsaimniekotāju, RAS apsaimniekotāju) pienākums iesaistīties sabiedrības informēšanā un izglītošanā. Lai veicinātu iedzīvotāju atkritumu apsaimniekošanas ieradumu maiņu un padarīto patēriņa un uzvedības modeļus ilgtspējīgākus, kā arī ietekmētu sabiedrības attieksmi, nepieciešams regulāri informēt sabiedrību gan par atkritumu, tostarp, izlietotā iepakojuma šķirošanu, gan arī par sekām un ietekmēm vidē, ko rada bezatbildīga rīcība, tajā skaitā nešķirošana vai nepareiza šķirošana. Veicinot iedzīvotāju iesaistīšanos atkritumu šķirošanā, VVD sadarbībā ar VARAM un Valsts reģionālās attīstības aģentūru izveidoja tīmekļvietni www.skiroviegli.lv (Šķiro viegli), kurā tiek nodrošināta ērti pieejama informācija par atkritumu dalītas vākšanas iespējām visā Latvijas teritorijā.

1.3.5 Prasības izlietotā iepakojuma apsaimniekošanai

Iepakojuma likuma 13.panta pirmajā daļā noteikts, ka iepakotājs ir atbildīgs par tāda izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu, kas radies viņa darbības rezultātā. Atbildība par apsaimniekošanas nodrošināšanu noteikta:

- 1) iepakotājam, kura radītā izlietotā iepakojuma apjoms kalendāra gadā ir **300 kg un vairāk**⁴¹, izlietotā iepakojuma apsaimniekošana jānodrošina RAS ietvaros⁴²,
- 2) depozīta iepakotājam, kura radītā izlietotā dzērienu depozīta iepakojuma apjoms kalendāra gadā ir **150 kg un vairāk**, depozīta iepakojuma apsaimniekošana jānodrošina depozīta sistēmas ietvaros⁴³.

Kā jau iepriekš minēts, tiek pieņemts, ka tirgū laistais iepakojums ir līdzvērtīgs attiecīgajā gadā radītajam izlietotā iepakojuma apjomam, līdz ar to, tiek pieņemts, ka izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas pienākums ir iepakotājiem, kuri attiecīgajā gadā laiž tirgū iepriekš norādīto iepakojuma apjomu.

Arī iepakotājs, kura iepakojums apjoms ir neliels, var saņemt atbrīvojumu no DRN samaksas par iepakojumu, ja nodrošina tā apsaimniekošanu RAS vai DS ietvaros.

⁴¹ MK 983 4.punkts

⁴² DRNL 8.panta (1²) daļa

⁴³ Iepakojuma likuma 18.¹ pants

Atbrīvojumu no DRN samaksas nevar saņemt par vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem, kas izgatavoti no plastmasas (polimēriem) un to kompozītmateriāliem (laminātiem)⁴⁴, attiecīgi nav noteikts šo izstrādājumu apsaimniekošanas pienākums.

Nodokļa maksātājs, kurš realizē gan VLT, gan pirmais realizē preces iepakojumā vai izmanto savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai iegādātas preces iepakojumā, lai saņemtu nodokļa atbrīvojumu, nodrošina gan izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas, gan papīra, kartona, metāla folijas, koksnes vai no citām dabiskām šķiedrām izgatavoto VLT apsaimniekošanas sistēmas izveidošanu un piemērošanu⁴⁵.

Detalizētāka informācija par prasībām iepakojuma apsaimniekošanai norādīta sadaļā – [“Apsaimniekošanas sistēmu īstenošana”](#).

1.3.6 Prasības apsaimniekotā izlietotā iepakojuma uzskaitē

Līdz 2022. gada 1. janvārim iepakotājs, kurš nepiedalījās apsaimniekošanas sistēmā, varēja maksāt DRN un pats organizēt izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu. Minētajā gadījumā nodokļa maksātājs sniedza divus ziņojumus – VID par aprēķināto nodokli (MK 404 1.pielikuma II daļa) un VVD par apsaimniekoto iepakojumu (MK 983 2.pielikums). Kopš 2022.gada 1.janvāra nodokļa maksātājs, kuram ir pienākums apsaimniekot izlietoto iepakojumu, apsaimniekošanu nodrošina RAS vai DS ietvaros. RAS apsaimniekotājs vai DS operators, saņemot informāciju no nodokļa maksātāja (iepakotāja) par tirgū laisto iepakojuma apjomu, organizē tā apsaimniekošanu.

AAL noteikts, ka atkritumu apsaimniekošanas ciklā jāuzskaita jebkuras darbības ar atkritumiem, sākot no savākšanas, līdz brīdīm, kad atkritumi tālāk vairs nav apsaimniekojami kā atkritumi (līdz tiek izpildīta kāda no gala darbībām: sagatavošana atkārtotai izmantošanai, pārstrāde, reģenerācija ar enerģijas atgūšanu (sadedzināšana) vai apglabāšana) un katrai darbībai ir jāsaņem atbilstoša atļauja. Visiem izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas ciklā iesaistītajiem operatoriem jāuzskaita, kādas darbības piemēroja izlietotajam iepakojumam, kādam apjomam un kādam materiālam, un kam to tālāk nodeva, līdz brīdīm, kad izlietotais iepakojums vairs nav apsaimniekojams kā atkritumi. Operatoriem noteikto pienākumu veikt apsaimniekoto atkritumu uzskaiti nosaka AAL, MK 302, MK 319, kā arī citi normatīvie akti atkritumu apsaimniekošanas jomā, tostarp [Atkritumu direktīva](#) un [Atkritumu sūtījumu regula](#). **Katrs operators veic atkritumu uzskaiti (atkritumu uzskaites žurnālā).**

⁴⁴ DRNL 8.panta (1^l) daļa

⁴⁵ DRNL 8.panta ceturtnā daļa

Nosacījumi atkritumu uzskaitē noteikti AAL 23.panta pirmās daļas 1.punktā: *“Atkritumu apsaimniekotāji, kuri veic atkritumu savākšanu vai pārvadāšanu, atkritumu sagatavošanu reģenerācijai vai apglabāšanai, atkritumu reģenerāciju vai apglabāšanu, slēgtas vai rekultivētas atkritumu izgāztuves atrakšanu un atrakto atkritumu pāršķirošanu, atkritumu tirgotāji un atkritumu apsaimniekošanas starpnieki, bīstamo atkritumu radītāji, izņemot sadzīves bīstamo atkritumu radītājus: 1) veic apsaimniekoto vai radīto atkritumu daudzuma (apjoma), veida, izcelsmes, savākšanas biežuma un pārvadāšanas uzskaiti, reģenerācijas vai apglabāšanas veidu un vietu uzskaiti hronoloģiskā secībā un uzglabā šo informāciju ne mazāk kā trīs gadus;”.*

Normatīvajos aktos ir noteiktas specifiskas prasības atkritumu uzskaitē, piemēram, prasības dalīti savāktu atkritumu uzskaitē noteiktas MK 788 pielikumā. Savukārt bīstamo atkritumu uzskaites formāts noteikts MK 113 1.pielikumā.

Atkritumu pārvadājumus reģistrē atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēmā (APUS), atbilstoši MK 113 prasībām. Pārskatu (*Veidlapa Nr. 3 – Atkritumi. Pārskats par atkritumiem*) par pārskata gadā veiktajām darbībām ar atkritumiem sniedz atbilstoši MK 271 prasībām.

Apsaimniekoto (izlietoto) iepakojumu uzskaita operatori.

Operators izlietoto iepakojumu uzskaita atbilstoši MK 302 noteiktajai atkritumu klasifikācijai, tostarp reģistrējot apsaimniekotā izlietotā iepakojuma AAK un nosaukumu. Izlietotā iepakojuma materiālu veidi norādīti Pielikumā Nr.3. Uzskatāmībai – šajā pielikumā norādīta korelācija starp iepakojuma materiālu veidiem, kādus uzskaita operators, apsaimniekojot izlietoto iepakojumu, un iepakojuma materiālu veidiem, kādus uzskaita iepakotājs, kurš laiž tirgū iepakojumu. Šīs pozīcijas savieno, aprēķinot pārstrādātā un reģenerētā izlietotā iepakojuma apjomu. Piemēram, pārstrādāto izlietotā stikla iepakojuma, kurš apsaimniekots kā 150107 klases atkritumi, apjomu attiecina pret tirgū laisto stikla iepakojuma apjomu. Stikla atkritumus, kuri nav klasificēti kā stikla iepakojums (150107), nevar attiecināt uz izlietotā stikla iepakojuma apsaimniekošanu.

Izlietoto iepakojumu klasificē ar 1501 grupas AKK. Detalizēta informācija pieejama VVD 2021. gada decembrī izdotajās vadlīnijās⁴⁶ – *Vadlīnijas operatoriem atbilstoši atkritumu klasifikācijai un uzskaitē*, kā arī Eiropas Komisijas paziņojumā – *Tehniski norādījumi par atkritumu klasificēšanu (2018/C 124/01)*⁴⁷. Šo tehnisko norādījumu 1.pielikuma 1.1. apakšpunktā skaidroti atkritumu klasificēšanas nosaukumi, piemērā par stikla atkritumu klasificēšanu norādīts, ka sadzīvē radušos stikla atkritumus klasificē ar AKK 200102, paskaidrojot: *“bet tie nedrīkst būt stikla iepakojums, jo pēc*

⁴⁶ <https://www.vvd.gov.lv/lv/media/8119/download?attachment>

⁴⁷ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0409\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0409(01)&from=EN)

apakšnodaļas 20 01 nosaukuma izlietotais iepakojums no šīs apakšnodaļas ir izslēgts un uz to jāattiecina 15. nodaļas ieraksts par izlietoto iepakojumu". Izrietoši, atsevišķi savāktus sadzīves atkritumus nejauc kopā ar iepakojumu, jo atsevišķi savāktu iepakojumu klasificē ar 1501 grupas kodu, bet pārējos atsevišķi savāktos atkritumus klasificē ar 2001 grupas kodu. Secināms, ka Latvijā atkritumu klasificēšanas pārkāpums ir ļoti izplatīts, jo operatori norāda, ka daļiņi vāktu atkritumu konteinerā drīkst mest, gan makulatūru (sadzīves atkritumi, piemērojams AKK 200101), gan papīra iepakojumu (iekpojums, piemērojams AKK 150101). Ja šos atkritumus jauc kopā, tad vienīgais atbilstošais AKK šādiem atkritumiem būtu AKK 200301 – nešķīroti sadzīves atkritumi. Prasība nodalīt izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu saistoša visā Eiropā, jo iepakotājiem jāfinansē izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu, nevis citu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu.

Novērots, ka izaicinājumus rada arī nepieciešamība izsekot konkrēta iepakojuma materiāla veida apsaimniekošanu, jo piemēram, metāla iepakojuma atkritumus klasificē ar AKK 150104, bet nepieciešams atsevišķi uzskaitīt apsaimniekoto melnā metāla un alumīnija iepakojumu. Tāpat ir ar plastmasas iepakojuma atkritumiem, kurus klasificē ar AKK 150102, neizdalot tos pēc materiāla sastāva (piemēram, PP, OPP, PET, PE, u.c.). Šādos gadījumos nepieciešams detalizētāk analizēt pamatojuma dokumentus.

Bieži sabiedrībai rodas jautājumi par to, cik daudz preču tiek saražots no atkritumiem. Operatoram ir pienākums uzskaitīt, kādam apjomam ir piemērota gala darbība, bet nav pienākums uzskaitīt, cik liels realizējamo preču apjoms tika saražots no atkritumiem. Ja operators no izlietotā iepakojuma sagatavo otrreizējās izejvielas⁴⁸, tad jāņem vērā, ka AAL tiek noteikts, ja otrreizējās izejvielas nerealizē un uzglabā ilgāk par vienu gadu no saražošanas brīža, tās uzskatāmas par atkritumiem⁴⁹.

RAS apsaimniekotājs un DS operators apkopo operatoru sniegto informāciju par attiecīgās apsaimniekošanas sistēmas ietvaros veiktajām darbībām ar izlietoto iepakojumu un ziņo VVD, atbilstoši MK 480 un MK 519 prasībām, sniedzot pārskatus, kuros norāda detalizētu attiecīgās apsaimniekošanas sistēmas ietvaros apsaimniekoto atkritumu plūsmu. Savāktajā apjomā ieskaita tikai tādu izlietoto iepakojumu, kas ir savākts LR teritorijā. Atsevišķi uzskaita, kāds apjoms tika pārstrādāts, un kāds reģenerēts ar enerģijas atguvi, un kur minētās darbības tika veiktas – Latvijas Republikā, Eiropas Savienībā vai ārpus Eiropas Savienības. Izlietoto iepakojumu, kas nosūtīts uz citu dalībvalsti, lai minētajā citā dalībvalstī to pārstrādātu, centienos sasniegt pārstrādes un reģenerācijas mērķus, drīkst ieskaitīt tikai tā dalībvalsts, kurā minētais izlietotais iepakojums tika savākts. RAS apsaimniekotājs un DS operators

⁴⁸ Atkritumus, ja tie atbilst ES normatīvajos aktos noteiktajiem kritērijiem par atkritumu stadijas izbeigšanu vai Ministru kabineta noteiktajiem kritērijiem par atkritumu stadijas izbeigšanu un ja no tiem ir iegūti materiāli, kuri tiks izmantoti galaprodukta ražošanai, uzskata par otrreizējām izejvielām (AAL 4.panta trešā daļa)

⁴⁹ AAL 4.panta ceturtā daļa

ir atbildīgs par izlietotā iepakojuma pārstrādes un reģenerācijas mērķu sasniegšanu⁵⁰. VVD uzrauga un kontrolē iepriekšminēto darbību izpildi.

1.4 Apsaimniekošanas sistēmu īstenošana

Eiropas Zaļā kursa mērķis ir veicināt izaugsmi, pārejot uz modernu, resursu ziņā efektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku. Pakāpeniski nosakot aizvien vairāk atkritumu veidus, kuriem jānodrošina specializētas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas, kas pielāgotas specifisku atkritumu apsaimniekošanai.

Lai īstenotu [Atkritumu direktīvā](#) un [Iepakojuma direktīvā](#) noteiktos mērķus, arī Latvijā ir ieviesta ražotāju paplašinātās atbildības sistēma (RAS) - pasākumu kopums, kuru īstenojot preces ražotājam ir finansiāla atbildība vai finansiāla un organizatoriska atbildība par savas tirgū laistās preces un iepakojuma atkritumu efektīvu apsaimniekošanu. RAS izveido noteikta veida atkritumu apsaimniekošanai un tās apsaimniekotājam ir nozīmīga loma un atbildība konkrēta veida atkritumu apsaimniekošanā. Atkritumu veidi, kuriem Latvijā piemērojama ražotāju paplašinātās atbildības sistēma 2023.gadā:

- ✓ iepakojums (izņemot vienreiz lietojamus galda traukus un piederumus, kas izgatavoti no plastmasas (polimēriem) un to kompozītmateriāliem (laminātiem));
- ✓ depozīta iepakojums;
- ✓ videi kaitīgas preces (smēreļļas, eļļas filtri, riepas, baterijas un akumulatori);
- ✓ elektriskās un elektroniskās iekārtas;
- ✓ transportlīdzekļi (uz kuriem attiecas Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likuma 3. panta pirmā daļa).

Minēto atkritumu veidu apsaimniekošanu regulē, aplikot tos ar DRN. Ja persona, kura atbildīga par šādu atkritumu apsaimniekošanu, nodrošina šo atkritumu apsaimniekošanu, ieskaitot pārstrādes un reģenerācijas mērķu izpildi, tiek atbrīvota no DRN samaksas, tādējādi finansiāli veicinot ražotāju iesaisti apsaimniekošanas sistēmās. Turpmākajās sadaļās sniegts ieskats par vispārīgām prasībām izlietotā iepakojuma apsaimniekošanā un raksturota RAS un DS darbība un atbildība.

Latvijā atkritumu apsaimniekošana tiek organizēta, ievērojot vides aizsardzības likumdošanu un īstenojot dažādus pasākumus, lai nodrošinātu atkritumu pārvaldību. Atkritumu apsaimniekošana ir ļoti nozīmīga nozare, jo tā tiešākajā veidā ietekmē kā vides, tā iedzīvotāju dzīves kvalitāti, tādēļ tai ir pievērsta pastiprināta uzmanība. Atkritumu apsaimniekošanā ir iesaistīta ikviens persona un katrai ir noteikts atbildības līmenis. Atbildība par atkritumu apsaimniekošanu sadalīta starp vairākiem

⁵⁰ [DRNL 3.panta 1.¹ daļa](#)

dalībniekiem un institūcijām, kam ir jāievēro noteikumi un prasības, lai nodrošinātu efektīvu un ilgtspējīgu atkritumu pārvaldību.

Šeit ir minēta galvenā atbildības sfēra:

- 1) **VARAM:** atbildīga par vispārējo vides politiku un likumdošanu attiecībā uz atkritumu rašanās novēršanu un atkritumu apsaimniekošanu. Tā veic normatīvajos aktos noteiktās atbildīgās ministrijas funkcijas, kā arī veicina ilgtspējīgu atkritumu pārvaldību valsts līmenī.
- 2) **Pašvaldības:** atbildīgas par vietējā līmeņa atkritumu apsaimniekošanu. Tām ir jāorganizē atkritumu apsaimniekošana tās teritorijā, izdodot gan vietējo regulējumu, gan izvēloties operatoru, kurš tās teritorijā nodrošinās sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, jāorganizē atkritumu dalīta vākšana tās teritorijā, jānodrošina sadzīves atkritumu pārstrādes un reģenerācijas mērķu sasniegšanu, kā arī jāveic vēl daudzi citi ar atkritumu apsaimniekošanu saistīti pasākumi.
- 3) **Operatori:** atbildīgi par kvalitatīvu atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu.
- 4) **Uzņēmumi un iedzīvotāji:** atbildīgi par atkritumu nodošanu atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem un radītā atkritumu daudzuma samazināšanu.
- 5) **VVD:** uzrauga normatīvo aktu ievērošanu vides aizsardzības jomā, atbildīga par atbilstošas atkritumu apsaimniekošanas atļaujas izsniegšanu operatoriem, operatoru, uzņēmumu un iedzīvotāju darbību ar atkritumiem (tostarp iepakojumu un izlietoto iepakojumu) uzraudzību.

Iepriekš minētā atbildība ir norādīta vispārēji par visu atkritumu apsaimniekošanu, taču atkritumu veidu ir ļoti daudz un daži no tiem rada īpašu apdraudējumu videi, vai arī atsevišķu atkritumu veidu atgūšana otrreizējā aprītē ir nepieciešama dažādu iemeslu dēļ, tostarp, lai veicinātu aprites ekonomiku.

1.4.1 Vispārīgās prasības izlietotā iepakojuma apsaimniekošanai

Izlietotā iepakojuma apsaimniekošanai ir izvirzītas speciālas prasības un mērķi, kuru sasniegšanai tiek organizēti vairāki pasākumi. Ziņojuma ietvaros sniegts ieskats par svarīgākajiem pasākumiem, kas paredz ražotāja atbildību, sabiedrības iesaisti un apsaimniekošanas sistēmas īstenošanas būtiskākos uzdevumus.

Atbildība par lielāko izlietotā iepakojuma segmentu ir noteikta iepakotājiem, kuri iesaistās RAS un DS, ziņojot par tirgū laistā iepakojuma apmēru, tomēr iepakotāji, kuri iesaistās apsaimniekošanas sistēmā neaptver visu Latvijas tirgū laisto iepakojumu. RAS un DS uzdevums ir nodrošināt, lai noteikta daļa no apsaimniekošanas sistēmu ietvaros tirgū laistā iepakojuma nonāktu atkritumu apsaimniekošanas ciklā. Līdz ar to, RAS un DS aptver tikai daļu no izlietotā iepakojuma, kas vispār tiek radīts Latvijā (statistiskie rādītāji atspoguļoti šī Ziņojuma 2.nodaļā). Noteikta atbildība ir pašvaldībām, lai tās administratīvajā

teritorijā radītais izlietotais iepakojums nonāktu apsaimniekošanas ciklā, kura nevar tikt īstenota bez sabiedrības un saimnieciskās darbības veicēju iesaistes.

Pašvaldībai, atbilstoši AAL 8.pantā noteiktajam, jāorganizē visu sadzīves atkritumu, tai skaitā sadzīvē radušos bīstamo atkritumu apsaimniekošanu. Par sadzīves atkritumiem⁵¹ uzskatāmi *nešķiroti atkritumi un dalīti savākti atkritumi no mājaisaimniecībām, tai skaitā papīrs un kartons, stikls, metāli, plastmasa, bioloģiskie atkritumi, koksne, tekstilmateriāli, iepakojums, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi, bateriju un akumulatoru atkritumi, liela izmēra atkritumi, tostarp matračī un mēbeles, kā arī nešķiroti atkritumi un no citiem avotiem dalīti savākti atkritumi, kuru īpašības un sastāvs ir līdzīgs atkritumiem no mājaisaimniecībām. Par sadzīves atkritumiem neuzskata atkritumus no ražošanas, lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības, septiskajām tvertnēm un notekūdeņu kanalizācijas tīkla un attīrīšanas, tai skaitā notekūdeņu dūņas, nolietotus transportlīdzekļus vai būvdarbos un būvju nojaukšanas procesā radušos atkritumus.* Pašvaldības pienākumos ietilpst arī atkritumu dalītas vākšanas organizēšana savā administratīvajā teritorijā atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam 2021. – 2028. gadam un reģionālajiem plāniem.

Operatoru, kurš tiesīgs veikt nešķirotu vai dalīti savāktu sadzīves atkritumu (tostarp iepakojuma) un mājaisaimniecībās radīto būvniecības atkritumu apsaimniekošanu pašvaldības teritorijā, izvēlas pašvaldība publisko iepirkumu vai publisko un privāto partnerību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Sadzīves atkritumu (tostarp izlietotā iepakojuma) radītājiem ir pienākums slēgt līgumu ar minēto operatoru un nodot tam savus radītos atkritumus. Bet ražošanas atkritumu radītājs par radīto ražošanas atkritumu apsaimniekošanu var slēgt līgumu ar pašvaldības izvēlēto operatoru vai izvēlēties tādu operatoru, kuram ir atbilstoša atļauja atkritumu apsaimniekošanai. Regulējums⁵² paredz izņēmumu attiecībā uz izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu mazumtirdzniecības vietās, kurās mēnesī rodas vairāk kā 20 tonnas izlietotā iepakojuma. *Šajā gadījumā atkritumu radītāji pirms izlietotā iepakojuma nodošanas pārstrādei var ar preču piegādes procesa nodrošināšanai izmantojamiem transportlīdzekļiem nogādāt to komercdarbības veikšanas vietās radīto izlietoto iepakojumu uz kopīgu attiecīgā atkritumu radītāja izmantotu preču piegādes nodrošināšanas un izlietotā iepakojuma savākšanas vietu, nesaņemot šā likuma 12. panta pirmajā daļā minēto atkritumu apsaimniekošanas atļauju.* Attiecīgajā situācijā netiek reģistrēts atkritumu pārvadājuma dokuments, bet radītā izlietotā iepakojuma izcelsme tiek norādīta tā pašvaldības teritorija, kurā atrodas attiecīgā atkritumu radītāja izmantotu preču piegādes nodrošināšanas un izlietotā iepakojuma savākšanas vieta, uz kuru atvests izlietotais iepakojums no komercdarbības veikšanas vietām, un no kuras izlietotais iepakojums tiek nodots pārstrādes veicējam.

Pašvaldība ir atbildīga par pārstrādes un reģenerācijas mērķu sasniegšanu tās teritorijā savāktajiem sadzīves atkritumiem (tai skaitā vismaz papīra, metāla, plastmasas, stikla, tekstilmateriālu, sadzīvē radītiem bīstamiem atkritumiem un bioloģiskiem atkritumiem), atbilstoši MK 712 5.punktā noteiktajam

⁵¹ AAL noteiktā definīcija

⁵² AAL 20.¹ pants

prasībām. Ņemot vērā AAL noteikto definīciju sadzīves atkritumiem, iepakojums tiek izdalīts kā atsevišķs sadzīves atkritumu veids, līdz ar to, izrietoši, prasības pašvaldībai iepriekš minēto mērķu sasniegšanai primāri tiek vērstas uz nosaukto materiālu sadzīves atkritumiem (piemēram, makulatūru un dažādiem sadzīves priekšmetiem, izņemot iepakojumu). Izlietotā iepakojuma pārstrādes un reģenerācijas mērķi sasniedzami RAS un DS ietvaros.

Atsevišķos gadījumos, atkritumu radītāji saskaras ar izaicinājumiem kā klasificēt radītos atkritumus, piemēram, atgriezumus, kas rodas iepakojuma ražošanā uzskata par ražošanas atkritumiem un tos neapsaimnieko kā izlietoto iepakojumu, bet brāķētu iepakojumu, kurš rodas iepakojuma ražošanas vai iepakojuma brīdī (piemēram, neatbilstoši apdrukāts iepakojums, vai saplīsis iepakojuma brīdī) nodod operatoram, un to apsaimnieko kā izlietoto iepakojumu, lai gan tas netiek uzskaitīts kā tirgū laistais iepakojums.

Kā jau iepriekš minēts, pašvaldības izvēlētajam operatoram ir pienākums nodrošināt atkritumu, tostarp izlietotā iepakojuma dalītu savākšanu. Atsevišķus izlietotā iepakojuma materiālus nesavāc dalītā veidā, bet gan kā nešķirotus atkritumus (skat. 1.13. att.), piemēram, atsevišķi operatori nepieņem netīru iepakojumu, čipsu pakas, jogurta trauciņus, keramiskas dzērienu pudeles, vai citu iepakojumu.

1.13. att. Iepakojums tiek savākts kā nešķiroti atkritumi⁵³

Operatori atsevišķus iepakojuma materiāla veidus savāc kā nešķirotus atkritumus, pamatojot ar pārstrādes iespēju trūkumu, vai to, ka šādus atkritumus nav iespējams atbilstoši sadedzināt ar enerģijas atgūvi. Vai arī tiek lēsts, ka specifisko materiālu pārstrādei nav savācams pietiekams apjoms. Secināms, ka tirgū tiek laists tādus iepakojuma materiāla veidus, kura apsaimniekošana ir apgrūtināta, kā arī tas, ka ne vienmēr operatori savstarpēji sadarbojas, lai atsevišķos reģionos savāktu specifisko materiālu kopīgi nosūtītu uz pārstrādes iekārtu.

⁵³ 2023. gada 9.jūnijs, sarunu festivālā LAMPA, Cēsīs

1.4.2 Ražotāju atbildības sistēma

Apsaimniekošanas sistēmu veido un īsteno apsaimniekotājs – komersants, kas ir DRN maksātājs vai komercsabiedrība, kas, pamatojoties uz līgumu, kurš noslēgts ar DRN maksātāju, organizē un koordinē attiecīgās RAS darbību. Lai apsaimniekotājam būtu tiesības īstenot RAS, tam ir jānoslēdz līgums ar VVD, atbilstoši MK 480 un MK 450 prasībām. Līgums ir jānodrošina ar MK 450 noteikumos noteikto finanšu nodrošinājumu.

Pieteikumu apsaimniekošanas sistēmas izveidei komersants piesaka izmantojot e-pakalpojumu⁵⁴, aizpildot attiecīga parauga iesniegumu VVD IS. VVD izvērtē izveidoto apsaimniekošanas sistēmu un, ja tā atbilst normatīvo aktu prasībām, noslēdz līgumu par tās īstenošanu. Pirmreizēji līgumu slēdz uz vienu gadu, bet atkārtoti, ja iepriekšējā līguma darbības laikā netika konstatēti pārkāpumi, uz trīs gadiem.

Kad VVD un RAS apsaimniekotāja līgums stājas spēkā, RAS apsaimniekotājs tiesīgs slēgt līgumus ar DRN maksātājiem (iepakotājiem) par apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu. Informāciju par noslēgtajiem līgumiem RAS apsaimniekotājs paziņo katru ceturksni, līdz ceturkšņa otrā mēneša 15.datumam. VVD mēneša laikā izvērtē, vai nodokļa maksātājam nav spēkā esošs līgums ar citu apsaimniekotāju un pieņem lēmumu piešķirt atbrīvojumu no nākamā ceturkšņa pirmā datuma pēc lēmuma pieņemšanas. Minētās darbības tiek veiktas manuāli.

Iepakotājiem, kuri saņem atbrīvojumu, nav jāmaksā DRN par tādiem iepakojuma materiāla veidiem, par kādiem tam piešķirts atbrīvojums, bet ir jāsedz izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas maksa, kas ietver DRNL 6.¹ panta sestajā daļā norādītās izmaksas (attiecīga veida atkritumu apsaimniekošanu, ieskaitot šo atkritumu dalīto savākšanu, šķirošanu, pārstrādi un reģenerāciju, lai sasniegtu normatīvajos aktos par iepakojumu un atkritumu apsaimniekošanu noteiktos mērķus, atskaitot ieņēmumu daļu, kuru tas tieši vai pastarpināti gūst no atkārtotas izmantošanas un nošķirotu reģenerējamo sadzīves atkritumu tirdzniecības; izmaksas par informācijas sniegšanu atkritumu radītājam un valdītājam; un izmaksas par pārskatu sagatavošanu un iesniegšanu VVD). Apsaimniekošanas maksu nosaka RAS apsaimniekotājs, to neregulē Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, kā arī apsaimniekošanas maksas likme nav saistīta ar DRN likmi.

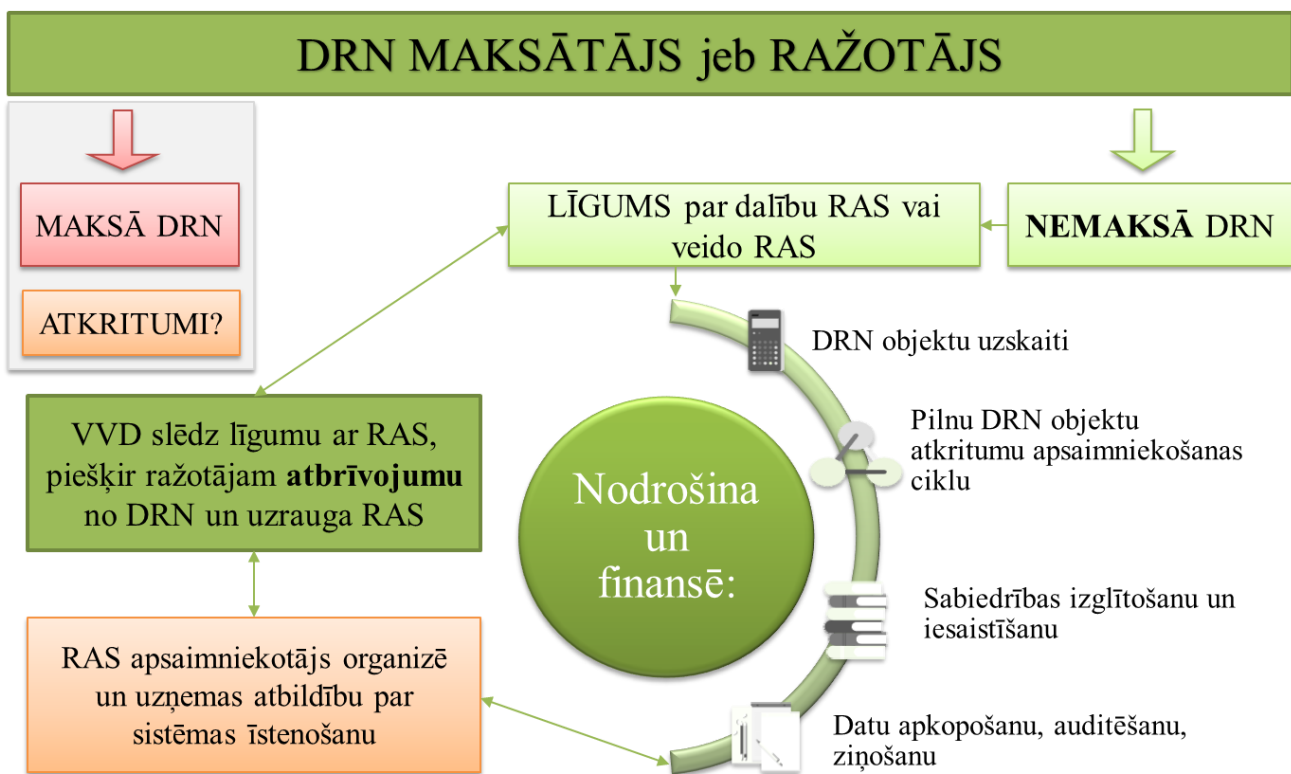
Iepakotājs, lai nodrošinātu izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu un saņemtu atbrīvojumu no DRN samaksas par iepakojumu, līgumu var slēgt tikai ar tādu RAS apsaimniekotāju, kuram ir spēkā esošs līgums ar VVD, vai pats izveidot apsaimniekošanas sistēmu un par tās īstenošanu noslēgt līgumu ar VVD.

⁵⁴ <https://latvija.lv/lv/PPK/dzives-situacija/apakssituacija/p4524/ProcesaApraksts>

Spēkā esošie līgumi ar RAS apsaimniekotājiem tiek publicēti⁵⁵ VVD reģistru vietnē⁵⁶. Informācija par iepakotājiem, kuriem piemērots atbrīvojums un, kuri izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu nodrošina RAS ietvaros, netiek publicēta.

Kā attēlots 1.14. attēlā, iepakotājs (DRN maksātājs jeb ražotājs) var maksāt DRN (ja tā izlietotā iepakojuma apjoms gadā ir mazāks par 300 kg, vai par konkrēto iepakojumu atbrīvojums nav saņemams), vai slēgt līgumu ar RAS apsaimniekotāju un saņemt atbrīvojumu no DRN samaksas par iepakojumu. Var būt situācijas, ka par daļu iepakojuma iepakotājs maksā DRN, bet par daļu saņem atbrīvojumu.

1.14. attēls. RAS darbības princips

Tirgū laisto iepakojuma apjomu, par kuru iepakotājs samaksājis DRN, iepakotājam var nebūt pienākums apsaimniekot apsaimniekošanas sistēmas ietvaros.

RAS ietvaros tirgū laisto iepakojumu ir pienākums apsaimniekot, kas ir viens no RAS galvenajiem uzdevumiem (skat.1.14. att.).

Iepriekš norādītais apsaimniekošanas pienākums neskar katra indivīda pienākumu apsaimniekot atkritumus atbilstoši atkritumu radītājam noteiktajiem pienākumiem (visiem atkritumu radītājiem ir

⁵⁵ Prasība noteikta DRNL 6.¹ panta trešās daļas otrajā punktā

⁵⁶ <https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlaujas-un-licences/atkritumu-apsaimniekosanas-atlaujas/razotaju-atbildibas-sistemas-ras/>

jāiesaistās atkritumu apsaimniekošanā, atbilstoši nododot atkritumus operatoriem), bet gan paskaidro, ka iepakotājam ir pienākums finansēt tā tirgū laistā iepakojuma apsaimniekošanu apsaimniekošanas sistēmas ietvaros.

RAS apsaimniekotājam jānodrošina [DRNL 6.¹ pantā](#) noteikto pienākumu izpildi:

1) nodrošināt savu vai līgumpartneru Latvijas Republikas teritorijā tirgū laisto preču un iepakojuma atkritumu efektīvu apsaimniekošanu, ieskaitot attiecīgā veida atkritumu dalīto savākšanu, šķirošanu, pārstrādi un reģenerāciju, lai sasniegtu normatīvajos aktos par iepakojumu un atkritumu apsaimniekošanu noteiktos mērķus;

2) nodrošināt, ka tā līgumpartnera maksājumi, kas sedz šā panta sestajā daļā minētās izmaksas, ir pēc iespējas diferencēti attiecībā uz konkrētām precēm vai līdzīgu preču grupām un preču iepakojumu, ievērojot [Atkritumu apsaimniekošanas likumā](#) noteikto atkritumu apsaimniekošanas veidu prioritāro secību un pēc iespējas īstenojot vienmērīgu iekšējā tirgus darbību;

3) ievērot savā darbībā un lēmumu pieņemšanā caurredzamības principu, tai skaitā pamatot ar ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas īstenošanu saistītās izmaksas;

4) nodrošināt ikgadēju neatkarīgu ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas auditu, kura ietvaros novērtē:

a) sistēmas finansiālo pārvaldību atbilstoši šā panta sestās daļas prasībām,

b) Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas padotībā esošai iestādei iesniegto datu kvalitāti;

5) informēt atkritumu radītāju un valdītāju par atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem, preču un iepakojuma atkārtotas izmantošanas iespējām, preču atkritumu un izlietotā iepakojuma dalītās savākšanas vietām un vietām, kur atkritumus un izlietoto iepakojumu sagatavo atkārtotai izmantošanai, par piesārņošanas novēršanu, kā arī organizēt pasākumus, kas veicina atkritumu radītāju un valdītāju iesaistīšanos dalītās atkritumu savākšanas sistēmā;

6) publicēt savā tīmekļvietnē informāciju par:

a) dibinātājiem, biedriem, dalībniekiem vai akcionāriem,

b) to nodokļa maksātāju skaitu, kuri ir noslēguši līgumus par piedalīšanos ražotāja paplašinātās atbildības sistēmā,

c) līgumpartneru maksu par piedalīšanos ražotāja paplašinātās atbildības sistēmā, norādot maksu euro par tirgū laisto preču un iepakojuma svara vienību,

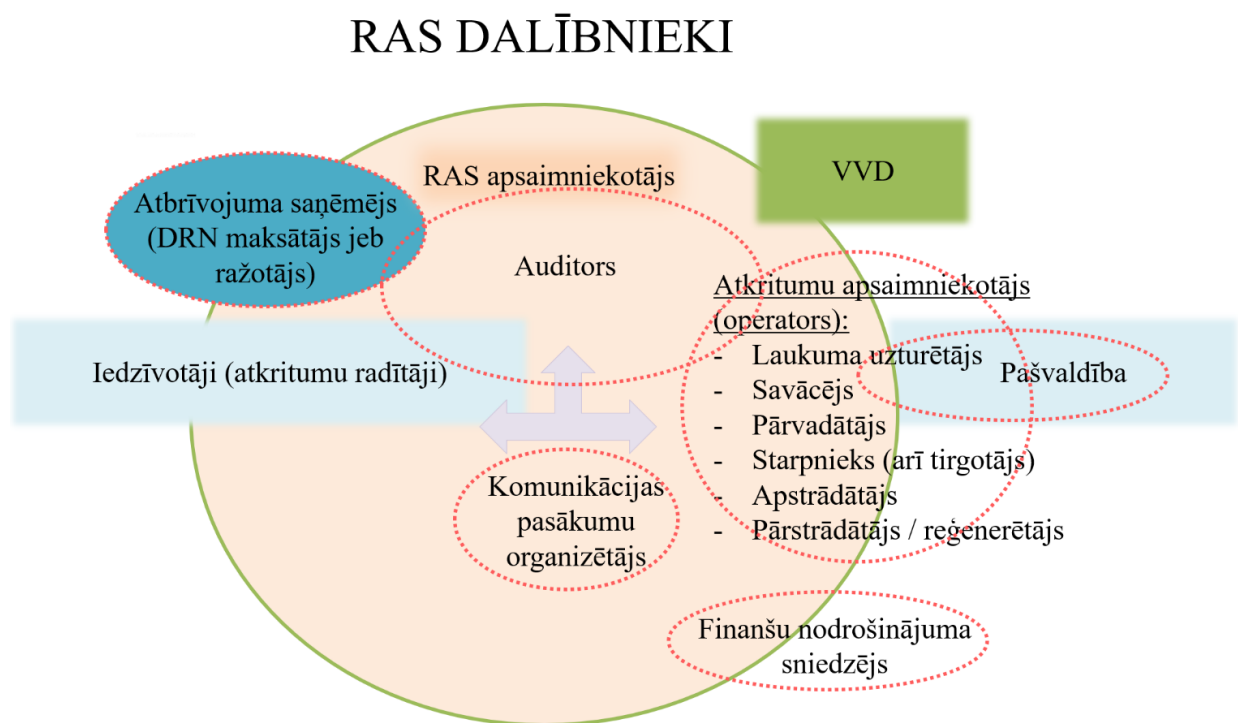
d) to komersantu atlases procedūru, ar kuriem noslēgti līgumi par attiecīgā veida atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, reģenerāciju vai pārstrādi;

7) nodrošināt, ka ražotāja paplašinātās atbildības sistēma ir atvērta visiem preces ražotājiem un tās piemērošanas nosacījumi ir vienlīdzīgi, nediskriminējoši un nerada nesamērīgu administratīvu slogu, tai skaitā mazajiem un vidējiem komersantiem.

Detalizētāka informācija par RAS īstenošanu, tostarp līgumu slēgšanu, pienākumiem un atbrīvojuma piemērošanu, sniegta [MK 480](#).

Kā redzams 1.15. attēlā, iepriekš minēto pienākumu izpildē un īstenošanā ir iesaistīti vairāki dalībnieki.

1.15. att. RAS īstenošanā iesaistītie dalībnieki

RAS apsaimniekotājs, lai noslēgtu līgumu ar VVD, vispirms izveido apsaimniekošanas sistēmu, noslēdzot līgumu ar:

- operatoriem, kuri sistēmas ietvaros nodrošinās izlietotā iepakojuma pilnu apsaimniekošanas ciklu,

- operatoriem, kuriem ir noslēgts līgums ar pašvaldību par šķirotu atkritumu savākšanas laukuma uzturēšanu;
- finanšu nodrošinājuma sniedzēju par finanšu nodrošinājuma izsniegšanu;
- auditoru par apsaimniekošanas sistēmas īstenošanas pārskata auditēšanu.

Kā arī apsaimniekošanas plānā paredz komunikācijas pasākumus, kādus plāno īstenot, lai informētu sabiedrību par atkritumu dalītās vākšanas nepieciešamību un iespējām, kā arī iesaistītu atkritumu dalītās vākšanas aktivitātēs un veicinātu vides apziņas veidošanu sabiedrībā.

Iepriekš minēto informāciju var grozīt reizi ceturksnī, paziņojot par jauniem, vai izbeigtiem līgumiem ar apsaimniekošanas sistēmā iesaistītajiem dalībniekiem.

Pārskats par apsaimniekošanas sistēmas īstenošanu jāiesniedz divas, vai vairākas reizes gadā:

- atbilstoši MK 480 25.punktā noteiktajām prasībām, katru gadu līdz 31. augustam par laikposmu no attiecīgā gada 1. janvāra līdz 30. jūnijam, šo noteikumu 5. vai 7. pielikumā noteiktajā formā (“**Pusgada pārskats**”);
- atbilstoši MK 480 26.punktā noteiktajām prasībām, katru gadu līdz 30. aprīlim par iepriekšējo gadu, šo noteikumu 5. vai 7. pielikumā noteiktajā formā (“**Auditētais pārskats**”).

Pārskats jāauditē atbilstoši MK 404 prasībām. Atbilstoši MK 404 92.¹¹ punktā noteiktajam, apsaimniekotājs ir tiesīgs noteikt tādu apsaimniekošanas sistēmu auditoru, kas akreditēts nacionālajā akreditācijas institūcijā kā neatkarīga trešās puses inspicēšanas institūcija atbilstoši normatīvajiem aktiem par atbilstības novērtēšanas institūciju novērtēšanu, akreditāciju un uzraudzību, vai cita Eiropas Savienības dalībvalstu, Turcijas vai Eiropas Ekonomikas zonas valstu akreditēta inspicēšanas institūcija, kas atbilst šajos noteikumos noteiktajām prasībām.

Pārskata iesniegšana saistīta gan ar kalendārā gada periodu, gan ar periodu, kurā RAS apsaimniekotājam ir spēkā esošs līgums. Piemēram, ja kalendārā gada ietvaros RAS apsaimniekotājam ir vairāki spēkā esoši līgumi (piemēram, pirmais līgums beidzas pēc pirmā ceturkšņa, bet otrais sākas ar otro ceturksni un ir spēkā līdz gada beigām, tad apsaimniekotājam jāiesniedz 3 pārskati. Pirmais pārskats – auditēts par pirmo ceturksni. Otrais pārskats – neauditēts par otro ceturksni, ar samazinātu pārstrādes un reģenerācijas mērķu līmeni, bet trešais pārskats – auditēts par periodu no otrā līdz ceturtajam ceturksnim ieskaitot.)

RAS apsaimniekotājs pārskatus iesniedz izmantojot VVD IS RAS moduli. Auditora atzinumu par pārskatu pievieno kā pielikuma dokumentu, taču konstatēti izaicinājumi, kas saistīti ar auditora piekļuvi RAS apsaimniekotāja izveidotajam pārskatam, kuri būtu sistēmiski jārisina.

VVD RAS iesniegtos pārskatus vērtē manuāli, kā arī manuāli apkopo visu RAS apsaimniekotāju sniegto informāciju par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakošanas apjomu. Sekojoši šo informāciju

izmanto ziņojumu sagatavošanā (detalizētāka informācija sniegta sadaļā “Iepakojuma datu apkopošana un ziņošana” un “Ziņojumi par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu”).

1.4.3 Depozīta sistēma

VVD līgumu ar DS operatoru slēdz **Iepakojuma likumā** noteiktajā kārtībā. E-pakalpojums DS apsaimniekošanas plāna un pārskatu iesniegšanai nav izveidots. Atšķirībā no RAS, normatīvais regulējums nenosaka par pienākumu šos datus iesniegt VVD IS. Līgumu par DS izveidi un piemērošanu slēdz konkursa kārtā, uz periodu līdz septiņiem gadiem. DRN maksātājam, kas realizē normatīvajos aktos noteiktos dzērienus depozīta iepakojumā, atbrīvojums no nodokļa samaksas stājas spēkā ar nākamā ceturkšņa pirmā mēneša pirmo datumu pēc līguma noslēgšanas ar DS operatoru par dalību DS.

DRN maksātājs, lai nodrošinātu depozīta iepakojuma apsaimniekošanu un saņemtu atbrīvojumu no nodokļa samaksas par depozīta iepakojumu, slēdz līgumu ar VVD izvēlētu DS operatoru, kuram ir spēkā esošs līgums ar VVD.

Informācija par noslēgto līgumu starp VVD un DS operatoru tiek publicēta VVD tīmekļvietnē, atsevišķi no informācijas par noslēgtajiem līgumiem ar RAS apsaimniekotājiem⁵⁷. Informācija par depozīta iepakotājiem, kuriem piemērots atbrīvojums un, kuri izlietotā depozīta iepakojuma apsaimniekošanu nodrošina DS ietvaros, netiek publicēta.

Kopumā DS darbības princips ir līdzīgs RAS – lai uzsāktu sistēmas darbību, ir jānoslēdz līgums ar VVD. Līgums ir jānodrošina ar **MK 450** noteikumos noteikto finanšu nodrošinājumu, bet darbības, ko DS operators veic kā atkritumu apsaimniekošanas operators, nav jānodrošina ar finanšu nodrošinājumu⁵⁸. Depozīta iepakotājiem, kas noslēguši līgumu par dalību sistēmā, atbrīvojumu no DRN samaksas piešķir ar nākamā ceturkšņa pirmo datumu. Operatori, kuri iesaistīti sistēmā, nodrošina izlietotā depozīta iepakojuma savākšanu un apsaimniekošanu. Apsaimniekošanas sistēmas ietvaros jānodrošina komunikācijas pasākumu organizēšana, ar mērķi informēt sabiedrību par atkritumu šķirošanas nepieciešamību. Reizi gadā jāiesniedz pusgada pārskats ar samazinātiem pārstrādes un reģenerācijas mērķiem, lai gūtu priekšstatu par to izpildes gaitu un reizi gadā jāiesniedz auditēts pārskats par sistēmas īstenošanu iepriekšējā kalendārā gadā:

- atbilstoši **MK 519** 51.punktā noteiktajām prasībām, katru gadu līdz 31. augustam par laikposmu no attiecīgā gada 1. janvāra līdz 30. jūnijam, šo noteikumu 8. pielikumā noteiktajā formā (“**Pusgada pārskats**”);
- atbilstoši **MK 519** 52.punktā noteiktajām prasībām, katru gadu līdz 30. aprīlim par iepriekšējo gadu, šo noteikumu 8. pielikumā noteiktajā formā (“**Auditētais pārskats**”).

⁵⁷ <https://www.vvd.gov.lv/lv/depozita-sistema>

⁵⁸ AAL 12.panta 1.⁹ daļa

Pārskats jāauditē atbilstoši MK 404 prasībām. Atbilstoši MK 404 92.¹¹ punktā noteiktajam, apsaimniekotājs ir tiesīgs noteikt tādu apsaimniekošanas sistēmu auditoru, kas akreditēts nacionālajā akreditācijas institūcijā kā neatkarīga trešās puses inspicēšanas institūcija atbilstoši normatīvajiem aktiem par atbilstības novērtēšanas institūciju novērtēšanu, akreditāciju un uzraudzību, vai cita Eiropas Savienības dalībvalstu, Turcijas vai Eiropas Ekonomikas zonas valstu akreditēta inspicēšanas institūcija, kas atbilst šajos noteikumos noteiktajām prasībām.

Atšķirībā no DS, RAS ietvaros tiek uzturēti šķirotu atkritumu savākšanas laukumi visā Latvijā, bet DS ietvaros – depožīta iepakojuma pieņemšanas punkti.

1.4.4 Iepakojuma apsaimniekošanas padome

Iepakojuma apsaimniekošanas padome (Padome)⁵⁹ ir konsultatīva institūcija, kuras lēmumiem iepakojuma apsaimniekošanas jautājumos ir ieteikuma raksturs. Tā veicina [Iepakojuma likumā](#) noteikto prasību izpildi, sniedz priekšlikumus ar iepakojuma jomu saistīto normatīvo aktu pilnveidošanai, kā arī sadarbojas ar nevalstiskajām organizācijām, kuras darbojas iepakojuma apsaimniekošanā.

Ja nepieciešams, VVD, lēmumu pieņemšanā par līgumu noslēgšanu ar RAS, vai jautājumos par apsaimniekošanas sistēmu piemērošanu, vai citos ar iepakojumu saistītos jautājumos konsultējas ar Padomi. Sākot ar 2023.gadu, VVD ar Padomes iesaisti saskaņo RAS ietvaros veicamos komunikācijas pasākumus, pirms to īstenošanas.

⁵⁹ [Iepakojuma likuma 17.pants](#)

1.5 Iepakojuma datu apkopošana un ziņošana

Iepakojuma uzskaites plūsmā ir iesaistītas dažādas personas (subjekti) – iepakotāji, iepakojuma atkārtotas izmantošanas sistēmas dalībnieki, operatori (kuri veic jebkuras atkritumu apsaimniekošanas darbības izlietotajam iepakojumam), RAS apsaimniekotāji, DS operators, apsaimniekošanas sistēmu auditori, VID, VVD, kā arī VARAM un LVĢMC. Kā redzams 1.16. attēlā, datu apstrādē tiešā veidā iesaistīti iepakotāji, operatori, VID, RAS apsaimniekotāji, DS operators un VVD.

1.16. att. Iepakojuma datu pārvaldība

Iepakotājs uzskaita datus (uzskaitot iepakojuma materiālu veidus atbilstoši Pielikumā Nr.1 norādītajam) par tirgū laistā iepakojuma apjomu un materiālu veidiem (ņemot vērā atkārtoti lietojama iepakojuma rotāciju skaitu un eksportēto iepakojuma apjomu) un ziņo:

- VID – par to iepakojumu, par kuru nesaņem atbrīvojumu, izmantojot EDS sistēmu⁶⁰, 1 reizi ceturksnī vai 1 reizi gadā⁶¹;
- RAS apsaimniekotājam – par to iepakojumu, par kuru saņem atbrīvojumu, izmantojot RAS apsaimniekotāja izveidoto IS, 1 reizi ceturksnī, vai 1 reizi mēnesī;
- DS operatoram – par depozīta iepakojumu, izmantojot DS operatora izveidoto IS, 1 reizi mēnesī.

Iepakotājs šos datus glabā vismaz trīs gadus⁶² un pēc pieprasījuma sniedz kompetentajām valsts iestādēm.

⁶⁰ DRNL 27.panta otrā daļa.

⁶¹ DRNL 27.panta otrā un ceturtnā daļa, MK 404 76.punkts

⁶² Iepakojuma likuma 19.panta trešā daļa

Par iepakojumu, par kuru iepakotājs nesaņem atbrīvojumu no DRN samaksas, tam ir pienākums iesniegt VID pārskatu par aprēķināto dabas resursu nodokli atbilstoši MK 404 1.pielikumam (tajā norāda tirgū laisto iepakojuma apjomu, par kuru jāmaksā nodoklis) un pēc tam 3 dienu laikā samaksāt aprēķināto nodokli.

Operators datus par apsaimniekoto iepakojuma apjomu uzkrāj savās iekšējās sistēmās. Tā pārvaldībā esošos atkritumus reģistrē atkritumu uzskaites žurnālā (ienākošā/izejošā plūsma), datus par atkritumu pārvadājumiem reģistrē APUS⁶³ (šo sistēmu uztur LVĢMC), Statistikas pārskatu A3 iesniedz LVĢMC⁶⁴. Datus par apsaimniekošanas sistēmu ietvaros apsaimniekotā izlietotā iepakojuma apjomu un materiālu veidiem ziņo:

- RAS apsaimniekotājam – par attiecīgās apsaimniekošanas sistēmas ietvaros apsaimniekoto iepakojumu, izmantojot RAS apsaimniekotāja izveidoto IS, iesniegšanas biežums atkarīgs no savstarpējā līguma;
- DS operatoram – par sistēmas ietvaros apsaimniekoto depoziāta iepakojumu, izmantojot DS operatora izveidoto IS, iesniegšanas biežums atkarīgs no savstarpējā līguma.

Operators šos datus glabā vismaz trīs gadus⁶⁵ un pēc pieprasījuma sniedz kompetentajām valsts iestādēm.

VID elektroniskās deklarēšanās sistēmā (EDS) pieņem iepakotāju noziņotos pārskatus par aprēķināto DRN, reģistrē iepakotāja samaksāto DRN apmēru. VID apkopo informāciju par samaksāto DRN par iepakojumu un 1 reizi ceturksnī paziņo VVD, iesniedzot datus *Excel* datnē izmantojot FTP (*File Transfer Protocol*). VID nesniedz VVD informāciju par iepakotāju iesniegtajiem pārskatiem par aprēķināto DRN. Plānots, ka datu integrācija ar VID tiks realizēta 2024.gadā.

Iepakojuma apsaimniekotājs (RAS apsaimniekotājs un DS operators) reģistrē savā sistēmā iepakotājus un operatorus, ar kuriem noslēdzis sadarbības līgumus, apkopo savu līgumpartneru (iekapotāju) tirgū laisto apjomu un savu sadarbības partneru (operatoru) apsaimniekoto apjomu un ziņo VVD:

- RAS apsaimniekotājs – datus iesniedz VVD, izmantojot VVD IS RAS moduli, informāciju par iepakotājiem un operatoriem, ar kuriem noslēgts līgums – 1 reizi ceturksnī, informāciju par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojuma apjomu - 2 reizes gadā;
- DS operators datus iesniedz VVD *Excel* datnē, informāciju par iepakotājiem un operatoriem, ar kuriem noslēgts līgums – 1 reizi ceturksnī, informāciju par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojuma apjomu - 2 reizes gadā.

⁶³ <https://apus.lvgmc.lv/APUS/#/>

⁶⁴ <https://videscents.lvgmc.lv/lapas/parskatu-ievadisana>

⁶⁵ AAL 23.panta pirmā daļa

Iepakojuma apsaimniekotājam ir pienākums šos datus glabāt vismaz trīs gadus⁶⁶ un pēc pieprasījuma sniegt kompetentajām valsts iestādēm.

RAS apsaimniekotājs un DS operators datus par tirgū laisto iepakojuma apjomu ziņo apkopotā veidā. VVD nav informācijas, kādu tieši apjomu tirgū laida konkrētais iepakotājs. Iepakotājs nevar pārliecināties, kādu tieši tirgū laistā iepakojuma apjomu RAS apsaimniekotājs un DS operators noziņojis VVD par konkrēto iepakotāju.

VVD saņem datus par tirgū laisto iepakojumu no iepakojuma apsaimniekotājiem apkopotā veidā (kā jau iepriekš minēts, šie dati nesatur informāciju, kādu iepakojuma apjomu radīja konkrētais iepakotājs), bet datus par apsaimniekoto apjomu – detalizēti (par pilnu atkritumu plūsmu, sākot no savākšanas līdz brīdim, kad atkritumi tālāk vairs nav jāapsaimnieko, sniegta informācija par katru plūsmā iesaistīto operatoru un tā darbībām ar noteikta daudzuma un veida izlietoto iepakojumu).

VVD aprēķina Latvijā tirgū laistā iepakojuma apjomu, no datiem, kas iegūti no RAS apsaimniekotāja par tā līgumpartneru tirgū laisto apjomu, DS operatora par tā līgumpartneru tirgū laisto apjomu, VID par iepakotāju samaksāto DRN un aprēķina nenozīnoto tirgū laisto iepakojuma apjomu. Lai aprēķinātu, kādu iepakojuma apjomu tirgū laida iepakotāji, kuri samaksājuši DRN, VVD iegūst informāciju no VID par samaksātā nodokļa apmēru. Dati par iepakotāja tirgū laisto iepakojuma apjomu, par kuru aprēķināts DRN no VID netiek iegūti, tehnisku iemeslu dēļ. No VID iegūtās informācijas par samaksāto DRN par iepakojumu, VVD aprēķina tirgū laistā iepakojuma apjomu, ņemot vērā DRN likmes un attiecīgajā gadā tirgū laistā iepakojuma materiāla īpatsvaru. Tirgū laistais iepakojuma apjoms, par kuru atskaites nav saņemtas (*free-riders* apjoms), tiek aprēķināts, ņemot vērā kopumā Latvijā apsaimniekoto atkritumu apjomu un ziņotā tirgū laistā iepakojuma attiecību.

Apsaimniekoto iepakojuma apjomu aprēķina summējot tikai RAS un DS ietvaros apsaimniekoto iepakojuma apjomu. Ziņojumos tiek norādīts tikai tas apsaimniekotais izlietotā iepakojuma apjoms, par kuru ziņojuši iepakojuma apsaimniekotāji un apsaimniekotā iepakojuma pamatojuma datus pārbaudījuši apsaimniekošanas sistēmu auditori (atbilstoši [MK 404](#) prasībām) un VVD.

⁶⁶ *Iepakojuma likuma 19.panta trešā daļa*

1.6 Ziņojumi par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu

VVD katru gadu sagatavo ziņojumu par valstī izlietotā iepakojuma apjomu, materiālu veidiem un apsaimniekošanu, kura paraugu nosaka Ministru kabinets, un publicē to savā tīmekļvietnē⁶⁷. Kopumā VVD sagatavo vismaz piecus ziņojumus:

- 1) Ziņojums par RAS ietvaros apsaimniekoto iepakojuma apjomu, ko publicē savā tīmekļvietnē.⁶⁸
- 2) Statistiskais ziņojums par radītā izlietotā iepakojuma veidiem un resursu atgūšanas apjomiem LR atbilstoši **Lēmumam, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus**, ko VARAM publicē savā tīmekļvietnē.⁶⁹
- 3) Ziņojums (atskaite) par iepakojumu un izlietoto iepakojumu atbilstoši **Lēmumam, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus**. Ziņojumu saskaņo VARAM, bet LVĢMC publicē Eiropas Komisijas datubāzē (Eurostat)⁷⁰. Ziņojuma forma pieejama Eurostat tīmekļvietnē.⁷¹
- 4) Ziņojums (atskaite) par vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu gada patēriņu atbilstoši Eiropas Komisijas lēmumam 2018/896. Ziņojumu saskaņo VARAM, bet LVĢMC publicē Eurostat. Ziņojuma forma pieejama Eurostat tīmekļvietnē⁷².
- 5) Ziņojums Finanšu ministrijai, par aprēķināto DRN, tostarp, sniedzot datus par tirgū laisto iepakojuma apjomu (materiāls un svars) un piešķirtā atbrīvojuma apmēru (EUR), šis ziņojums nav publisks.

VVD minētos ziņojumus sagatavo manuāli, ko ietekmē iepriekš raksturotā datu plūsma – iepakotāju dati nonāk pie trīs dažādiem datu turētājiem, un šo datu automatizēta apkopošana uz Ziņojuma sagatavošanas brīdi nav izveidota. Arī dati par apsaimniekoto izlietoto iepakojumu tiek apkopoti manuāli.

Sagatavojamo ziņojumu formāti netiek pievienoti šī Ziņojuma pielikumā, jo tie ir apjomīgi dokumenti un to saturs var mainīties atbilstoši normatīvo aktu grozījumiem, tādēļ sniegta informācija par katra ziņojuma publicēšanas vietu.

⁶⁷ *Iepakojuma likuma 20.panta pirmā daļa*

⁶⁸ <https://www.vvd.gov.lv/lv/ziņojumi-par-ras-apsaimniekoto-regenereto-apjomu>

⁶⁹ <https://www.varam.gov.lv/lv/ziņojumu-par-latvijas-republika-gada-radita-iepakojuma-veidiem-un-resursu-atgusanas-apjomiem>

⁷⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Packaging_waste_statistics#Time_series_of_packaging_waste

⁷¹

https://ec.europa.eu/eurostat/documents/342366/351811/PPW+Questionnaire+and+methodology_quality+report.xlsm/dad7c25b-d9f6-4f91-83f2-70e933a96afa?t=1621980703216

⁷²

https://ec.europa.eu/eurostat/documents/342366/351811/PBAG+Questionnaire+and+methodology_quality+report.xlsm/d549a80c-b7e4-24b7-385e-ae206d094994?t=1621980970010

1.7 Iepakojuma datu turētāji un datu plūsma

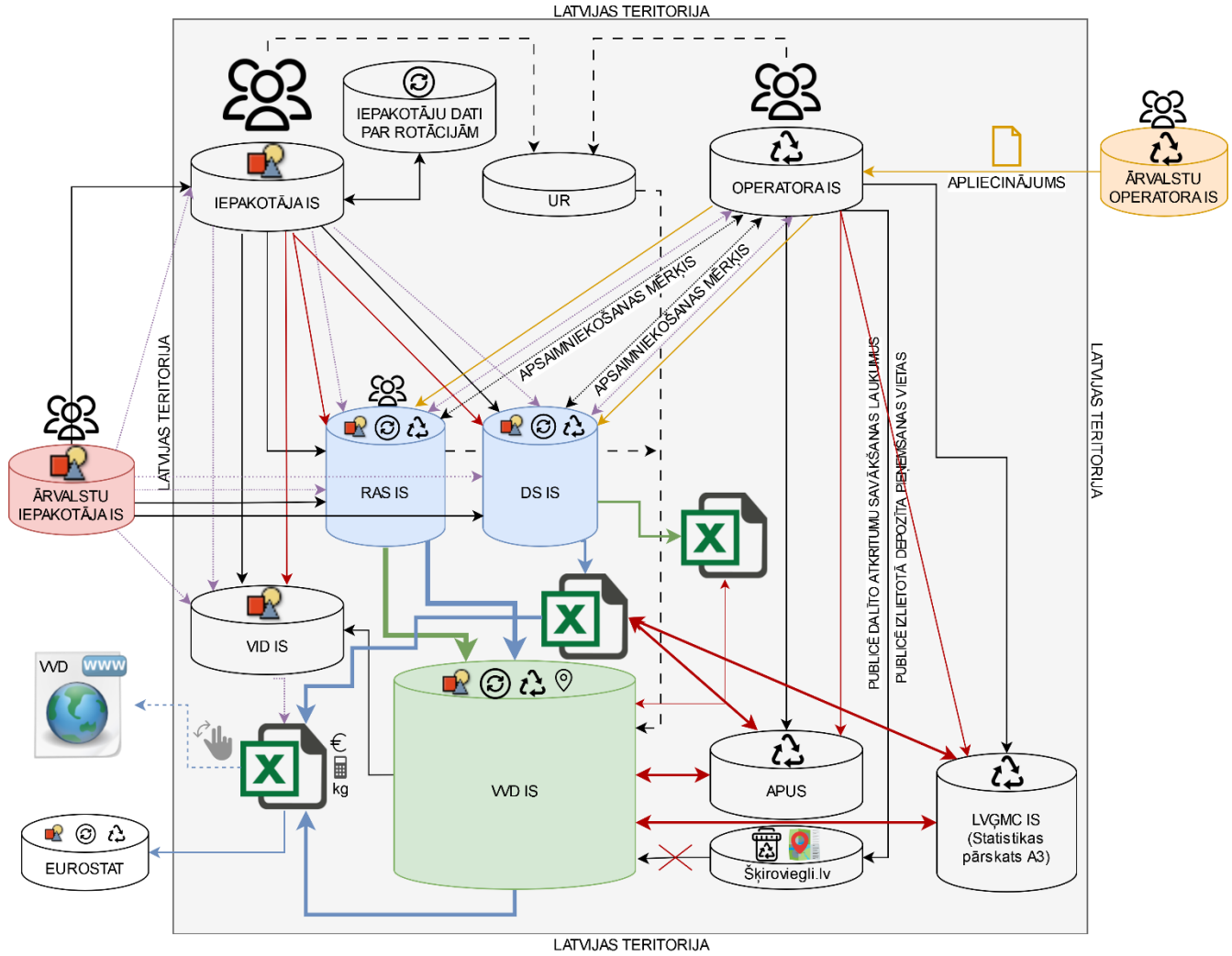
Šī Ziņojuma kontekstā ar vārdiem “iekpojuma dati” saprot [Pielikumā Nr.4 «Iepakojuma dati»](#) norādīto informāciju.

Iepakojuma datu plūsma atspoguļota 1.17. attēlā. Šajā attēlā raksturota iepakojuma datu pašreizējā plūsma, bet sekojoši sniegts skaidrojums par datu plūsmu un iesaistīto personu rīcību, no ziņošanas (atskaitīšanās) skatu punkta. Attēlā norādīti iepakojuma datu turētāji (iepakotāji, operatori, UR, VID, RAS, DS, LVĢMC un VVD), datu krātuves un formāti, kur un kā dati tiek ziņoti. IT risinājumu izstrādei saistoša ir arī informācija par finanšu un apliecinājumu plūsmu. Iezīmēti posmi, kuriem tiek piemērota manuāla datu kontrole. Tirgū laistā un apsaimniekotā izlietotā iepakojuma apjoma dati tiek apkopoti un ziņoti gan nacionālā, gan ES līmenī.

Norādītajās datu krātuvēs netiek uzglabāta informācija par VVD pieņemtajiem lēmumiem apsaimniekošanas sistēmu administrēšanas jomā (datums, numurs, adresāts, apsaimniekošanas sistēmas joma), ar RAS apsaimniekotājiem un DS operatoru noslēgto līgumu datumu un numuru, informācija par RAS apsaimniekotāju un DS operatora iesniegto finanšu nodrošinājumu, par VVD izdoto atzinumu (par RAS apsaimniekotāju un DS operatora iesniegtajiem pārskatiem) datums un numurs, informācija par aprēķināto DRN par nepārstrādāto vai neregenerēto izlietotā iepakojuma apjomu, ieturēto finanšu nodrošinājumu.

1.17. att. Esošā iepakojuma datu plūsma

ESOŠĀ IEPAKOJUMA DATU PLŪSMA

	Apzīmē iepakotāju, operatoru un RAS daudzumu		Uzņēmuma identifikācija (UR dati)
	DRN OBJEKTI - visu veidu iepakojums, VLT		DRN objektu un/vai to atkritumu datu plūsma
	Atkārtoti lietojama iepakojuma rotāciju skaits		FINANŠU PLŪSMA
	Izlietotais iepakojums, apsaimniekojamie atkritumi		APLIECINĀJUMU PLŪSMA
	DATU KRĀTUVE, IS - informācijas sistēma		VVD VEIKTĀ MANUĀLĀ KONTROLE
	DATU KRĀTUVE - dati tiek uzkrāti un apstrādāti Excel		DARBĪBAS NENOTIEK PAREDZĒTĀJĀ KĀRTĪBĀ
	RAS un DS veiktais apkopojums par sistēmas ietvaros tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu (Pārskats)		RAS un DS apsaimniekošanas plāns

Paskaidrojums par attēlā (skat. 1.17. att.) atspoguļoto datu plūsmu un iesaistīto personu rīcību:

1. **IEPAKOTĀJS:**

- 1.1. Ārvalstu iepakotājs var samaksāt VID DRN. Pārskats par aprēķināto DRN nav jāsniedz.⁷³
- 1.2. Ārvalstu iepakotājs var ziņot par tirgū laisto iepakojuma apjomu RAS apsaimniekotājam vai par tirgū laisto depoziņa iepakojuma apjomu DS operatoram, ievērojot DRNL 6.¹ panta septītajā daļā noteikto nosacījumu. Ārvalstu iepakotājs norēķinās ar RAS apsaimniekotāju un DS operatoru.
- 1.3. Ārvalstu iepakotājs var pilnvarot Latvijas iepakotāju pārņemt tā saistības, sniedzot ziņas par tirgū laisto iepakojuma vai depoziņa iepakojuma apjomu. Ārvalstu iepakotājs norēķinās ar Iepakotāju.
- 1.4. Iepakotājs aprēķina tirgū laisto iepakojuma apjomu, ņem vērā eksportēto apjomu, un uzskaita atkārtoti lietojamā iepakojuma rotāciju skaitu. Tirgū laisto iepakojuma apjomu ziņo:
 - 1.4.1. VID, ja par to nesāņem atbrīvojumu (1 x cet. vai 1 x gadā). Norēķini ar VID.
 - 1.4.2. RAS apsaimniekotājam par iepakojumu, par kuru saņem atbrīvojumu (1 x cet.). Norēķini ar RAS apsaimniekotāju.
 - 1.4.3. DS operatoram par depoziņa iepakojumu (1 x mēn.). Norēķini ar DS.
 - 1.4.4. *Iepakotājs var neziņot VID par tirgū laisto apjomu, ja izvēlas maksāt 120 eur gadā, ja iepakojuma apsaimniekošana nav jānodrošina (skat.1.3.3 sadaļu).*

2. **OPERATORS:**

- 2.1. Saņem pasūtījumus par apsaimniekojamo iepakojuma apjomu no RAS apsaimniekotāja vai DS operatora. Operators sniedz apliecinājumus par pasūtījumu izpildi⁷⁴. Norēķinās ar RAS apsaimniekotāju vai DS operatoru.
- 2.2. Ja pasūtījums izpildīts ārvalstīs, OPERATORS iegūst apliecinājumu no ārvalstu operatora un iesniedz to RAS apsaimniekotājam vai DS operatoram.
- 2.3. Reģistrē ienākošo un izejošo atkritumu plūsmu atkritumu uzskaites žurnālā.
- 2.4. Reģistrē pārvadājumus APUS.
- 2.5. Publicē dalīto atkritumu (arī DEP) savākšanas vietas vietas tīmekļa vietnē Šķiro viegli.
- 2.6. Sniedz statistisko pārskatu par atkritumiem (Statistikas pārskats A3).

3. **RAS apsaimniekotājs:**

- 3.1. Saņem datus no iepakotāja un ārvalstu iepakotāja par tirgū laisto apjomu. Apkopo tos.
- 3.2. Pasūta un saņem datus no OPERATORA par apsaimniekoto apjomu. Apkopo tos.
- 3.3. Sniedz VVD IS apsaimniekošanas plānu un pārskatu par izlietotā iepakojuma un VLT apsaimniekošanu un aprēķināto DRN⁷⁵.

⁷³ Atbilstoši DRNL 27.panta 9. un 10. daļā noteiktajam

⁷⁴ Atbilstoši MK 480 28.¹ punktā noteiktajam

⁷⁵ Atbilstoši MK 480 5. vai 7. pielikumam

4. **DS operators:**

- 4.1. Saņem datus no depozīta iepakotāja un ārvalstu iepakotāja par tirgū laisto apjomu. Apkopo tos.
- 4.2. Pasūta un saņem datus no OPERATORA par apsaimniekoto apjomu. Apkopo tos.
- 4.3. Sniedz VVD apsaimniekošanas plānu un pārskatu par ar DS īstenošanu⁷⁶ (*Excel* datnē).

5. **VVD:**

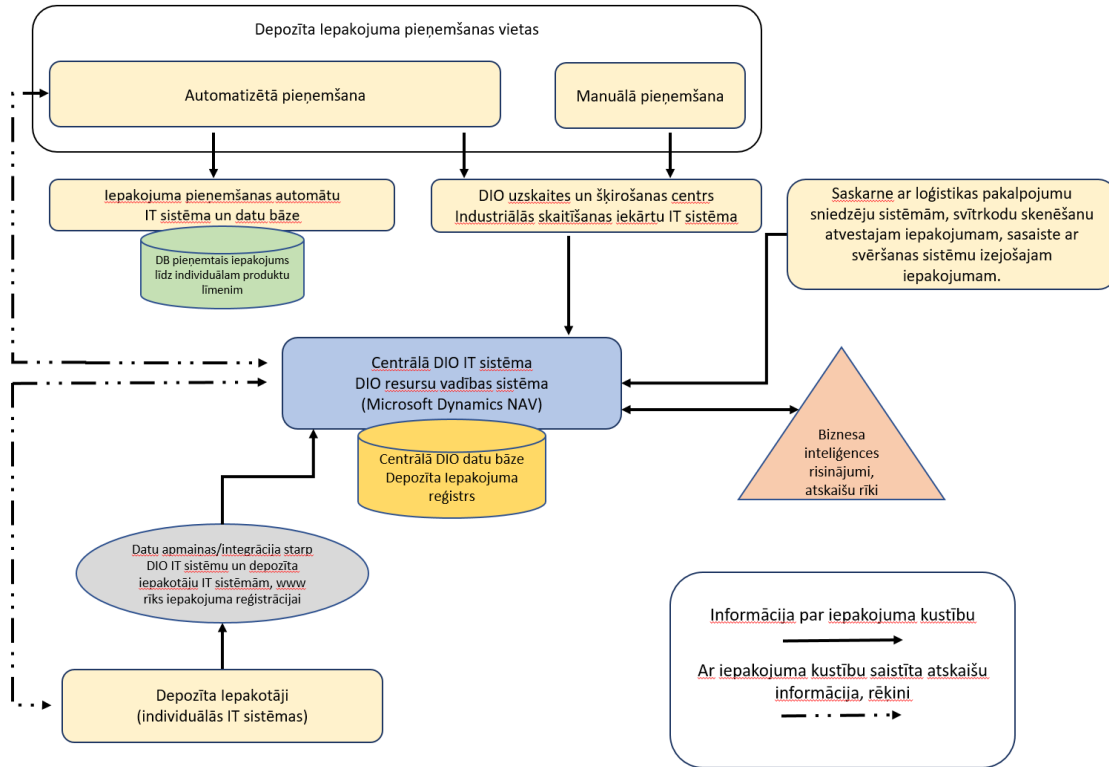
- 5.1. Saņem RAS pārskatu (VVD IS) un manuāli apkopo visu RAS apsaimniekotāju iesniegtos datus (*Excel* datnē) un izvērtē iesniegtā pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām. Pārkopē visus VVD IS iesniegtos apliecinājumus, pārbauda datus par katra RAS apsaimniekoto apjomu, novērtējot iesniegtos apliecinājumus, pārskata datus manuāli salīdzina ar operatora noziņotajiem datiem APUS un Statistikas pārskatā A3. Reizēm tiek pārbaudīta operatoram izdotā atļauja par tiesībām veikt pārskatā norādīto darbību.
- 5.2. RAS iekļautajiem šķiroto atkritumu savākšanas laukumiem jābūt reģistrētiem skiroviegli.lv tīmekļvietnē, taču VVD IS nav integrēta ar iepriekšminēto vietni, tādēļ tiek validēta manuāli.
- 5.3. Saņem informāciju no VID par samaksāto DRN par iepakojumu un pārrēķina tirgū laistā iepakojuma veida un svara vienībās. Nav iespējams identificēt, vai iepakotājs samaksājis DRN par DEP vai IEP.
- 5.4. Saņem informāciju par DS ietvaros tirgū laisto un apsaimniekoto depozīta iepakojumu (*Excel*) un veic tā kontroli (*pirmais kontroles process uzsākts 2023.gada maijā par 2022.gada pārskatu*).
- 5.5. Gatavo apkopojumu par visu Latvijā tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojuma apjomu (*Excel*).
- 5.6. Apkopotos datus par RAS un DS ietvaros tirgū laisto un apsaimniekoto apjomu publicē VVD tīmekļvietnē (Ziņojumi).
- 5.7. Gatavo ziņojumu Eurostat par kopumā Latvijas tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojuma apjomu un plastmasas iepirkumu maisiņu gada patēriņu, nosūta VARAM saskaņošanai, LVĢMC publicēšanai Eurostat (*Excel*).
 - 5.7.1. Ziņojums Word datnē tiek nosūtīts publicēšanai VARAM tīmekļvietnē.
 - 5.7.2. Ziņojums Finanšu ministrijai tiek nosūtīts pēc pieprasījuma.

Iepakojuma datu plūsma ir raksturota vispārīgā tvērumā un tajā nav izklāstītas visas iesaistīto pušu darbības.

Tā kā VVD IS netiek uzturēti dati par depozīta iepakotājiem, tirgū laisto un apsaimniekoto depozīta iepakojumu, bet šādu risinājumu ir nepieciešams izstrādāt, tiek apskatīta esošā DS datu plūsma (skat. 1.18. att.), ko organizē SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” (DIO). Zemāk redzamajā shematiskajā attēlā sniegta informācija par DEP kustību (laišana tirgū un pieņemšana no gala lietotāja), ilustrējot, kā tā sasniegs Centrālo DIO IT sistēmu un tiks nosūtīta DIO, pieņemšanas vietām un depozīta iepakotājiem.

⁷⁶ Atbilstoši MK 519 8.pielikumam

1.18. att. Datu plūsma no depoziņa iepakotāja līdz DS operatoram⁷⁷

Depoziņa iepakotāji līdz katra tekošā mēneša 7. datumam ziņo DIO par iepriekšējā mēnesī tirgū laistajiem produktu depoziņa iepakojumā apjomiem.

1.18.att. Depoziņa iepakotāja atskaites piemērs

🗑️
IEPAKOJUMI
PĀRDOŠANAS ATSKAITE
MANS PROFILS
IZIET

Sākums / Pārdošanas atskaite / 2023. maijs

Pievienot iepakojumu
Importēt
Labot
Dzēst
Eksportēt uz excel

SVĪTRU KODS	NOSAUKUMS	IEPAKOJUMA TIPS	DAUDZUMS
201022244443	Dzeramais ūdens 2	Skārdene Alumīnija	0
2010222333334	Dzeramais ūdens 3	Stikls Vienreiz lietojams	0
2010222222225	Dzeramais ūdens DIO	PET Krāsains	0

Apstiprinu, ka atskaitē norādītais tirgū laistais depoziņa iepakojumu daudzums ir pareizs.

Nosūtīt DIO

⁷⁷ Depoziņa sistēmas darbības organizēšanas un īstenošanas plāns, <https://www.vvd.gov.lv/lv/media/6923/download?attachment>

Šajā atskaitē ietverta informācija par katra produkta depoziņa iepakojumā pārdošanas apjomu, minot attiecīgo produkta kodu. Šī informācija sasaistās ar depoziņa iepakojuma reģistru, kurā ir informācija par attiecīgā produkta iepakojuma materiālu veidu un svaru.

Lai nodrošinātu datu apmaiņu starp depoziņa iepakotāju IT sistēmām un Centrālo DIO IT sistēmu, DIO izstrādājis ārēju tīmekļa datu apmaiņas risinājumu, kurā katrs depoziņa iepakotājs var augšupielādēt savu ziņojumu noteiktā formātā vai ievadīt nepieciešamos datus manuāli. Depoziņa iepakotāju iesniegtie dati tiek automātiski nodoti Centrālajai DIO IT sistēmai. Sekojoši DIO no šīs sistēmas iegūst kopsavilkuma atskaites un manuāli datus ievada *Excel* datnē, kas iesniedzama VVD. Secināms, ka VVD IS un DIO IT sistēmas ir jāsavieno, lai automatizētu datu pārnesi starp sistēmām.

1.8 Iepakotāju datubāze

Atbilstoši Iepakojuma likuma 15.panta 3.¹ daļā noteiktajam, VVD ir deleģēts uzturēt iepakotāju datubāzi, tostarp apkopot informāciju par tirgū laisto preču un izstrādājumu iepakojumu un apsaimniekoto izlietotā iepakojuma apjomu, nodrošinot efektīvu izlietotā iepakojuma kvalitātes kontroles un izsekojamības sistēmu.

Līdz ar grozījumiem [Iepakojuma likumā](#), kas stājās spēkā 21.12.2021., VVD vairs nav jāuztur līdzšinējais iepakotāju reģistrs, kurā bija jāreģistrējas iepakotājiem, kuriem kalendāra gadā radītais izlietotais iepakojuma apjoms pārsniedza 300 kg, bet gan jāveido un jāuztur iepakotāju datubāzi, pamatojoties uz iepakojuma apsaimniekotāju (RAS apsaimniekotāju un DS operatora) sniegto informāciju⁷⁸.

Izrietoši no iepriekš minētā regulējuma, iepakotājus, kuri maksā DRN (par iepakojuma apjomu, pa kuru nav jānodrošina apsaimniekošana, vai arī atbrīvojums nav saņemams), iepakotāju datubāzē nav jāreģistrē. Taču jāņem vērā, ka, lai sagatavotu sadaļā "[Ziņojumi par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu](#)" norādītos ziņojumus, ir nepieciešams apkopot arī datus par tādu iepakojumu, par kuru ir samaksāts DRN.

Balstoties uz iepriekšējās sadaļas izklāstīto, secināms, ka kopumā VVD uztur iepakotāju datubāzi, taču to nepieciešams papildināt un modernizēt, lai uzlabotu iepakojuma plūsmas pārvaldību. Ziņojuma sagatavošanas gaitā konstatēts, ka daļa iepakojuma datu glabājas pie iepakotājiem, daļa pie operatoriem, daļa pie VID, RAS apsaimniekotājiem un DS operatora. Pilnvērtīgai datu pārvaldībai iztrūkst informācija par konkrētā iepakotāja tirgū laisto IEP vai DEP. Izstrādājot uzlabojumus iepakojuma datubāzē, LIFE Projekta gaitā jānovērtē arī tās atbilstība [Iepakojuma direktīvas III](#) pielikumā norādītajām prasībām, proti, vai visi minētie dati, kas dalībvalstīm jāiekļauj iepakojuma un izlietotā iepakojuma datubāzēs, tiek apstrādāti.

⁷⁸ [Iepakojuma likuma 15.panta 3.¹ daļa](#)

Ziņojuma sagatavošanas gaitā secināts, ka lielākā daļa iepakojuma datu tiek uzkrāta VVD IS sistēmās, no kuriem lielākā daļa datu tiek glabāti VVD IS RAS modulī, bet pārējā uzglabāta VVD koplietošanas resursos. Datu apkopošana un analizēšana notiek manuāli, datus apstrādājot *Excel* programmā. Sadaļā "[Ziņojumi par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu](#)" minētie ziņojumi tiek sagatavoti manuāli un publicēti kā *Word*, *PDF* vai *Excel* datnes.

1.9 Uzraudzība un kontrole iepakojuma jomā

Atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai atbildībai un kompetencei, attiecībā uz Ziņojuma tvērumu, VVD uzrauga un kontrolē RAS apsaimniekotāju un DS operatora, kā arī apsaimniekošanas sistēmās iesaistīto iepakotāju un operatoru darbības. Būtiskākie uzraudzības aspekti:

- ✓ Vai iepakotājs korekti uzskaita iepakojumu un depoziāta iepakojumu?
- ✓ Vai iepakotājs ziņo visu iepakojumu un depoziāta iepakojumu?
- ✓ Vai RAS apsaimniekotājs un DS operators izveidojis un īsteno normatīvo aktu prasībām atbilstošu apsaimniekošanas sistēmu, tostarp iesaistījis apsaimniekošanas sistēmā operatorus, kuri saņēmuši atbilstošas atļaujas?
- ✓ Vai RAS apsaimniekotājs un DS operators uztur spēkā esošu finanšu nodrošinājumu?
- ✓ Vai RAS apsaimniekotāja un DS operatora sniegtie pārskati par sistēmas īstenošanu atbilst normatīvo aktu prasībām, un tajos iekļautie dati ir pamatoti (tostarp, vai sadarbības partneriem ir izsniegtas atbilstošas atļaujas atkritumu apsaimniekošanai, vai atkritumu plūsma reģistrēta APUS un Statistikas pārskatā A3, vai īstenoti atbilstoši komunikācijas pasākumi, vai pārskatus auditējis akreditēts auditors)?
- ✓ Vai operators apsaimnieko izlietoto iepakojumu atbilstoši normatīvo aktu prasībām par atkritumu apsaimniekošanu?

Pārbaudot iesniegto datu kvalitāti, VVD ir jāsagatavo kvalitātes pārbaudes ziņojums⁷⁹, kas pievienojams Eurostat ziņojumiem. Tā ietvaros ir jānovērtē [Lēmuma, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus](#) IV pielikumā norādītie kontroljautājumi. Atskaitīšanās formāts ietverts Eurostat ziņojumu formās⁸⁰. Izaicinājumus rada nepieciešamība aprēķināt un izskaidrot tirgū laistā un apsaimniekotā iepakojuma atšķirību (atšķiras vairāk vai mazāk par 10%, salīdzinot iepriekšējo gadu), jo aprēķini nav iestrādāti pārskatos un paskaidrojumi netiek savlaicīgi lūgti personām, kuru dati veido šo novirzi.

Kopumā VVD kompetence un atbildība ir plašāka un ietver arī tādu iepakotāju un operatoru uzraudzību, kuri neiesaistās apsaimniekošanas sistēmās, taču to uzraudzības raksturojums nav paredzēts Ziņojuma tvērumā.

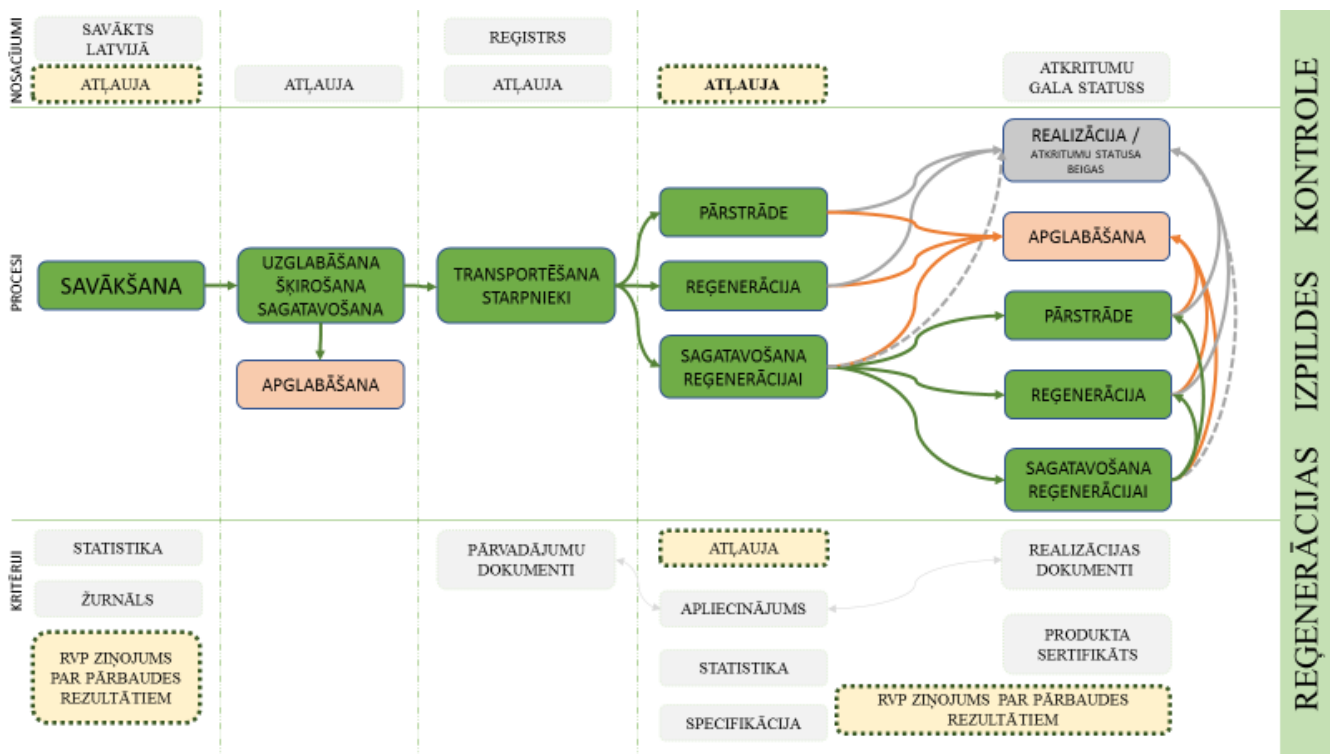
⁷⁹ *Iepakojuma direktīvas 12.panta 3.b. punkts*

⁸⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/waste/methodology>

VVD veiktās kontroles atspoguļotas 1.17. attēlā (esošā iepakojuma datu plūsma), kur sarkanā krāsā iezīmētas kontroles jomas. Tās ietver divus galvenos kontroles virzienus – tirgū laistā iepakojuma uzskaitē un ziņošana, kā arī apsaimniekotā izlietotā iepakojuma uzskaitē un apsaimniekošana atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Ņemot vērā, ka atbrīvojums tiek piešķirts tikai pie nosacījuma, ja pārstrādes un reģenerācijas mērķi tiek sasniegti un to, ka mērķu neizpildes gadījumā ir jānomaksā nodoklis par nepārstrādāto un neregenerēto apjomu, īpaši svarīga loma ir tieši šī aspekta kontrolei. Detalizētāk par prasībām pārstrādes un reģenerācijas mērķu sasniegšanai un šo prasību kontroli norādīts attēlā (skat. 1.19. att.).

1.19. att. Izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas kontroles process

RAS apsaimniekotājs un DS operators izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas plānā norāda operatorus, ar kuru līdzdalību īstenos apsaimniekošanas sistēmu. VVD izvērtē operatoru iesaisti apsaimniekošanas sistēmās, novērtējot, vai tam ir izsniegta atbilstoša un spēkā esoša atļauja plānotajām darbībām ar izlietoto iepakojumu.

Taču situācija ar atļautajām darbībām var būt mainīga un ņemot vērā, ka laikposms starp operatora iekļaušanu plānā un operatora veikto darbību vērtēšanu var būt ilgstošs (no viena ceturkšņa līdz vairākiem gadiem), izvērtējot RAS apsaimniekotāju un DS operatora pārskatus par izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu, nepieciešams atkārtoti novērtēt, vai operators pārskatā veiktās darbības veica atbilstoši izsniegtajai atļaujai/ām, vai apsaimniekošanu veica atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Indikācijas

sniedz auditoru atzinumi (ja tajos norādītas konstatētās neatbilstības), operatoru reģistrētie dati atkritumu uzskaites žurnālos, APUS un Statistikas pārskatā A3, kā arī VVD inspektoru veiktās pārbaudes (ziņojumi par pārbaudes rezultātiem). Atsevišķos gadījumos tiek vērtēti arī pārstrādāto materiālu realizācijas dokumenti. Jāņem vērā arī, ka VVD uztur datubāzi (VVD IS), kurā ir informācija par operatoriem izsniegtajām atļaujām darbībām ar atkritumiem. Tai pat laikā VVD IS RAS modulī nenodrošina automātisku validāciju, par to vai RAS apsaimniekotāju un DS operatora pieteiktajiem operatoriem ir tiesības veikt apsaimniekošanas plānā norādītās darbības. Secināms, ka automātiska datu validācija samazinātu slogu visiem sistēmas lietotājiem.

Būtisku slogu apsaimniekošanas sistēmās iesaistītajiem operatoriem, kā arī RAS apsaimniekotājam un DS operatoram rada pienākums iesniegt operatora izdotu apliecinājumu par veiktajām darbībām, kas operatoriem jā dara atbilstoši MK 480 28.¹ punktā un MK 519 54.punktā noteiktajam. *No Latvijas eksportēto izlietotā iepakojuma apjomu izlietotā iepakojuma pārstrādes vai reģenerācijas rādītājos Latvija ieskaita tikai tad, ja saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 14. jūnija regulu (EK) Nr. 1013/2006 par atkritumu sūtījumiem eksportētājam ir pamatoti pierādījumi tam, ka atkritumu sūtījums atbilst minētās regulas prasībām un izlietotā iepakojuma pārstrāde vai reģenerācija ārpus Eiropas Savienības ir notikusi saskaņā ar nosacījumiem, kas noteikti normatīvajos aktos par dabas resursu nodokli, atkritumu apsaimniekošanu un šajā likumā attiecībā uz izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu*⁸¹. Nepieciešamību apliecināt darbības, kas veiktas apsaimniekošanas sistēmu ietveros, rada vairāki faktori.

- 1) Apliecinājuma dokumentos var ietvert kopsavilkuma informāciju, kuru pamato vairāki ieraksti atkritumu uzskaites žurnālā, vai vairāki pārvaldījumu dokumenti, tādejādi neliekot slogu pārbaudīt visus pamatojuma dokumentus. Padziļināta pārbaude nepieciešama tikai tad, ja kopsavilkuma informācijā konstatētas nesakritības.
- 2) Operatori darbības var veikt vairāku apsaimniekošanas sistēmu ietveros, bet ar apliecinājumu tie demonstrē atbildību par to, ka apsaimniekoto apjomu neattiecina uz vairākām apsaimniekošanas sistēmām. Kā arī apliecina, ka apsaimniekotājs ir vienojies ar konkrēto operatoru par attiecīgo darbību izpildi.
- 3) Operatoriem var būt izsniegtas vairākas atļaujas darbībām ar atkritumiem, tostarp uz dažādām tā filiālēm, vai apsaimniekojamām teritorijām. Neiegūstot informāciju uz kādas atļaujas pamata veikta konkrētā darbība, atkritumu plūsma var būt neizsekojama.
- 4) Prasība ārvalstu operatoriem izsniegt dokumentu, kas apliecina piemērotās darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām, kas saistošas gan ES, gan attiecīgās dalībvalsts līmenī, noteikta ES regulējumā.

⁸¹ *Iepakojuma likuma 15.panta 4.¹ daļa*

- 5) Dokumentiem ir jāapliecina, ka RAS apsaimniekotājs un DS operators mērķtiecīgi organizē savā atbildībā esoša iepakojuma apsaimniekošanu, nepieļaujot situāciju, kurā var kļūt par operatora bezdarbības upuri.
- 6) Apliecinājuma dokumenti nepieciešami līdz brīdim, kad kontrolējošai iestādei būs piekļuve apsaimniekošanas sistēmās iesaistīto operatoru atkritumu uzskaites datiem. Tādā gadījumā nepieciešams vien pievienot pazīmi, kas apliecina, ka darbības ar noteiktiem iepakojumiem ir veiktas konkrētas apsaimniekošanas sistēmas ietvaros. Šādus datus varētu integrēt ar VVD IS RAS moduli, automātiski ģenerējot informāciju par attiecīgās apsaimniekošanas sistēmas ietvaros apsaimniekoto apjomu. Jāņem vērā arī normatīvajā aktā paredzētais ziņošanas pienākums par apsaimniekošanas sistēmas līdzfinansējumu darbībām ar atkritumiem. Eiropas pārstrādes nozare ir apstiprinājusi, ka iekārtu operatori glabās datus par daudzumu aprēķina punktos (vai attiecīgajos mērījumu punktos), tāpēc dalībvalstu iestādēm būs jānodrošina, ka tām ir pieejami juridiski līdzekļi, lai pieprasītu šos datus, un sistēmas šo datu efektīvai ziņošanai. Tāpēc, lai apkopotu datus par šiem mērījumu punktiem, dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja izveidot elektroniskus reģistrus, lai vāktu datus tieši no dažādiem operatoriem pārstrādes vērtību ķēdē.⁸²

Viens no kontroles aspektiem paredz novērtēt, vai RAS apsaimniekotājs nodrošinājis izlietotā iepakojuma pieņemšanu visos šķiroto atkritumu savākšanas laukumos. Ņemot vērā, ka integrācija VVD IS ar tīmekļavietni skiroviegli.lv vēl nav izveidota, VVD IS RAS modulī izveidoja šķiroto atkritumu savākšanas laukumu sarakstu, par kuriem VVD paziņojušas pašvaldības, un iestāties pienākums tos līdzfinansēt RAS ietvaros. Kontroles mehānisms, vai RAS iekļauti visi šķiroto atkritumu savākšanas laukumi noris manuāli. To integrācija paredzēta LIFE Projekta aktivitātes C6.2. "Valsts iestāžu kapacitātes stiprināšana atkritumu plūsmu un ražotāju atbildības sistēmu kontrolē un administrēšanā" uzdevuma "Tiešsaistes rīka (šķiroviegli.lv) funkcionalitātes pilnveidošana" ietvaros.

Šobrīd VVD IS RAS modulī (apsaimniekošanas plānos un pārskatos) ir iestrādāti vairāki automatizēti risinājumi. No izejas datiem tiek veidoti kopsavilkumi un mērījumi, lai atspoguļotu, vai sasniegti pārstrādes un reģenerācijas mērķi. VVD IS nodrošināta integrācija ar UR (informāciju par apsaimniekošanas sistēmas dalībniekiem var ielasīt no UR) un adrešu reģistru.

RAS un DS uzraudzību un administrēšanu nodrošina VVD. Vērtējot esošos IT risinājumus, secināms, ka papildu procesu automatizācijas risinājumus iespējams ieviest gan administrēšanas, gan uzraudzības procesos, kas atslogotu darbinieku manuālu datu apstrādi.

⁸² *Vadlīniju 3.2.2.2. apakšpunkts "Pārstrādes datu iegūšana mērījumu punktos"*

1.10 Iesaistīto pušu pienākumi iepakojuma jomā

Pienākumi iepakojuma jomā lielākoties ir noteikti visām iesaistītajām pusēm. Pielikumā Nr.5 [«Iesaistīto pušu pienākumi iepakojuma jomā»](#) veikts vispārīgs pienākumu uzskaitījums un norādīta atsauce uz regulējumu. Uzskaitījumā norādīto pienākumu secībai nav izšķirošas nozīmes, un tajā tiek minētas tikai būtiskākās prasības.

2. Esošā situācija un statistiskie rādītāji (2017-2021)

Iepakotājs ir bijis atbildīgs par tā izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu, kas radies viņa darbības rezultātā jau izsenis, vismaz no 2002.gada 1.jūlija, kad stājās spēkā **Iepakojuma likums**. VVD no 2017.gada veic iepakojumu administrēšanas pienākumus par izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas un atbrīvojuma no DRN samaksas. Ziņojuma ietvaros iepakojuma dati tiek apskatīti par laikposmu no 2017. līdz 2021.gadam, bet atsevišķs datu novērtējums tiek veikts arī par 2022. un 2023.gadu. Uz Ziņojuma sagatavošanas brīdi dati par apsaimniekoto izlietoto iepakojumu 2022.gadā vēl nav pilnībā validēti, tādēļ šo periodu neiekļauj.

Vērojams, ka laikposmā no 2017. – 2021. gadam ir samērā stabils iepakotāju skaits (skat. 2.3. att.), kas iesaistās apsaimniekošanas sistēmās, kā arī RAS skaits būtiski nav mainījies (skat. 2.1. att.). Tomēr tirgū laistā un apsaimniekotā izlietotā iepakojuma apjoms turpina pieaugt (skat. 2.3. att.).

Gatavojot ziņojumus par valstī tirgū laisto un apsaimniekoto izlietoto iepakojumu, konstatēts, ka iepakojuma apjoms, par kuru iepakotāji ir samaksājuši DRN, vai negodprātīgi iepakotāji nav ziņojuši, sastāda aptuveni 1 %. Tā kā šie dati nav strukturēti vākti, bet daļa no tiem tika iesniegta *Word* vai *PDF datnēs*, vai papīra formā⁸³, bet daļa ir aprēķināti, un to ietekme uz datiem ir niecīga, tie netiek ņemti vērā šī Ziņojuma turpmākajā statistisko datu analīzē. Tirgū laistā un apsaimniekotā izlietotā iepakojuma apkopojuma datu avots ir auditētie RAS pārskati, datos nav iekļauta informācija par DEP, jo tā uzskaitē uzsākta no 2022. pārskata gada, bet uz Ziņojuma sagatavošanas brīdi, dati vēl nav validēti.

2.1 Iepakotāju un apsaimniekotāju skaita dinamika

Izveidoto RAS skaits izlietotā iepakojuma un vienreiz lietojamo galda trauku un piederumu apsaimniekošanas jomā pēdējo piecu gadu laikā ir bijis ļoti stabils (skat.2.1.att.). Sākot ar 2022.gadu tika izveidota depozīta sistēma, kuras uzturētājs būtībā arī ir iepakojuma apsaimniekotājs, tādējādi izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu 2022.gadā nodrošināja 6 apsaimniekotāji (5 RAS un 1 DS), bet 2023.gadā 2 RAS apvienojās (SIA “Eko Rija” un SIA “Zaļā josta”), attiecīgi 2023.gada pirmajā pusgadā darbojās 4 RAS un 1 DS.

2.1.att. Iepakojuma apsaimniekotāju dinamika

⁸³ MK 983 16.punkts un 2.pielikums

RAS 2023.gada sākumā pārstāv:

- ✓ AS "AJ Power Recycling" (AJPR)
- ✓ SIA "Latvijas Zaļais punkts" (LZP)
- ✓ SIA "Zaļā josta" (ZJ)
- ✓ SIA "Zaļais Centrs" (ZC)

DS pārstāv: SIA "Depozīta Iepakojuma Operators" (DIO).

Jaunākie pieejamie dati liecina, ka 2023.gada 2.ceturksnī apsaimniekošanas sistēmās kopumā iesaistījušies 5033 iepakotāji un 277 depozīta iepakotāji (skat. Tabula Nr.3).

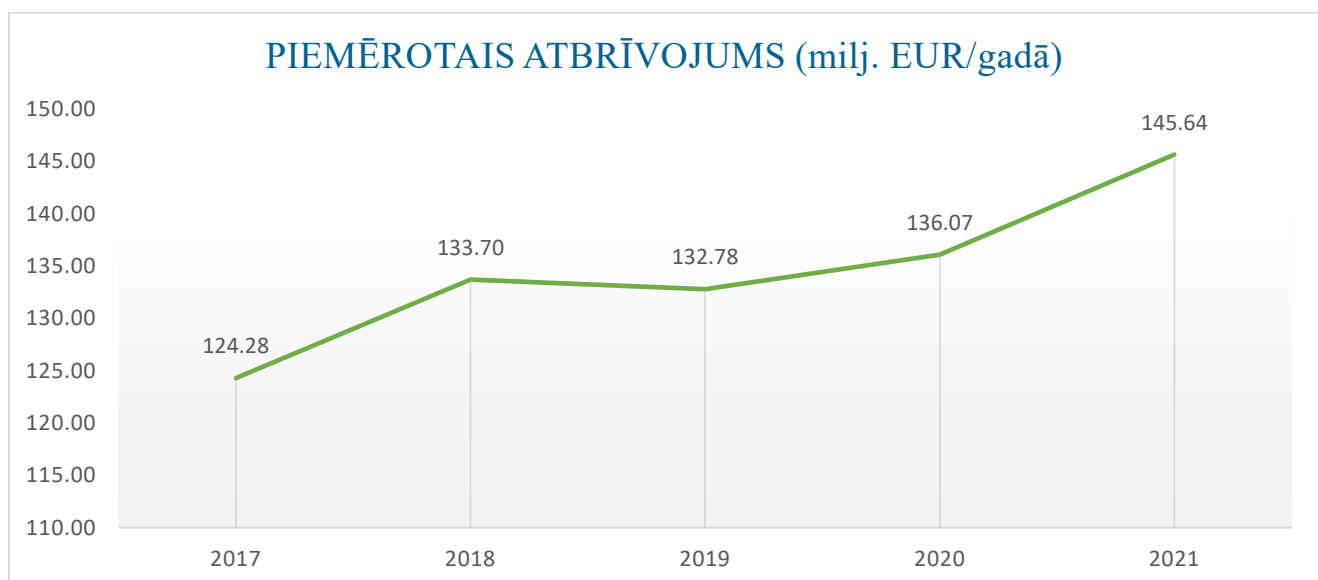
Tabula Nr.3. Iepakotāju skaits apsaimniekošanas sistēmās 2023.gada 2.ceturksnī

Apsaimniekotājs:	AJPR	LZP	ZJ	ZC	DIO
Iepakotāju skaits:	71	2443	2395	124	277

Salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, apsaimniekošanas sistēmās iesaistīto iepakotāju skaits ir pieaudzis⁸⁴.

Iepakotāju dinamika norādīta nākamajā sadaļā, kopsakarā ar attiecīgajā gadā tirgū laisto iepakojuma apjoma dinamiku.

2.2.att. Iepakotājiem piemērotais atbrīvojums no DRN samaksas par iepakojumu (2017. līdz 2021.g.)

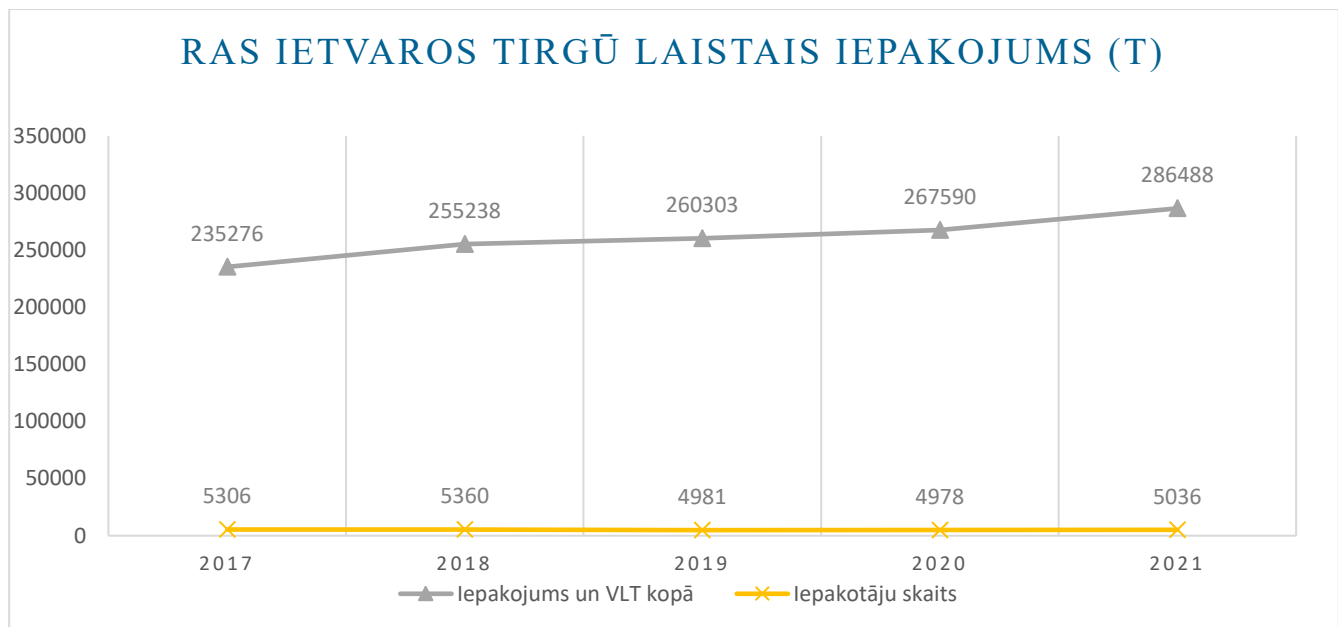
⁸⁴ <https://www.vvd.gov.lv/lv/jaunums/dabas-resuru-nodokla-atbrivajuma-sanemejiem-pievienojas-117-uznemumi>

Apsaimniekošanas sistēmās iesaistītajiem iepakotājiem piemērotais atbrīvojums no DRN samaksas par iepakojumu norādīts 2.2. attēlā. Piešķirto atbrīvojumu aprēķina informatīvi, reizinot tirgū laistā iepakojuma apjomu ar DRN likmi attiecīgajam materiāla veidam. DRN likmes laikposmā no 2017.gada līdz 2023.gada vidum nav mainījušās.

2.2 Tirgū laistais iepakojuma apjoms

Kā liecina RAS iesniegtie auditētie pārskati, pēdējo piecu pārskata gadu laikā (no 2017. līdz 2021.gadam) tirgū laistā iepakojuma apjoms turpina pieaugt, bet iepakotāju skaits, kuri iesaistās apsaimniekošanas sistēmās, samazinājies (skat. 2.3.att.).

2.3.att. Iepakotāju un tirgū laistā iepakojuma dinamika

Tirgū laistā iepakojuma apjoms pieaudzis par 21,77 %, lai gan kopumā nodokļa maksātāju jeb iepakotāju skaits samazinājies par 5,09% (skat. Tabula Nr.4). Straujākais tirgū laistā iepakojuma pieaugums vērojams 2018. un 2021.gadā. Savukārt 2019.gadā atbrīvojumu pārtrauca saņemt 379 iepakotāji, samazinoties kopējam iepakotāju skaitam par 7,07%.

Lai gan iedzīvotāju skaits Latvijā katru gadu samazinās, redzams, ka iepakojuma patēriņš uz vienu iedzīvotāju 2021.gadā kopš 2017.gada pieaudzis par 25,43% (skat. Tabula Nr.4).

Tabula Nr.4. Latvijas tirgū laistā iepakojuma apjoma izmaiņas pa gadiem

Pārskata gads	Tirgū laistais iepakojuma apjoms, t	Izmaiņas pret iepriekšējo gadu	Iepakotāju skaits	Izmaiņas pret iepriekšējo gadu	LR iedzīvotāju skaits (CSP)	Iepakojuma apjoms (kg) uz 1 iedzīv. gadā	Izmaiņas pret iepriekšējo gadu
2017	235276		5306		1950116	121	
2018	255238	+8.48%	5360	+1.02%	1934379	132	+9.37%
2019	260303	+1.98%	4981	-7.07%	1919968	136	+2.75%
2020	267590	+2.80%	4978	-0.06%	1907675	140	+3.46%
2021	286488	+7.06%	5036	+1.17%	1893223	151	+7.88%
Izmaiņas pret 2017.g.		+21.77%		-5.09%			+25.43%

Vērtējot Eurostat datus par kopējo ES dalībvalstu tirgū laisto iepakojuma apjomu⁸⁵, 2018.gadā vērojams iepakojuma apjoma samazinājums, bet dati par 2021.gadu vēl nav pieejami (skat. Tabula Nr.5). Dalībvalstis ziņo par iepakojumu 18 mēnešus pēc pārskata gada, bet Eurostat šos datus publicē pēc to pārbaudes.

Tabula Nr.5. ES tirgū laistā iepakojuma apjoma izmaiņas pa gadiem

Pārskata gads	Tirgū laistā iepakojuma apjoms ES kopā, t	Izmaiņas pret iepriekšējo gadu	Iepakojuma apjoms (kg) vid. uz 1 ES iedzīv. gadā	Izmaiņas pret iepriekšējo gadu
2017	77508957		173.84	
2018	77382921	-0.16%	173.25	-0.34%
2019	79374603	+2.57%	177.56	+2.49%
2020	79585555	+0.27%	177.91	+0.20%
2021				
Izmaiņas pret 2017.g.		+2.68%		+2.34%

Kā redzams Tabulā Nr.4, Tabulā Nr.5 un Tabulā Nr.6, 2021.gadā salīdzinot ar 2017.gadu iepakojuma apjoms uz vienu iedzīvotāju Latvijā ir pieaudzis par 25,43%, Lietuvā par 7,10%, bet Igaunijā samazinājies par 11,87 %, tikmēr ES vidēji uz vienu iedzīvotāju pieaugums ir tikai par 2,34%.

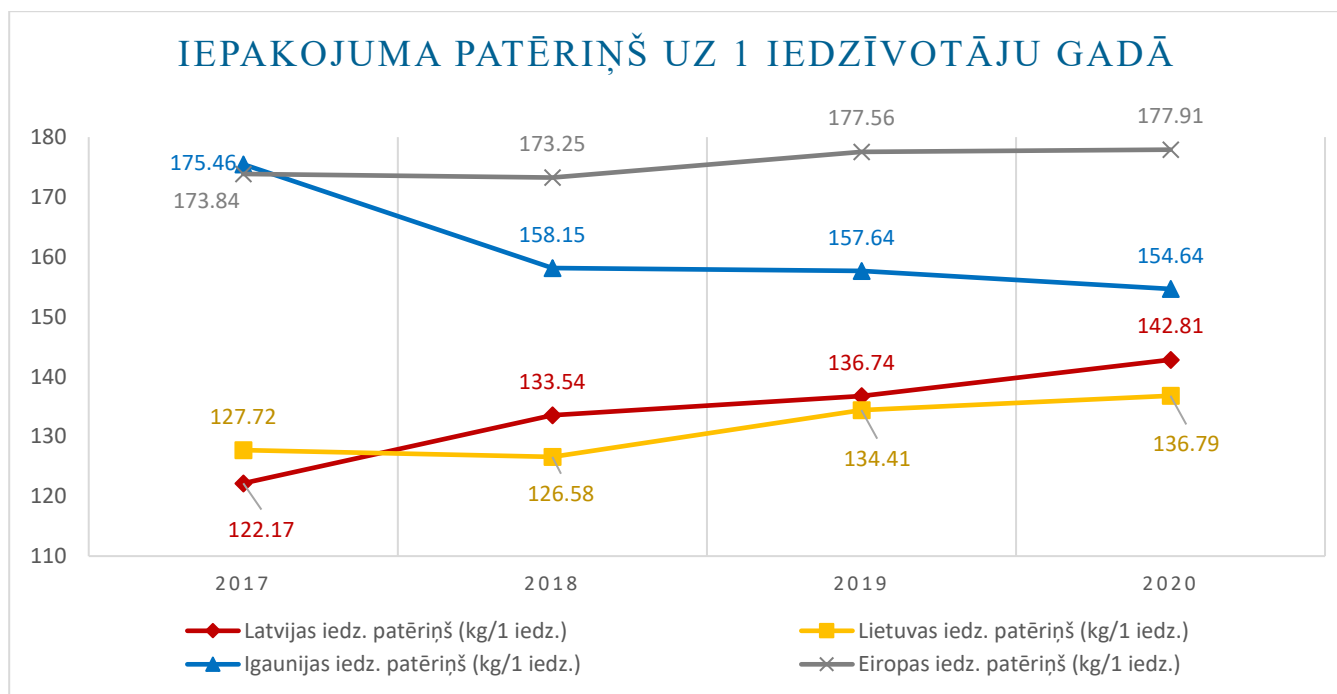
⁸⁵ Datu avots: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ENV_WASPAC_custom_5201524/default/table?lang=en

Tabula Nr.6. Tirdzniecībā laistā iepakojuma apjoma dinamika Baltijas valstīs

Pārskata gads	Iepakojuma apjoms (kg) uz 1 Lietuvas iedzīv. gadā	Izmaiņas pret iepriekšējo gadu	Iepakojuma apjoms (kg) uz 1 Igaunijas iedzīv. gadā	Izmaiņas pret iepriekšējo gadu
2017	127.72		175.46	
2018	126.58	-0.89%	158.15	-9.87%
2019	134.41	+6.19%	157.64	-0.32%
2020	136.79	+1.77%	154.64	-1.90%
2021				
Izmaiņas pret 2017.g.		+7.10%		-11.87%

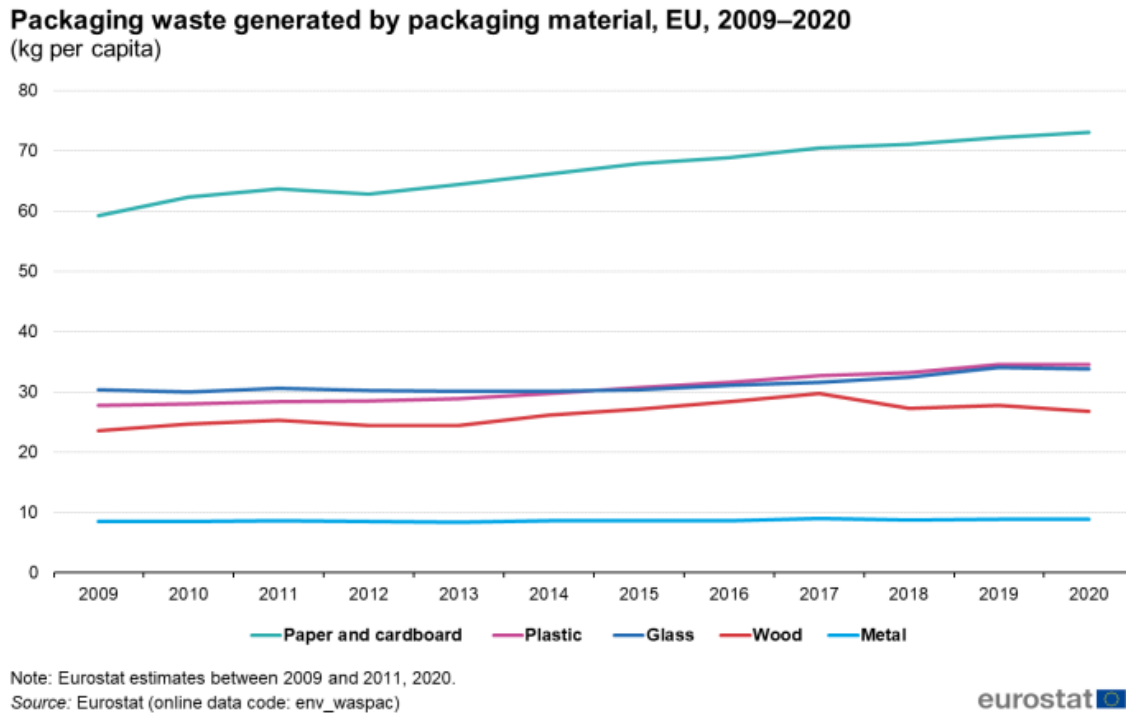
Gan Baltijas valstīs, gan ES, iepakojuma apjoma patēriņš uz vienu iedzīvotāju gadā pārsvarā turpina mēreni pieaugt (skat. 2.4.att.), lai gan ES kopējais mērķis ir šo apjomu samazināt. Nevar novērtēt, vai ir palielinājies/samazinājies iepakoto preču un izstrādājumu apjoms, vai ir palielinājies/samazinājies konkrētas preces vai izstrādājuma iepakojamā materiāla daudzums, vai mainījies materiāla veids, kas ietekmē kopējo patērētā iepakojuma svaru, jo šādi dati netiek vākti.

2.4. att. Iepakojuma patēriņš Baltijas valstīs un vidēji ES uz 1 iedzīvotāju gadā

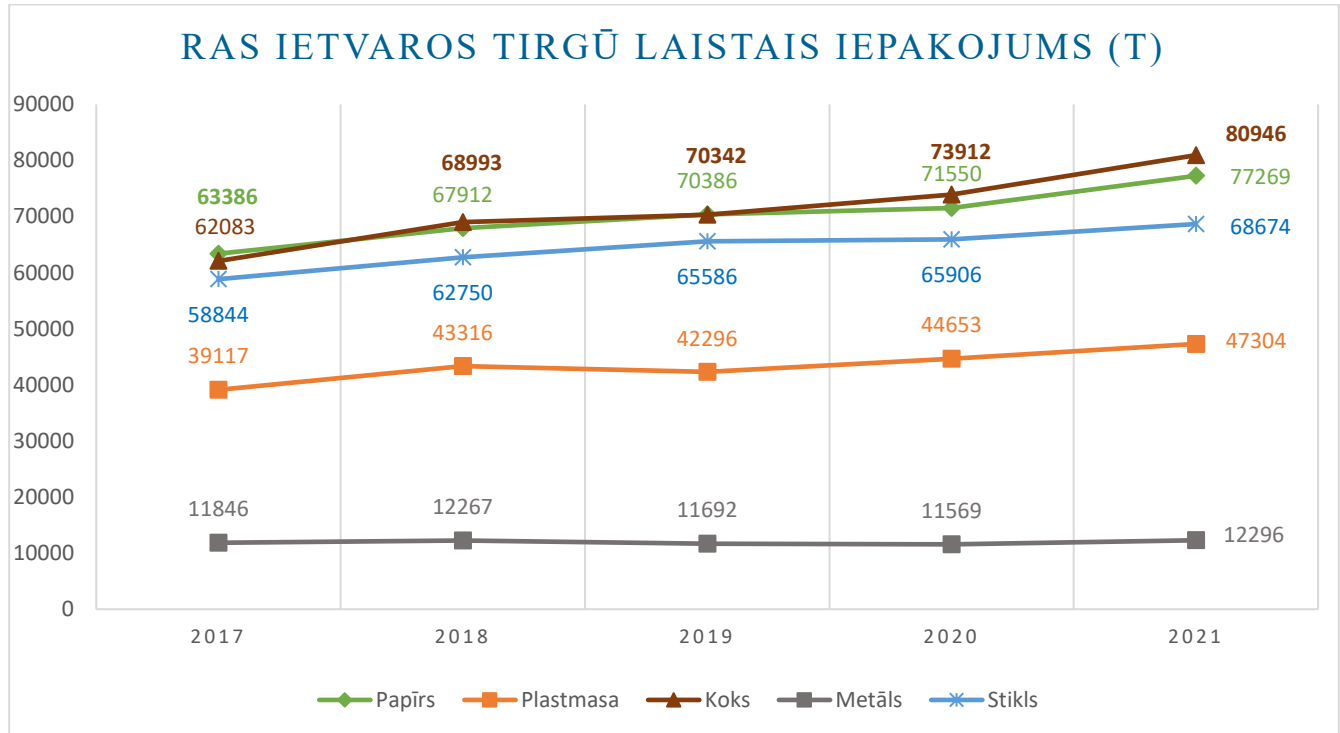
Eurostat dati liecina, ka vidēji uz vienu iedzīvotāju ES, iepakojuma apjoms jau ilglaicīgi turpina mēreni pieaugt (skat. 2.5.att.). Visvairāk pieaug papīra iepakojuma patēriņš. Plastmasas un stikla iepakojuma patēriņam vērojams neliels pieaugums, bet koka iepakojumam pat kritums. Metāla iepakojuma patēriņš gandrīz nemainās.

2.5. att. Iepakojuma patēriņš vidēji uz 1 ES iedzīvotāju

Pat ja iepakojuma apjoms turpinās pieaugt, būtiskākais mērķis ir panākt, lai aprītē nonākušais materiāla veids tiktu atgriezts tautsaimniecībā. Kā zināms atsevišķiem iepakojuma materiāliem vai veidiem ir noteikti ierobežojumi, lai samazinātu vai vispār izbeigtu to patēriņu. Latvijā tirgū laistā iepakojuma materiāla veida dinamika attēlota 2.6. attēlā. Vērojams, ka materiālu proporcionālā attiecība ir krasi atšķirīga no vidējiem ES dalībvalstu rādītājiem, kur papīra iepakojums izteikti dominē, plastmasas, stikla un koka iepakojuma daudzums ir samērā līdzīgs, bet metāla iepakojuma apjoms ir neliels un tā patēriņā nav novērojamas būtiskas izmaiņas. Attiecībā uz metāla iepakojuma patēriņu, arī Latvijā tas tiek patērēts vismazāk un šī materiāla apjoma pieaugums ir salīdzinoši neliels. Taču pārējo materiālu proporcija nav tipiska materiālu sadalījumam, kāds ir vidēji ES dalībvalstīs.

2.6. att. Latvijā tirgū laistā iepakojuma materiāla veida dinamika

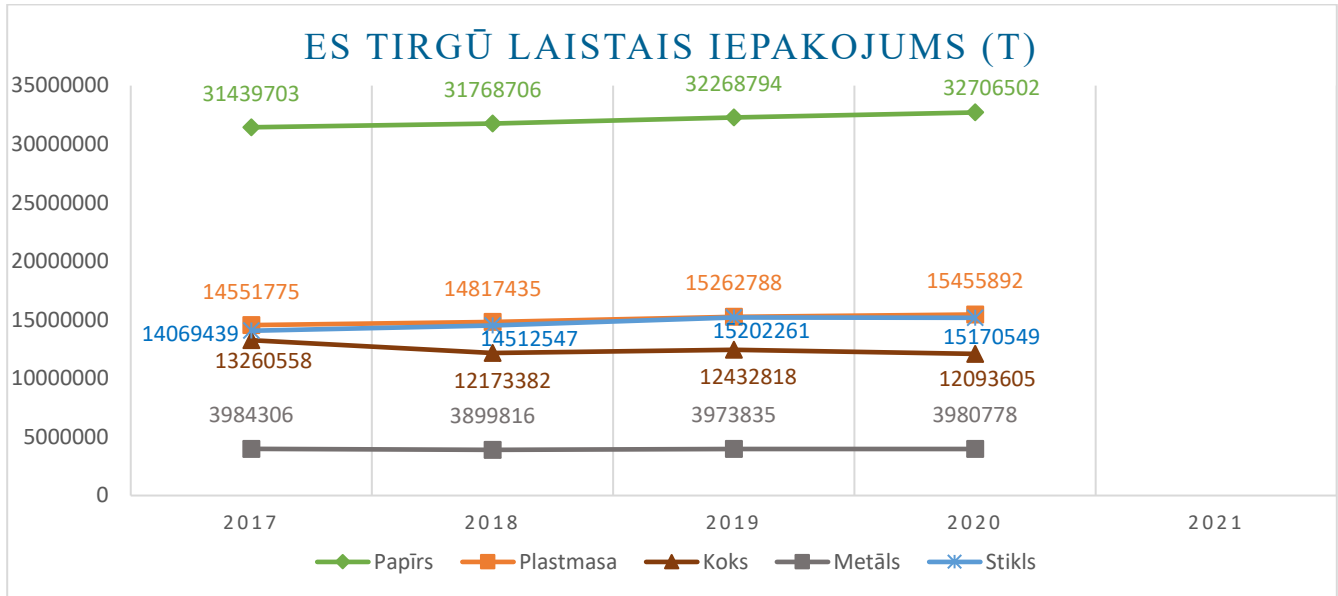
Analizējot RAS ietvaros tirgū laisto iepakojuma apjoma pēc materiāla veida, novērojams, ka pēdējo četrus gadus visvairāk tirgū tiek laists koka iepakojums, bet otro vietu ieņem – papīra iepakojums (papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras), trešajā ierindojas stikla iepakojums. Plastmasas iepakojums, kas ir pakļauts vislielākajiem ierobežojumiem arī savu ceturto vietu piecus gadus laikā nav mainījis. Savukārt metāla iepakojums, kurš sākot ar 2023.gadu piedzīvo jaunu dalījumu (melns metāls un alumīnijs) ir vismazāk patērētais iepakojuma materiāls.

Turpretī, kā redzams 2.7. attēlā, ES dalībvalstīs⁸⁶ kopumā visvairāk tirgū laists papīra iepakojums, otrā un trešā vieta ir ļoti konkurējošas, tomēr plastmasas iepakojums ir izplatītāks nekā stikla iepakojums, bet koka iepakojums, kas Latvijā ieņem pirmo vietu, ES ir tikai ceturtajā vietā. Metāla iepakojums gan Latvijā, gan ES pozicionējas kā mazāk patērētais iepakojuma apjoms.

Šie dati pārsteidz aptaujātos iedzīvotājus, jo sabiedrībā viennozīmīgi ir radies priekšstats, ka plastmasa ir visvairāk patērētais iepakojuma materiāla veids. Tas saistīts ar īpašu uzsvāru un aktivitātēm, kas vērstas konkrēti uz plastmasas iepakojuma patēriņa samazināšanu, kā arī šāda materiāla pārstrādes veicināšanu.

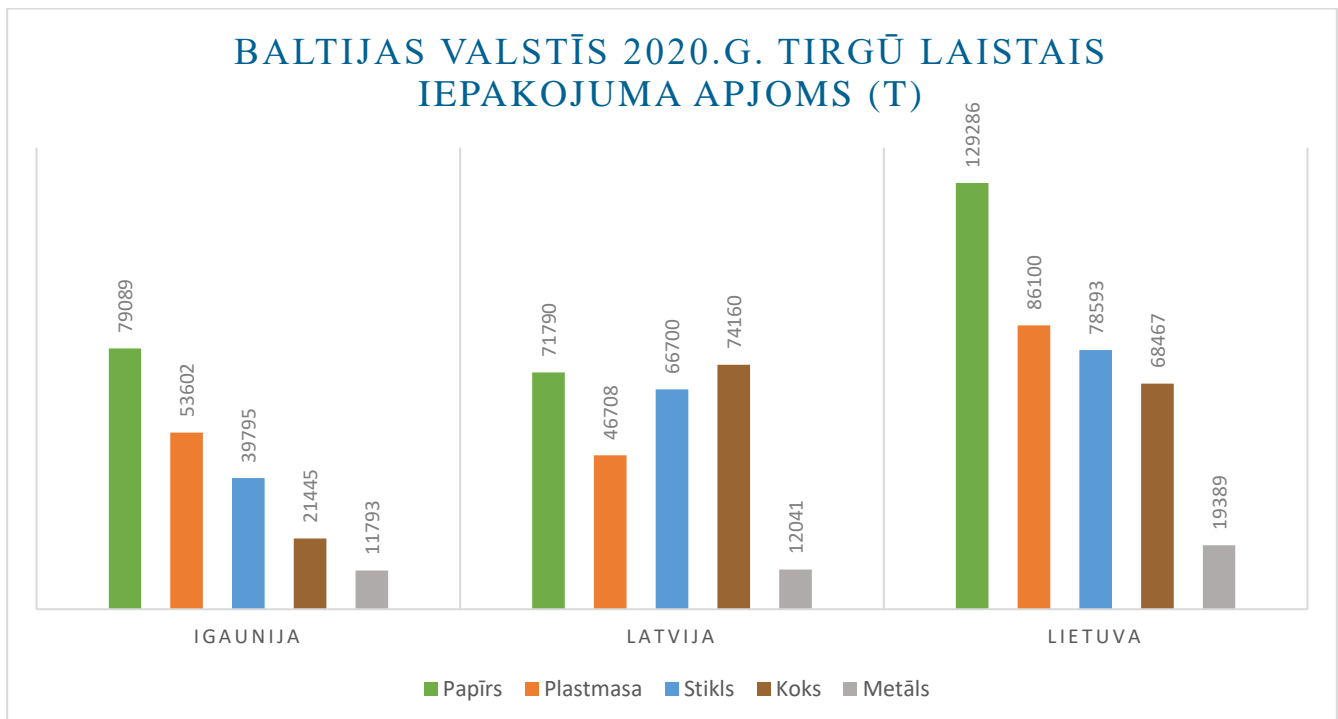
⁸⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Packaging_waste_statistics#Time_series_of_packaging_waste

2.7. att. ES tirgū laistā iepakojuma materiāla veida dinamika

Tirgū laistā iepakojuma materiālu īpatsvaram ir nozīmīga atšķirība, salīdzinot ar Latvijā tirgū laisto iepakojuma materiālu veidiem. Latvijas situācija atšķiras arī no pārējām Baltijas valstīm.

2.8. att. Baltijas valstīs tirgū laistā iepakojuma apjoms pa materiālu veidiem

Kā redzams 2.8. attēlā, gan Igaunijas, gan Lietuvas tirgū laistais iepakojuma materiālu patēriņa sadalījums atbilst vidējiem rādītājiem ES. Secināms, ka nepieciešams veikt datu analīzi par Latvijas tirgū laistā iepakojuma materiālu uzskaiti un ziņošanu.

Ziņojuma sagatavošanas laikā, konstatējot datu atšķirību, VVD lūdza RAS apsaimniekotājiem iesniegt detalizētus datus par katra tā apsaimniekošanas sistēmā iesaistītā iepakotāja ziņotajiem tirgū laistajiem iepakojuma apjomiem 2021.gadā. Pirmie iesniegto datu analīzes rezultāti liecina, ka:

- 522 (11%) iepakotāju ziņotais apjoms 0 kg;
- identificēti 5 iepakotāji, kuriem ir vislielākais tirgū laistais koka iepakojuma apjoms;
- 29 iepakotāji ziņojuši tikai par koka iepakojumu;
- viens no lielākajiem pārtikas veikalu tīkliem nav ziņojis par tirgū laistajiem plastmasas iepirkumu maisiņiem un vienreiz lietojamiem traukiem un galda piederumiem no metāla folijas.

Ziņojuma sagatavošanas laikā iegūtie dati tika analizēti, primāri, lai identificētu, kāpēc Latvijā vislielākais tirgū laistais apjoms ir tieši koka iepakojums. Detalizētus datus par tirgū laisto iepakojumu nepieciešams iegūt arī sadaļā "[Uzraudzība un kontrole iepakojuma jomā](#)" minētajā kvalitātes pārbaudes ziņojuma sagatavošanas nolūkā. Secināms, ka, lai pilnvērtīgi analizētu datu kvalitāti, nepieciešamas intervijas ar identificētajiem iepakotājiem, kuri reģistrējuši lielāko tirgū laistā izlietotā koka iepakojuma apjomu. Padziļinātas intervijas Ziņojuma sagatavošanas laikā netika veiktas, ierobežotā laika resursa dēļ. Tāpat VVD redzes lokā nonākuši citi iepakotāji, kuru ziņotie apjomi rada jautājumus. Konstatējumu rezultātā VVD veiks padziļinātu datu analīzi.

Iepriekš minētajā kvalitātes pārbaudes ziņojumā arī jāsniedz skaidrojumi par atšķirībām no iepriekšējā gadā Eurostat noziņotajiem datiem, ja tirgū laistā vai apsaimniekotā iepakojuma apjoms materiāla veidam atšķiras par vairāk nekā 10%, tad jāsniedz skaidrojumu par tonnāžas starpību (kurās atkritumu plūsmas, sektori vai aplēses rada starpību un kādi ir to cēloņi)⁸⁷.

Vērtējot RAS sniegto datu par 2021. gadu izmaiņas attiecībā pret 2020.gadu (skat. Tabula Nr.7), konstatēts, ka 2021.gadā tirgū laistā iepakojuma apjoms nav palielinājies vairāk par 10%. Tomēr koka iepakojums ļoti tuvojās šai robežai. Secināms, ka, kvalitatīvu datu iegūšanai, būtu jāvērtē katra iepakotāja ziņotie dati pret iepriekšējo gadu un jālūdz iepakotājiem sniegt skaidrojumu, ja novirze pārsniedz 10%.

Tabula Nr.7. Tirgū laistā iepakojuma izmaiņas 2021.gadā (pret 2020.gadu)

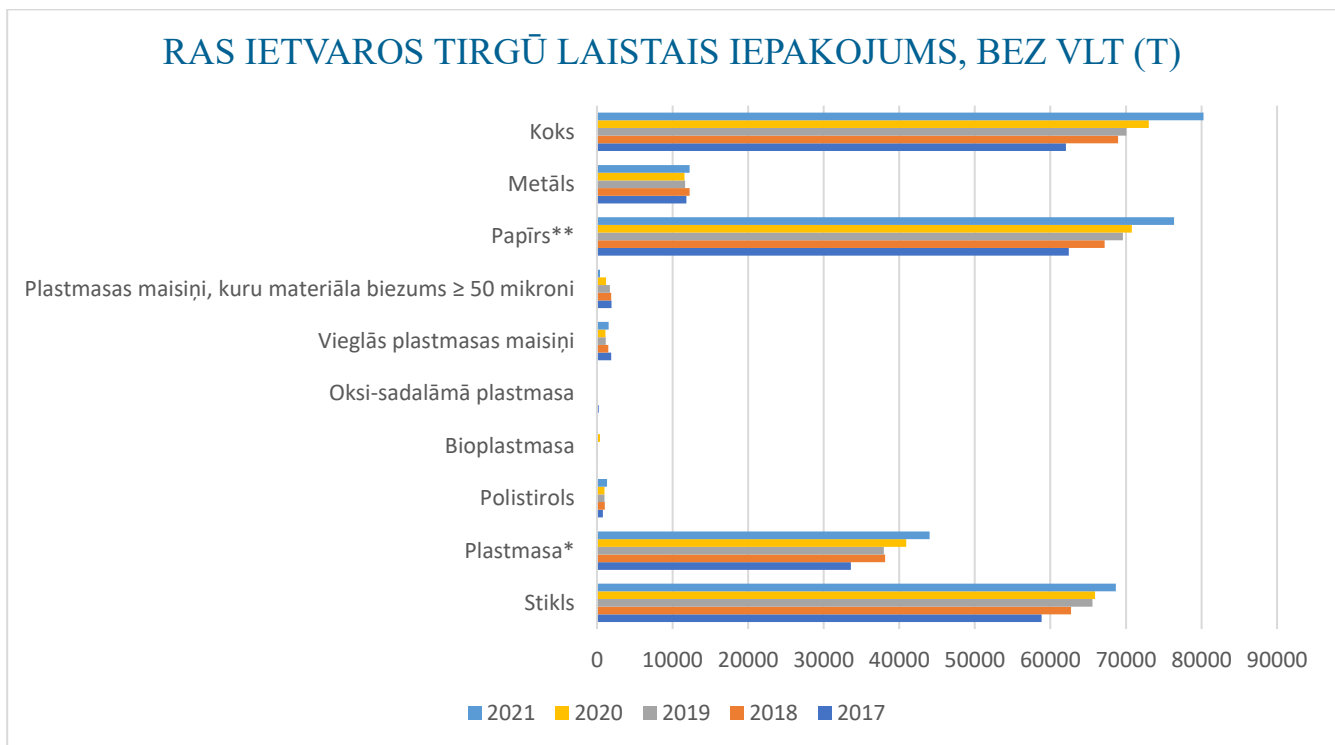
Tirgū laistais iepakojuma apjoms (tonnas) pa materiālu veidiem	2020.g.	2021.g.	Izmaiņas pret 2020.g.
Papīrs	71550	77269	+7.99%

⁸⁷ Lēmuma, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus 4.pielikuma 2.3.5. punkts

Plastmasa	44653	47304	+5.94%
Koks	73912	80946	+9.52%
Metāls	11569	12296	+6.28%
Stikls	65906	68674	+4.20%
Kopā:	267590	286488	+7.06%

Vērtējot iepakojuma dinamiku pēc detalizēta materiālu veida sadalījuma (skat.2.9. att.), vērojams, ka plastmasas iepakojuma materiāla paveidi (polistirols, bioplastmasa, oksī-sadalāmā plastmasa un iepirkumu plastmasas maisiņi, kuru materiāla biezums ir vienāds vai lielāks par 50 mikroniem un vieglās plastmasas maisiņi) būtībā neietekmē kopējo plastmasas iepakojuma (ceturto) pozīciju visu materiālu reitingā.

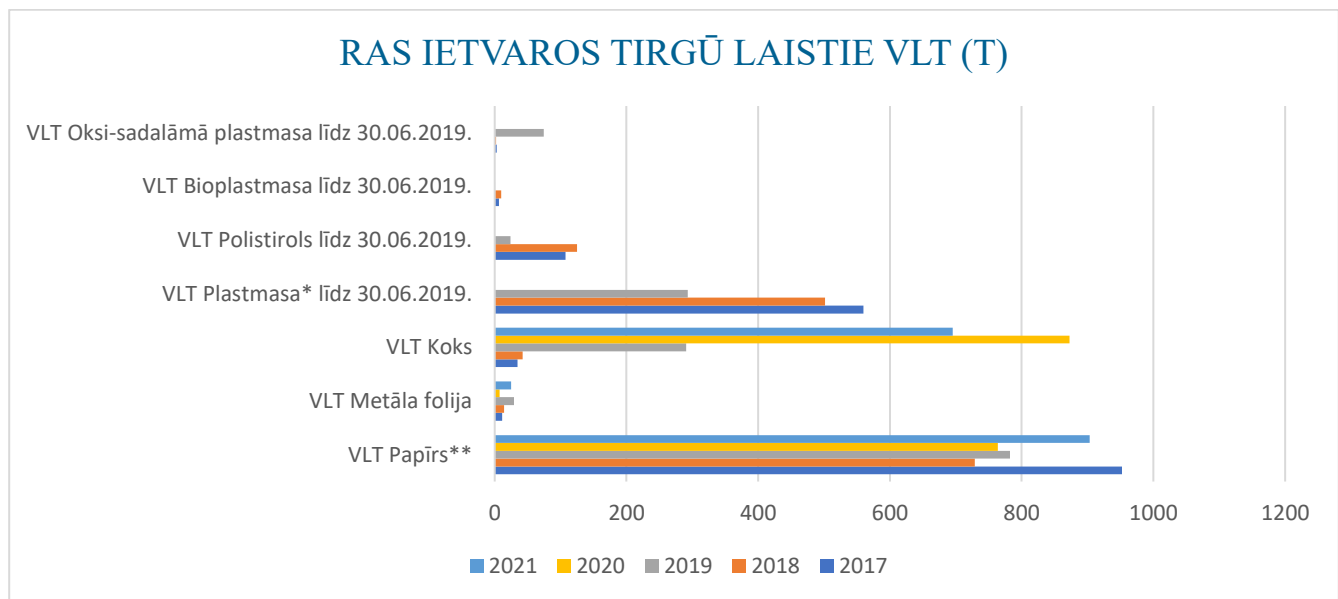
2.9. att. RAS ietvaros tirgū laistais iepakojuma apjoms (tonnas), pēc detalizēta materiālu veida sadalījuma, neiekļaujot VLT apjomus

Atsevišķi novērtējot tirgū laistā VLT apjomu (skat. 2.10.att.), secināms, ka atbrīvojuma piemērošanas pārtraukums un aizliegums laist tirgū vienreizlietojamu plastmasu saturošus izstrādājumus ir ietekmējis VLT materiālu patēriņa proporcijas. 2021.gadā strauji pieaudzis papīra VLT apjoms, arī metāla folijas VLT apjoms 2021.gadā ir palielinājies.

VLT no koksnes materiāliem apjoma kāpumu 2020. un 2021. gadā būtu jāvērtē padziļināti. Iespējams atskaišu sniegšanā pieļauta kļūda, iepakojuma pozīcijas vietā ziņojot par VLT, vai arī pastāv iespēja, ka citu dabīgo izejmateriālu, tādu kā kukurūzas vai banānu lapu, rīsu, bambusa materiālu VLT tiek uzskaitīti kā VLT no koksnes materiāla.

2.10. att. Tirgū laistais VLT apjoms (tonnas), pēc detalizēta materiālu veida sadalījuma

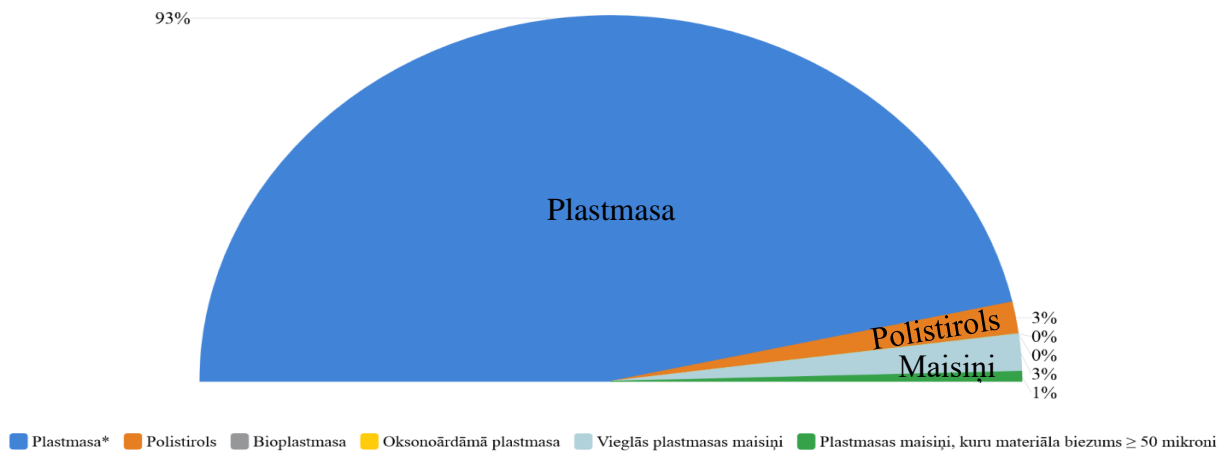
*izņemot polistirolu, bioplastmasu, oksi-sadalāmo plastmasu un iepirkumu plastmasas maisījumus

** papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras

Ar mērķi ierobežot dažādu plastmasas paveidu iepakojuma patēriņu, [DRNL](#) noteikta atsevišķa DRN likme plastmasu saturošiem iepakojumiem, kā arī [MK 404](#) un [MK 480](#) paredzēts, ka par šādiem materiāliem jāziņo atsevišķi. Kā redzams 2.11. attēlā, atsevišķi izdalīto plastmasas iepakojuma veidu masa būtiski atšķiras no “parastās” plastmasas materiāla iepakojuma masas, kas veido 93%.

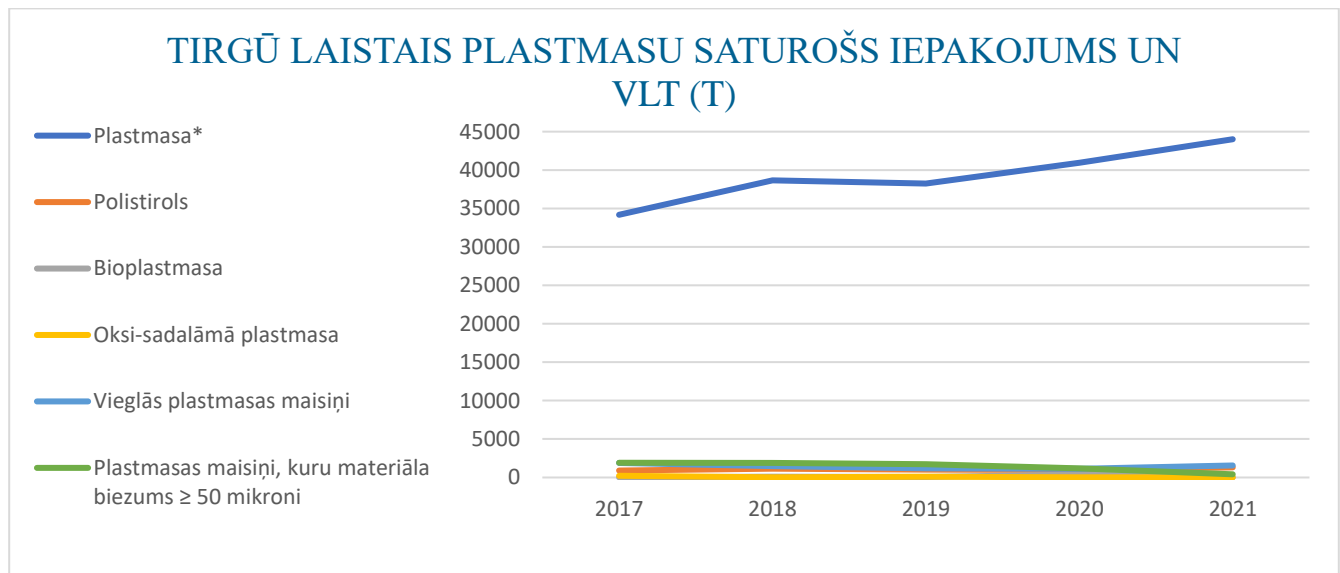
2.11. att. Tirdzniecībā laistās plastmasas iepakojuma materiālu īpatsvars

2021. gadā tirdzniecībā laistais plastmasas iepakojuma apjoms (%)

Vērojams, ka plastmasas un specifisko plastmasas materiālu dinamika pēdējo gadu laikā nav izteikti mainījusies (skat. 2.12. att.). “Parastās” plastmasas iepakojuma materiāli turpina palielināties, bet specifisko plastmasas materiālu apjoms būtiski nemainās.

2.12. att. Dažādu plastmasas iepakojumu materiālu veidu dinamika

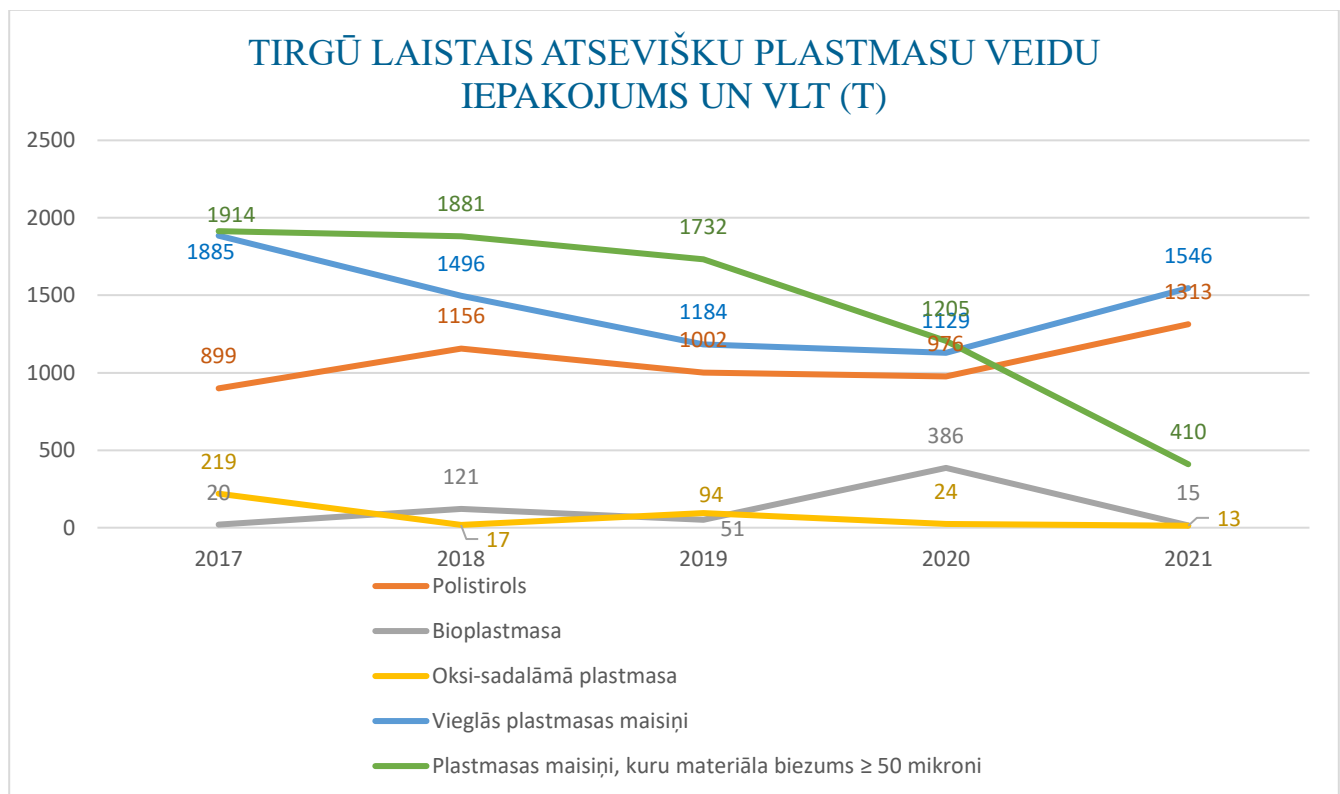
Uz kopējā fona atsevišķi izdalīto plastmasas materiālu veidu dinamika nav pārskatāma, tādēļ izcelta atsevišķā attēlā (skat. 2.13. att.), lai analizētu izmantoto materiālu izmaiņas pa gadiem. Izmaiņas vēlamas, lai iepakotāji pēc iespējas mazāk izvēlas tādus materiālu veidus, kuru pārstrāde ir apgrūtināta

un to izmantošana rada lielāku negatīvu ietekmi uz vidi. Piemēram, nepieciešams samazināt oksidējamās jeb oksonoārdāmās plastmasas, kā arī plastmasu saturošu iepakumu maisiņu patēriņu.

Secināms (skat.2.13. att.), ka uz 2021.gadu visstraujākais kritums ir plastmasas iepakumu maisiņu, kuru materiāla biezums ir ≥ 50 mikroniem, patēriņam. Vieglās plastmasas un ļoti vieglās plastmasas masiņu, kā arī polistirola izstrādājumu apjoms ir palielinājies.

Kā jau iepriekš minēts, lai samazinātu noteiktu iepakojuma materiālu patēriņu, PSIPSL tika noteikts⁸⁸, ka ražotājam aizliegts laist tirgū izstrādājumus, kas izgatavoti no oksonoārdāmas plastmasas. Izņēmums attiecas uz izstrādājumiem, kas laisti tirgū līdz 2021. gada 2. jūlijam. Tādēļ vērojams, ka šo materiālu 2021. gadā tirgū laida gandrīz uz pusi mazākā apmērā nekā iepriekšējā gadā, tikai 13 tonnu apjomā. Tas ir par 2 tonnām mazāk nekā iepakojumu un VLT no bioplastmasas. Lai gan bioplastmasas materiāla izmantošana būtu veicināma, tomēr praksē tā pārstrādes metodes ir ierobežotas, un izlietotā iepakojuma no bioplastmasas materiāliem plūsma atsevišķi netiek izdalīta.

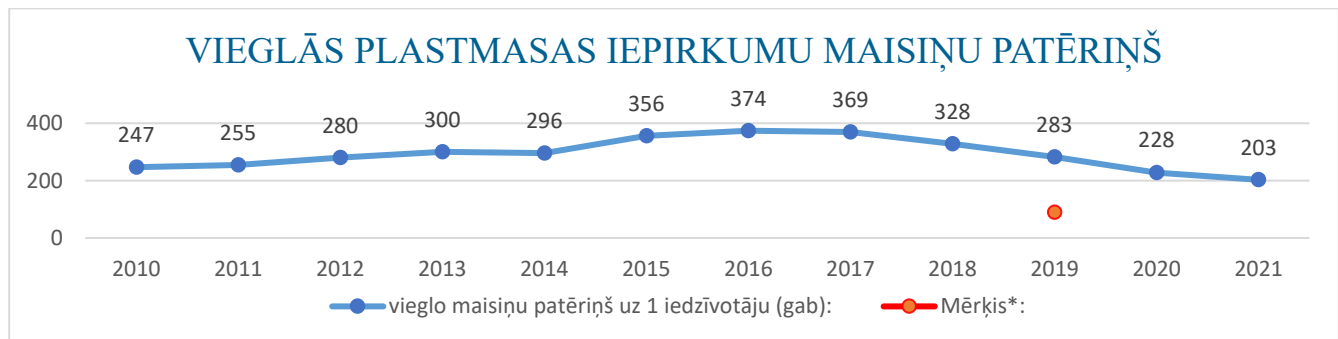
2.13. att. Atsevišķu plastmasas iepakojuma materiālu veidu dinamika

⁸⁸ PSIPSL 4.panta otrā daļa un pārejas noteikumu 1.punkts

Plastmasas iepirkumu maišņu patēriņa novērtējums (skat. 2.14. un 2.15. att.) liecina, ka ieviestie pasākumi palīdz samazināt to apjomu un sasniedz Latvijā izvirzītos mērķus samazināt šādu maišņu patēriņu. ES izvirzītais alternatīvais mērķis maišņu patēriņa samazināšanai līdz 90 vienībām uz vienu iedzīvotāju 2019. gadā netika sasniegts arī Latvijā⁸⁹. Lai arī Latvijā samazinās maišņu patēriņš, 2020. gadā Latvija bija trešais lielākais vieglās plastmasas iepirkumu maišņus patērētājs ES⁹⁰.

2.14. att. Vieglās plastmasas maišņu patēriņa dinamika

Sākot ar 2021. pārskata gadu, Latvijā mainījās metodika, kā aprēķināms vieglo maišņu patēriņš uz vienu iedzīvotāju. Vairs netiek izmantotas aplēses, bet gan faktiskie iepakotāju iesniegtie dati. Piemēram, ja 2021. gada datus pārrēķinātu pēc iepriekšējās metodes, tad vieglo maišņu patēriņš uz vienu iedzīvotāju būtu tikai 193 gab., nevis 203 gab., kā tas ir aprēķināts pēc faktiskajiem datiem. Tas izskaidrojams ar to, ka tirgū laisto plastmasas iepirkumu maišņu skaits līdz 2021. gadam nebija jāuzskaita. Maišņu skaitu aprēķināja, izmantojot aplēses par tirgū laisto maišņu biežumu un skaitu, kas balstītas uz VARAM pasūtītajā pētījumā⁹¹, ko 2017. gadā veica SIA „GEO CONSULTANTS”, norādīto informāciju.

Līdz 2020. gada beigām, normatīvajā regulējumā bija noteikts, ka jāuzskaita plastmasas iepirkumu maišņi, kuru svars uz 1000 gabaliem pārsniedza vai nepārsniedza 3 kg. Sākot ar 2021. pārskata gadu dati par tirgū laistajiem plastmasu saturošiem iepirkuma maišņiem tiek sniegti pozīcijās “vieglās plastmasas maišņi”, kas ietver maišņus, kuru biežums nesasniedz 50 mikronus (gan ļoti vieglās plastmasas maišņi, gan vieglās plastmasas maišņi) un “plastmasas maišņi, kuru materiāla biežums \geq 50 mikroni”.

Attiecīgi vērojams (skat. 2.15. att.), tiklīdz iepakotāji 2021. gadā uzsāka maišņu uzskaiti atbilstoši to biežumam, līdzšinējais sadalījums krasi mainījies. Secināms, ka uzskaites metode līdz 2021. gadam bija atšķirīga un turpmāk dati par tirgū laistajiem plastmasas iepirkumu maišņiem būtu analizējami

⁸⁹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20221116-1>

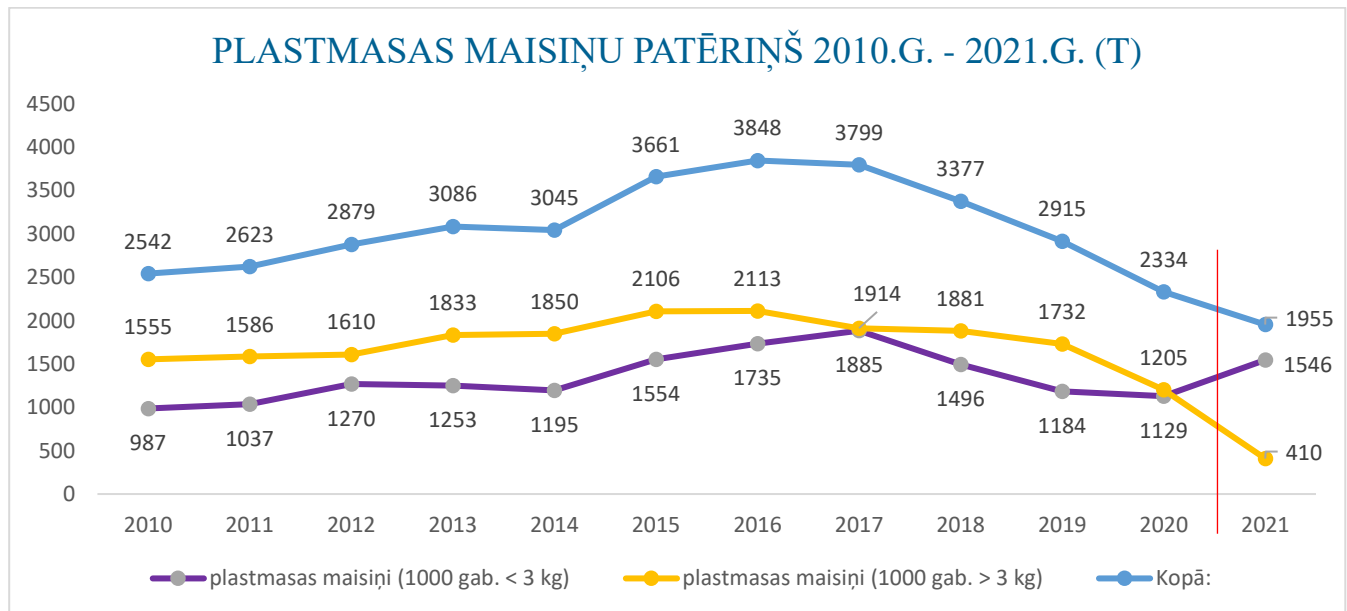
⁹⁰ <https://eng.lsm.lv/article/society/environment/latvians-have-a-penchant-for-plastic.a482490/>

⁹¹

http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/title_file/petijums_VARAM_2017_par_novertej_par_sadz_bistamo_un_razosan_as_atkrit_sastavu_atkrit_apsaimniek_rejonos_atsevisk_atkrit_veidu_apsaimniek.pdf

atsevišķi. Kā nemainīgais rādītājs uzskatāms kopējais maisiņu svars un tā apjoms 2021. gadā iepriecina ar diezgan strauju maisiņu patēriņa samazinājumu.

2.15. att. Plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa dinamika pēc svara (tonnas)

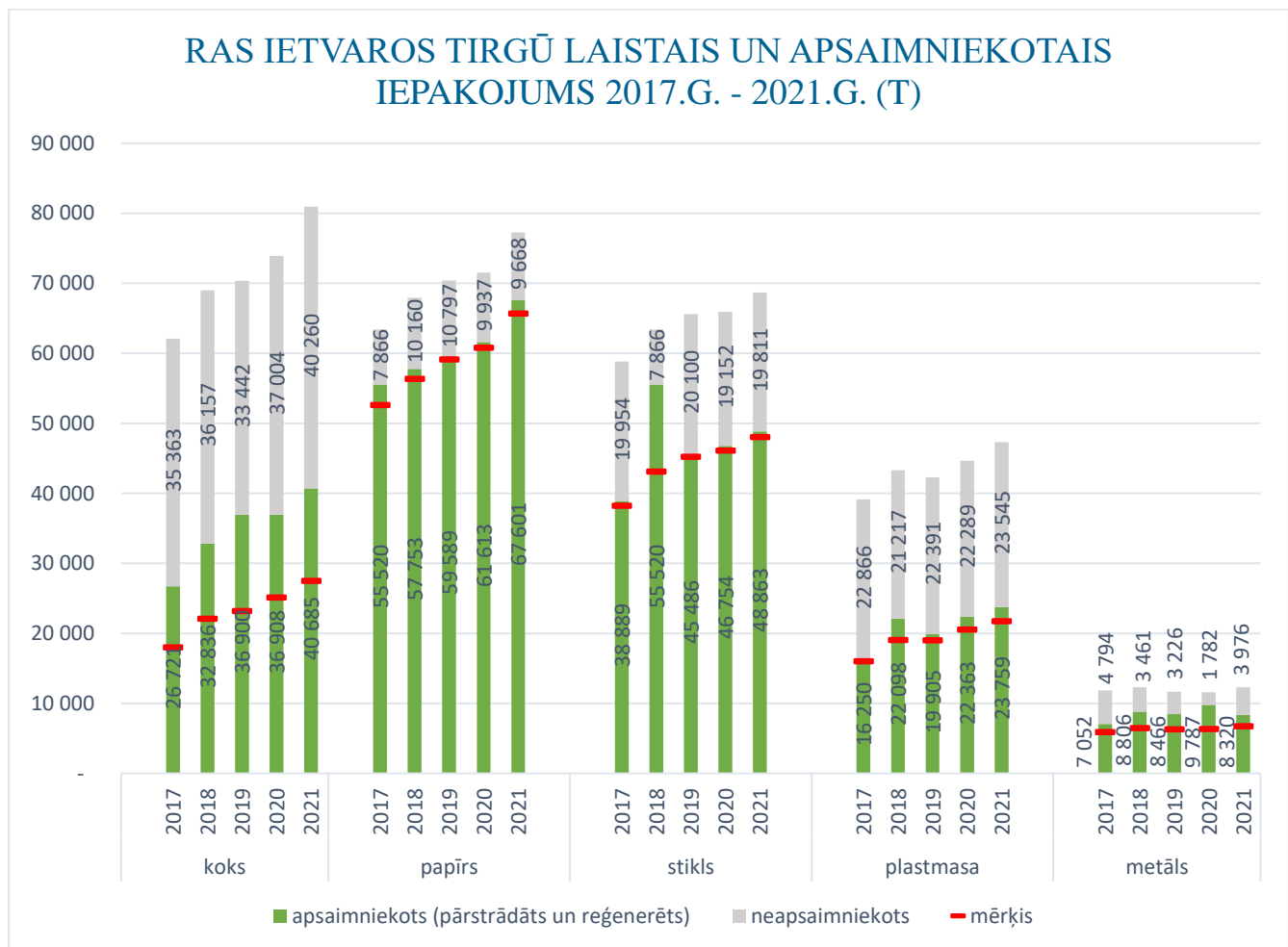
Kā jau minēts sadaļā “[Plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa samazināšana](#)”, no 2025. gada 1. janvāra iepakotājs tirdzniecības vietā aizstāj vieglās plastmasas iepirkumu maisiņus ar iepakojumu no papīra un kartona vai citu dabisko šķiedru un bioplastmasas izejmateriāliem. Taču tas nenozīmē, ka plastmasas iepirkumu maisiņi turpmāk vairs netiks patērēti. Aizliegums neattiecas uz ļoti vieglās plastmasas maisiņiem, kuru biezums ir >15 mikroni un “biezās plastmasas” maisiņiem, kuru biezums ir ≥50 mikroni.

2.3 Apsaimniekotais izlietotā iepakojuma apjoms

RAS galvenais un pats svarīgais uzdevums ir nodrošināt tirgū laistā iepakojuma savākšanu un apsaimniekošanu – pārstrādi un reģenerāciju MK 480 1.pielikumā noteiktajā apjomā.

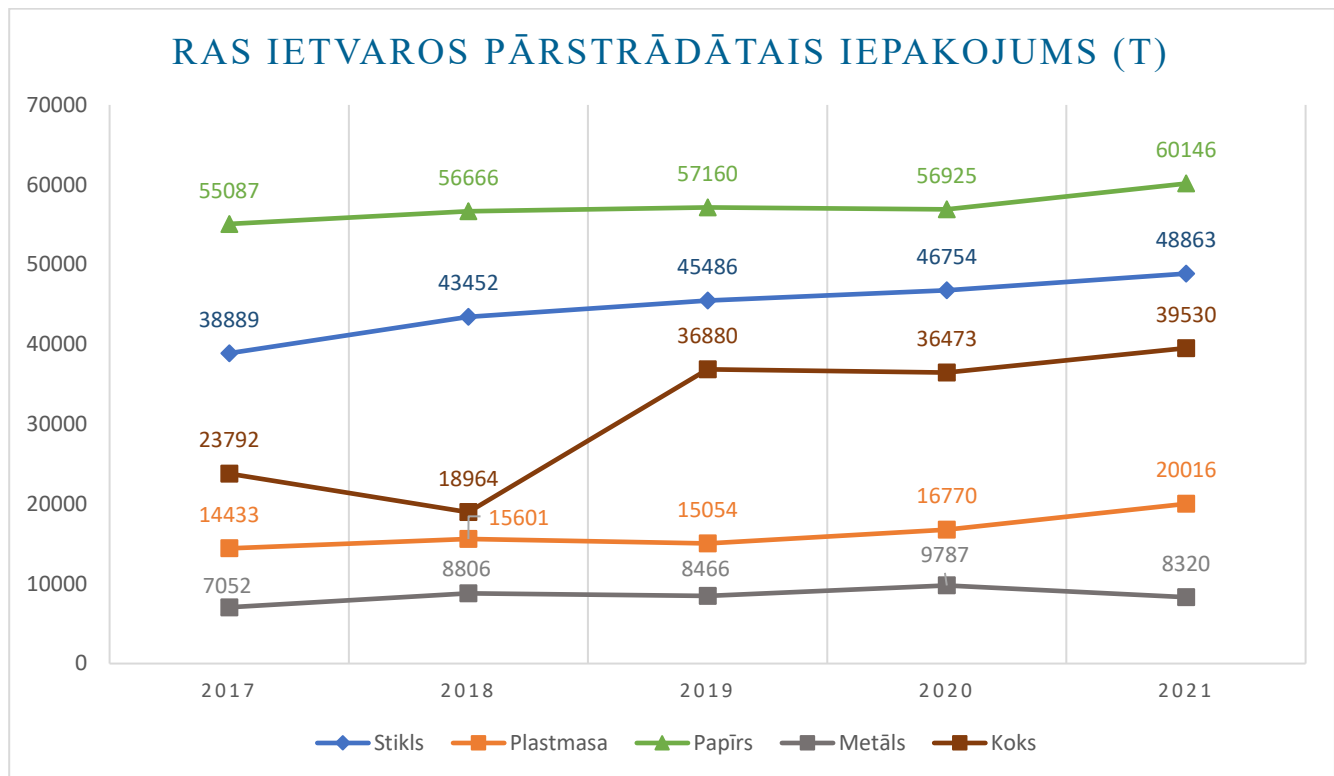
Laikposmā no 2017. gada līdz 2021.gadam normatīvajā aktā noteiktie pārstrādes un reģenerācijas mērķi kopumā tika sasniegti (skat. 2.16.att.). Kā redzams, pārstrādes un reģenerācijas mērķi konstanti tika pārsniegti izlietotajam koka iepakojumam un 2018. gadā stikla iepakojumam. Neskatoties uz to, ka katram iepakojuma materiāla veidam ir noteikts sasniedzamais pārstrādes un reģenerācijas mērķis, papildus ir noteikts pārstrādes un reģenerācijas mērķis visiem iepakojuma materiāla veidiem kopā, līdz ar to, apsaimniekotājiem jānodrošina kāda materiāla pārstrāde un reģenerācija lielākā apjomā, lai sasniegtu kopējo pārstrādes un reģenerācijas mērķi.

2.16. att. RAS ietvaros tirgū laistais un apsaimniekotais iepakojuma apjoms (tonnas)

Vislielāko pārstrādātā izlietotā iepakojuma apjomu veido papīra un kartona iepakojums (skat. 2.17.att.). Arī izlietotais stikla iepakojuma apjoms katru gadu tiek savākts un apsaimniekots aizvien mēreni pieaugošā apjomā. Sākot ar 2019.gadu būtiski pieauguši izlietotā koka iepakojuma pārstrādes apjomi, kas saistīti ar piemērotās darbības veida maiņu (skat. 2.18. att.). Lai gan salīdzinot izvirzītos mērķus, 2019.gadā izlietotā koka iepakojuma pārstrāde un reģenerācija bija jānodrošina tikai par 1 % vairāk nekā iepriekšējā gadā.

2.17. att. Pārstrādātais iepakojuma apjoms (tonnas), neieskaitot reģenerēto apjomu

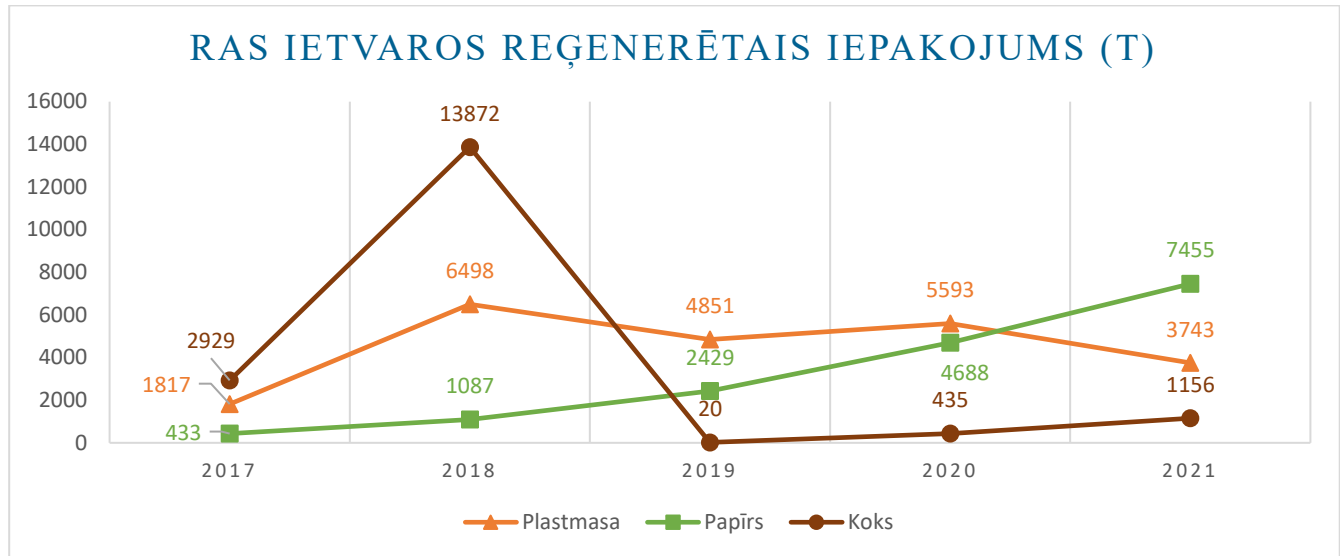

Regulējums paredz pārstrādes un reģenerācijas mērķus, nosakot kāds ir minimālais pārstrādes un reģenerācijas līmenis, paredzot, ka pārstrādes mērķis nevar būt mazāks kā noteikts. Ja ir iespējams, izlietotā iepakojuma pārstrāde ir atbalstāma pēc iespējas lielākā apjomā, bet ja noteikta materiāla pārstrāde nav iespējama, vai nav lietderīga, tad to iespējams reģenerēt jeb sadedzināt ar enerģijas atgūšanu. Nav pieļaujams, ka pārstrādes mērķi sasniedzami ar tādām reģenerācijas darbībām, kas nav uzskatāmas par pārstrādi. Bet ir pieļaujams, ka reģenerācijas mērķi aizstāj ar pārstrādes darbībām.

Sākot ar 2019. gadu RAS apsaimniekotāji samazināja izlietotā koka iepakojuma nodošanu reģenerācijas (sadedzināšanai ar enerģijas atgūvi) darbībām, skaidrojot, ka izlietotajam koka iepakojumam tiek piemērota pārstrādes darbība, jo tiek ražoti sertificēti produkti.

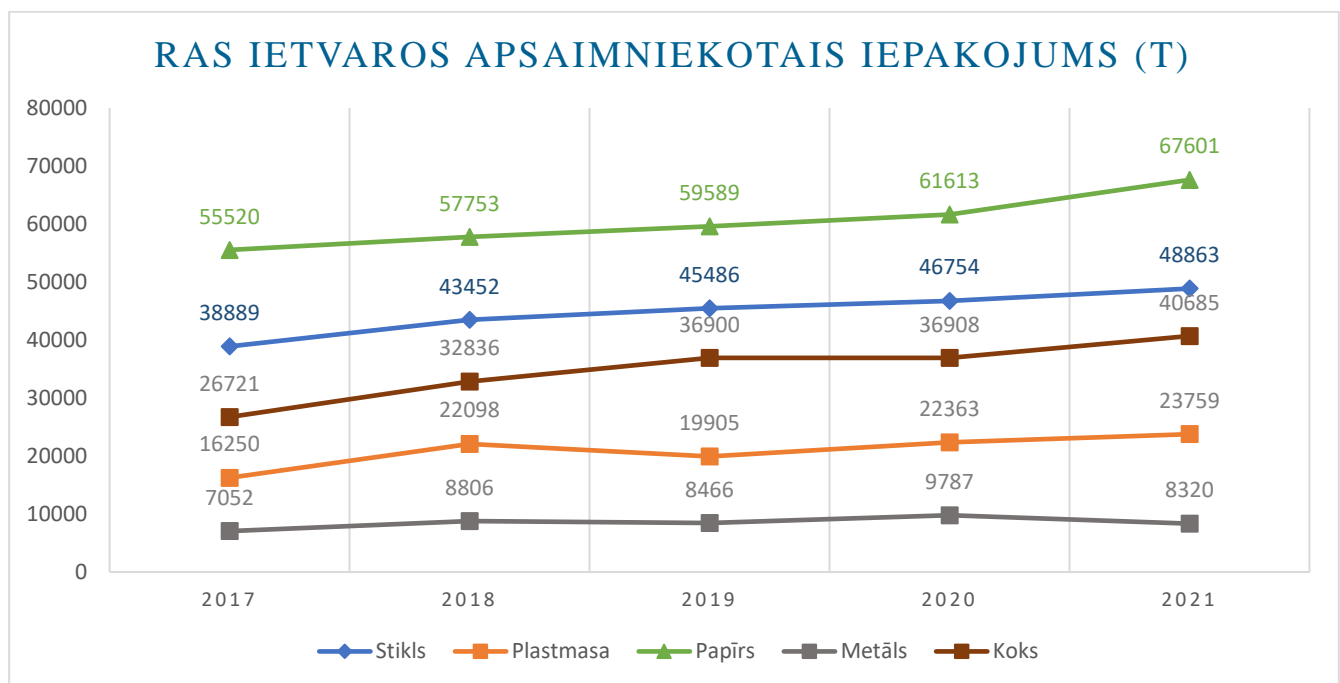
Vērojams, ka 2021. gadā ir palielinājies izlietotā papīra iepakojuma apjoms, kuram netika piemērotas pārstrādes darbības, bet plastmasas iepakojumam atrastas plašākas iespējas tā pārstrādei.

2.18. att. Reģenerētais iepakojuma apjoms (tonnas), neieskaitot pārstrādāto apjomu

Kopumā, RAS ietvaros apsaimniekotais (pārstrādātais un reģenerētais) izlietotais iepakojums turpina stabili pieaugt, atbilstoši normatīvajā regulējumā noteiktajiem mērķiem (skat. 2.19. att.).

2.19. att. Pārstrādātais un reģenerētais iepakojuma apjoms (tonnas)

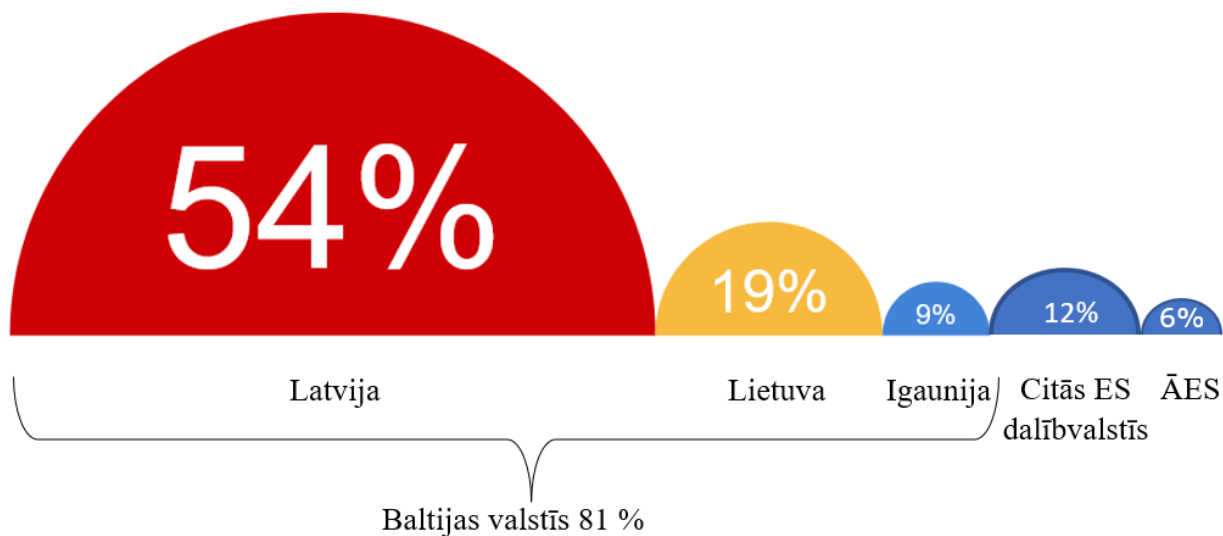
Atbilstoši uzņemtajam Zaļajam kursam, ES ir noteikti ļoti ambiciozi mērķi – katru gadu izlietotā iepakojuma pārstrādes un reģenerācijas mērķi arvien palielināt, tādējādi pēc iespējas vairāk atgūstot izlietoto iepakojumu un atgriežot to tautsaimniecībā. Sagaidāms, ka apsaimniekotais izlietotā iepakojuma apjoms turpinās pieaugt, ja atkritumu samazināšanas pasākumi paliks līdzšinējā līmenī.

2.4 Iepakojuma apsaimniekošana reģionālajā griezumā (2021.g.)

Informācija par valstīm, uz kurām tiek vests izlietotais iepakojums, netiek vākta strukturētā veidā, bet ir pieejama katrā iesniegtajā pārskatā pie informācijas par gala darbības veicēju. Informācija par to, kādus tieši produktus iegūst, pārstrādājot izlietoto iepakojumu, netiek pieprasīta.

Latvijā savākto izlietoto iepakojumu nav iespējams pārstrādāt un reģenerēt tikai valsts teritorijā. Jaunākie validētie dati par izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu pieejami par 2021.gadu. Konstatēts, ka 2021.gadā, tikai nedaudz vairāk kā puse (skat. 2.20. att.) izlietotā iepakojuma tiek pārstrādāta vai reģenerēta Latvijā. Latvijā savāktā iepakojuma pārstrāde notikusi 12 valstīs. Visvairāk iepakojuma pārstrādāts vai reģenerēts Latvijā (54%), bet Baltijas valstīs kopumā 81%, citās Eiropas Savienības valstīs 12%, bet ārpus Eiropas Savienības tika pārstrādāts 6% Latvijā savāktā iepakojuma.

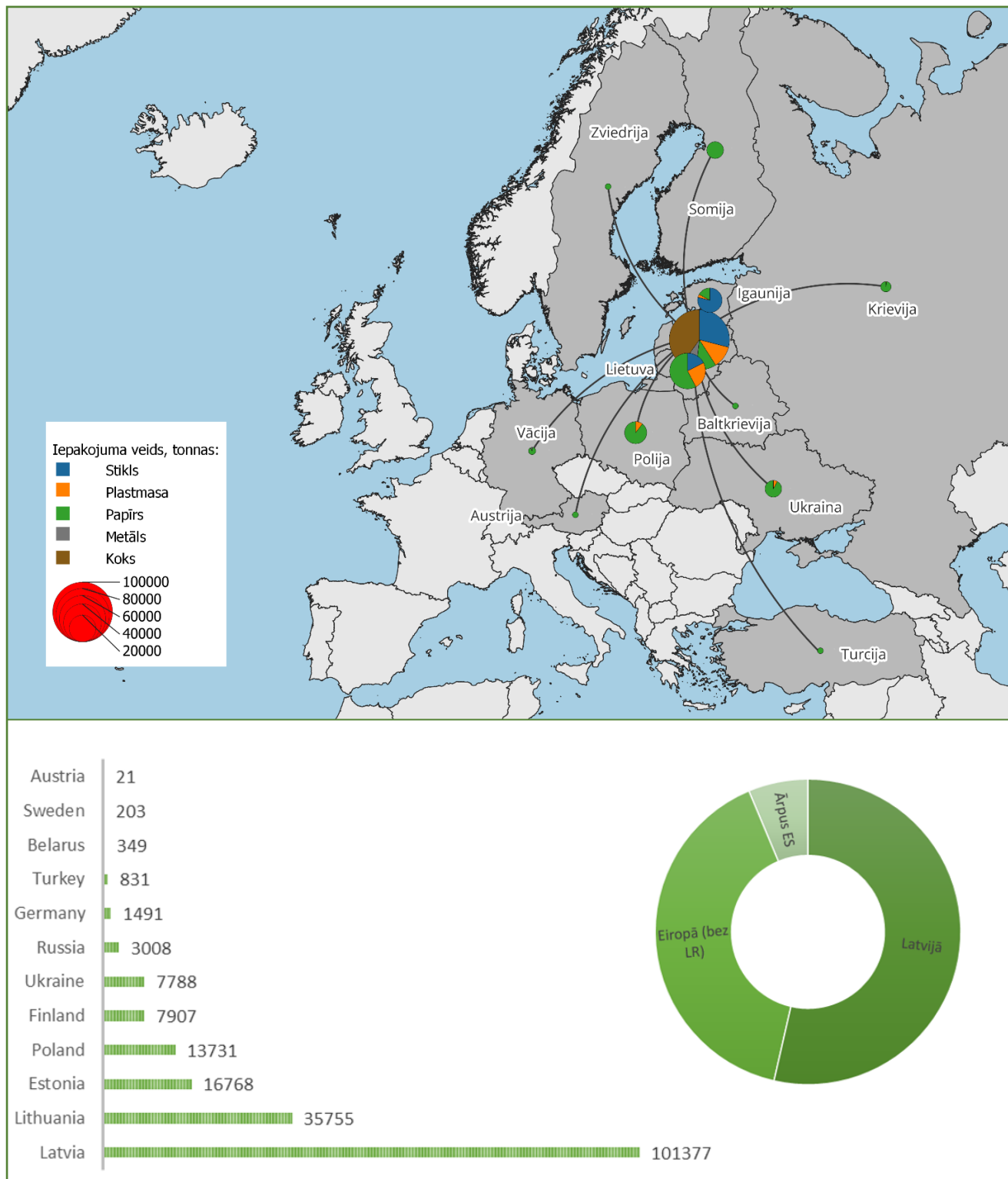
2.20. att. Latvijā savāktā izlietotā iepakojuma apsaimniekošana reģionālā griezumā

Ārpus ES tiek izvesti 6,33% izlietotā iepakojuma (11976 tonnas), no kuriem 0,36% plastmasas iepakojums un 5,97% papīra iepakojums.

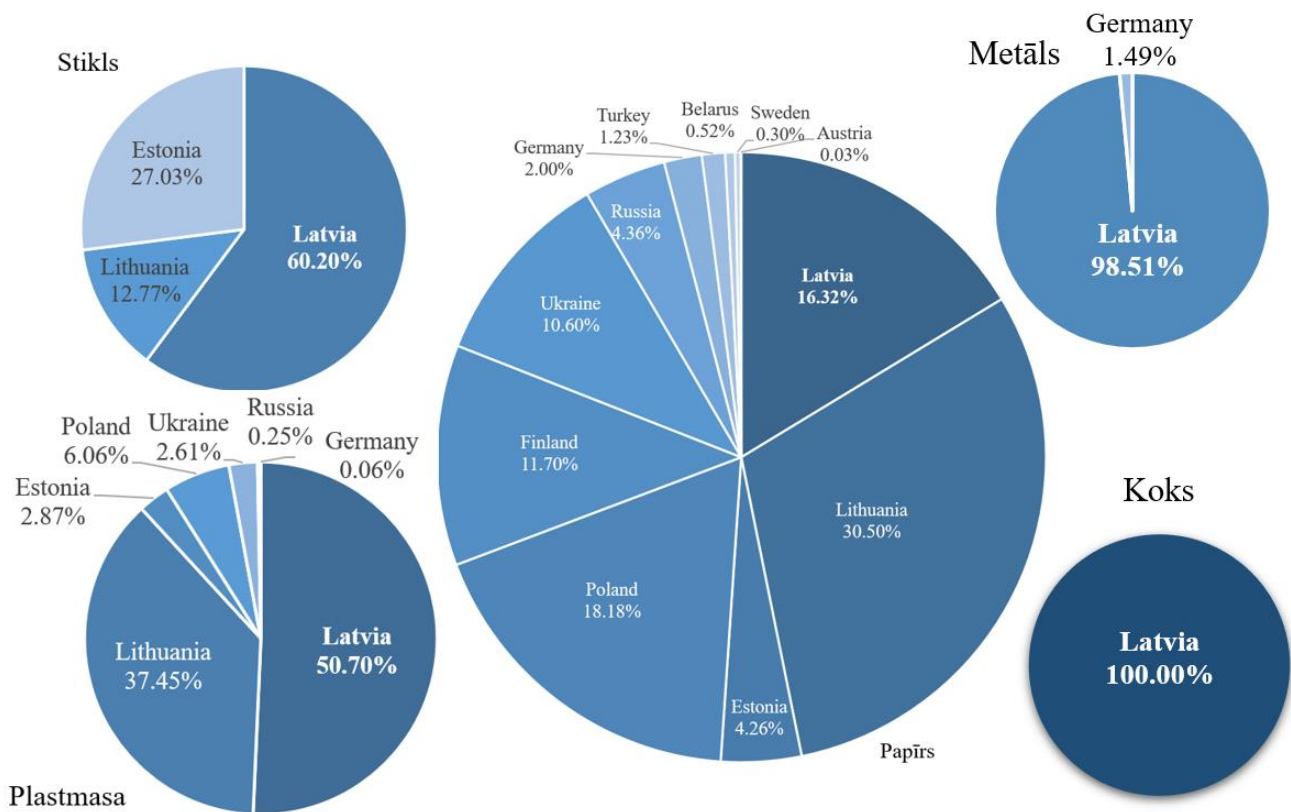
Secināms, ka ārpus ES nosūtītais apjoms nav nozīmīgs, līdz ar to, nav saredzams būtisks risks, kas saistīts ar plānotajiem grozījumiem ES regulējuma iepakojuma jomā par aizliegumu vest atkritumus pārstrādāt ārpus ES.

2.21. att. Valstis, kurās 2021. gadā pārstrādāja vai reģenerēja Latvijā savākto izlietoto iepakojumu

Visciešākā sadarbība izlietotā iepakojuma pārrobežu pārvadājumu kontrolē attiecībā uz RAS ietvaros apsaimniekoto izlietoto iepakojumu Latvijai jāveido ar Lietuvas un Igaunijas kompetentajām iestādēm, jo uz šīm valstīm vests lielākais izlietotā iepakojuma apjoms (skat. 2.21. att.). Uz šīm valstīm tiek sūtīti pārstrādei izlietotie stikla, plastmasas un papīra iepakojumi. Nozīmīgs apjoms nonāk arī Polijā, uz kuru tiek sūtīts izlietotais plastmasas un papīra iepakojums. Izlietotā iepakojuma sadalījums pa valstīm norādīts 2.22. attēlā.

2.22. att. Izlietotā iepakojuma sadalījums pa valstīm

Analizējot izlietotā iepakojuma pārstrādes un reģenerācijas galamērķa valstis, secināms, ka izlietotais papīra iepakojums tiek vests pārstrādei un reģenerācijai uz visām 12 valstīm. Turpretī izlietotais koka iepakojuma atkritumu beigu statusu iegūst tikai Latvijā. Līdzīgi – izlietotais metāla iepakojums, 98,51% tiek pārstrādāts (ieguvis atkritumu beigu statusu) Latvijā, tikai 1,49% tiek pārstrādāti Vācijā. Puse plastmasas iepakojuma tiek pārstrādāta vai reģenerēta Latvijā, 37,45% Lietuvā un nelieli apjomi tiek vesti uz Igauniju, Poliju, Ukrainu, Krieviju un Vāciju.

3. Nepieciešamie risinājumi

Atbilstoši normatīvajā regulējumā noteiktajam, VVD ir noteikts pienākums veidot un uzturēt iepakotāju datubāzi, apkopot informāciju par tirgū laisto preču un izstrādājumu iepakojuma un apsaimniekoto izlietotā iepakojuma apjomu, nodrošināt efektīvu izlietotā iepakojuma kvalitātes kontroles un izsekojamības sistēmu.

VVD e-pakalpojumu RAS apsaimniekošanas plānu un pārskatu iesniegšanai VVD IS ieviesa 2021. gada sākumā (turpmāk – VVD IS RAS modulis). Ņemot vērā sistēmas neilgo pastāvēšanu, kā arī regulārās normatīvā regulējuma izmaiņas iepakojuma jomā, datubāzē ir veicami vairāki uzlabojumi, kas saistīti ar prasību izmaiņām, lietošanas ērtību, procesu automatizēšanu un pakalpojumu klāsta papildināšanu.

Ir vairāki iemesli, kāpēc esošo datubāzi nepieciešams pilnveidot, nodrošinot, lai tā būtu ērti pārvaldāma, vienota un mūsdienīga, kurā tiek uzglabāti uzticami dati par visu iepakojuma plūsmu dažādos pilna aprites cikla posmos. Zemāk minēti būtiskākie iemesli:

- 1) **Nodrošināt efektīvāku iepakojuma datu pārvaldību un kontroli.** Iepakojuma plūsma ir svarīgs ekonomikas aspekts, un tās efektīva pārvaldība un kontrole ir būtiska. Vienotas un mūsdienīgas datubāzes izveide palīdzēs uzlabot datu apstrādi un nodrošinās pilnas informācijas uzglabāšanu vienuviet gan par iepakotājiem, gan par to tirgū laisto iepakojuma apjomu, gan arī par apsaimniekoto izlietoto iepakojumu un informāciju par pārstrādes un reģenerācijas mērķu sasniegšanas rezultātiem. Tas ļaus iestādēm, uzņēmumiem un citām iesaistītajām pusēm efektīvāk pārvaldīt un kontrolēt savas darbības.
- 2) **Nodrošināt vides aizsardzību un atkritumu samazināšanu.** Informācija par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu, kā arī par iepakotājiem, kuri uzņemas atbildību par iepakojuma apsaimniekošanu, var tiešā veidā ietekmēt radīto atkritumu daudzumu un vides aizsardzību. Šāda informācija, ja tā ir pieejama publiski, veicina atkritumu pārvaldības procesu, kā arī ietekmē ilgtspējīgāku attieksmi pret iepakojumu. Ar precīzu informāciju par iepakojumu un tā izmantošanas ciklu varēs identificēt iespējas atkritumu samazināšanai, materiālu pārstrādei un atkārtotas izmantošanas veicināšanai.
- 3) **Nodrošināt tirgus uzraudzību un patērētāju aizsardzību.** Vienotā datubāze ļaus veikt efektīvāku tirgus uzraudzību un nodrošinās patērētāju aizsardzību. Pateicoties precīzai un uzticamai informācijai par iepakojuma plūsmu, iestādes varēs vieglāk identificēt nelegālu darbību, kā arī novērtēt iepakotāja darbību atbilstību prasībām. Tas veicinās godīgu konkurenci tirgū un patērētāju uzticēšanos iepakojuma apsaimniekošanas sistēmām.

Izveidojot ērti pārvaldāmu, vienotu un mūsdienīgu iepakojuma datubāzi, Latvijā uzlabosies iepakojuma plūsmas pārvaldība, tiks veicināta vides aizsardzība un veidota efektīvāka sadarbība starp dažādām iesaistītajām pusēm. Lai veicinātu ilgtspējīgu un efektīvu iepakojuma nozari valstī, papildus

citiem risinājumiem, nepieciešams nodrošināt publisku piekļuvi informācijai par iepakotājiem, kuri nodrošina ražotāja atbildību, lai gan citas institūcijas, gan sabiedrība kopumā var pārliecināties par to, vai konkrētais iepakotājs izpilda sava ražotāja pienākumu un iesaistās izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas sistēmā.

Iepakojuma datubāzes (VVD IS RAS modula) koncepcijas mērķi:

1. Nodrošināt RAS apsaimniekotāju un DS operatora, ar kuru VVD noslēgts līgums, uzskaiti un publicēšanu, tostarp līguma noslēgšanas un pagarināšanas procesu.
2. Nodrošināt iepakotāju, kuri saņem atbrīvojumu no DRN samaksas par iepakojumu, uzskaiti, paziņošanu VID un publicēšanu.
3. Nodrošināt izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas plānu iesniegšanu, validēšanu, grozīšanu un administrēšanu.
4. Nodrošināt pārskatu par apsaimniekošanas sistēmu īstenošanu iesniegšanu, validēšanu, administrēšanu, iesniegto datu kontroli un apstrādi.
5. Nodrošināt ziņojumu par vienreizlietojamiem plastmasu saturošiem izstrādājumiem (dzērienu glāzēm un to vāciņiem, pārtikas iepakojumu, dzērienu iepakojumu ar ietilpību līdz trim litriem) un to atkritumu apsaimniekošanu iesniegšanu, validēšanu un iesniegto datu apstrādi.
6. Nodrošināt datu kopsavilkumu, ziņojumu ģenerēšanu un publicēšanu, tostarp iepakotāju, kuri iesnieguši pārskatu par aprēķināto DRN par iepakojumu, iesniegto datu par iepakojuma veidu un apjomu uzskaiti.
7. Nodrošināt datu kvalitātes un datu izmaiņu uzraudzību.

Lai sasniegtu iepriekš minētos mērķus un nodrošinātu datubāzes koncepcijas pilnvērtīgu īstenošanu, esošo datubāzi nepieciešams papildināt ar trūkstošajiem datiem, funkcionalitātēm un iestrādāt automatizācijas, lai samazinātu manuālās darbības, tostarp ģenerējot datu kopsavilkumus un veicot datu kvalitātes validācijas, kā arī novērst konstatētās nepilnības. Izstrādājot risinājumus, ir jāņem vērā, ka datubāzes izmaiņas savstarpēji var ietekmēt saistītās datubāzes, ko uztur iepakotāji, VID, RAS apsaimniekotāji, DS operators, atkritumu apsaimniekošanas operatori, APUS, LVĢMC un skiroviegli.lv.

Zemāk uzskaitītas prasības un nepieciešamie risinājumi, lai pilnveidotu esošo datubāzi.

1. RAS apsaimniekotāju un DS operatora, ar kuru VVD noslēgts līgums, uzskaitē un publicēšana, tostarp līguma noslēgšanas un pagarināšanas process.

- 1.1. Šobrīd informācija par aktuālajiem RAS apsaimniekotājiem, ar kuriem VVD noslēgts līgums, tiek sagatavota manuāli un publicēta VVD reģistru vietnē (*PDF formātā*), savukārt informācija par noslēgto līgumu DS operatoru tiek publicēta citā vietā – sadaļā par DS. Lai sabiedrībai būtu ērti pieejama aktuālā informācija par RAS, nepieciešams izveidot risinājumu, nodrošinot, ka

informācija par aktuālajiem RAS tiku atjaunināta un publicēta automātiski, piemēram, kā informācija par VVD izsniegtajām atļaujām – reģistru vietnē strukturētu datu veidā, nevis *PDF formātā*.

- 1.2. Datubāzē jābūt informācijai par RAS apsaimniekotāju un DS operatoru – nosaukums, uzņēmuma reģistrācijas numurs, juridiskā adrese, ar VVD noslēgtā līguma dati. Ziņojuma sagatavošanas brīdī iepriekšminētā informācija tiek daļēji uzturēta. Papildus nepieciešams strukturēti vākt datus arī par noslēgto līgumu ar DS operatoru.
- 1.3. Informācija par pieņemtajiem lēmumiem RAS un DS administrēšanas jomā tiek uzturēta *Excel* datnē. Nepieciešams izvērtēt to integrēšanu VVD IS.
- 1.4. Informācija par noslēgtajiem līgumiem ar RAS apsaimniekotājiem un DS operatoru tiek uzturēta *Excel* datnē. Līgumi glabājas VVD dokumentu vadības sistēmā, bet ir atsevišķa reģistrēšanas sistēma. Nepieciešams izvērtēt to integrēšanu VVD IS.
- 1.5. Informācija par iesniegtajiem finanšu nodrošinājuma dokumentiem, kuri nodrošina ar RAS apsaimniekotājiem un DS operatoru noslēgtos līgumus, tiek uzturēta *Excel* datnē, bet iesniegtie finanšu nodrošinājuma dokumenti – VVD koplietošanas resursos. Nepieciešams izvērtēt to integrēšanu VVD IS.
- 1.6. Līgumu atkārtota slēgšana ar ilggadēji strādājošiem RAS apsaimniekotājiem rada lieku administratīvu slogu, ko var novērst, paredzot iespēju pagarināt apsaimniekošanas līgumu. Nepieciešams tehnisks risinājums, kā pagarināt apstiprinātos apsaimniekošanas plānus.

2. Iepakotāju, kuri saņem atbrīvojumu no DRN samaksas par iepakojumu, uzskaitē, paziņošana VID un publicēšana.

- 2.1. Esošajā datubāzē ir pieejama informācija par iepakotāju, kurš saņem atbrīvojumu no DRN samaksas par iepakojumu – nosaukums, uzņēmuma reģistrācijas numurs, juridiskā adrese, atbrīvojuma piemērošanas periods, apsaimniekošanas sistēma, kurā saņem atbrīvojumu. Ziņojuma sagatavošanas brīdī informācija par RAS reģistrētiem iepakotājiem pieejama VVD IS RAS moduļa iesniegumu (pakalpojumu) sadaļas “Izlietotā iepakojuma un vienreiz lietojamo galda trauku un piederumu apsaimniekošanas sistēma” 8.daļā: “Nodokļa maksātāju saraksts, kuri ar apsaimniekotāju noslēguši līgumu par piedalīšanos izlietotā iepakojuma un vienreiz lietojamo trauku apsaimniekošanas sistēmā”, par katru RAS apsaimniekotāju atsevišķi. Ziņojuma sagatavošanas brīdī informācija par DS reģistrētiem iepakotājiem pieejama DS operatora iesniegtajā *Excel* datnē. Nepieciešams risinājums, lai informāciju par iepakotāju, kurš saņem atbrīvojumu no DRN samaksas par DEP, iegūtu vienotā veidā – tāpat kā par iepakotāju, kurš saņem atbrīvojumu no DRN samaksas par iepakojumu.
- 2.2. Ziņojuma sagatavošanas brīdī VVD manuāli uztur datu kopsavilkumu par piešķirtajiem atbrīvojumiem (iepakotājiem, kuriem piemērots DRN atbrīvojums gan par iepakojumu, gan par

DEP) *Excel* datnē (DRN DB). Šajā datnē pieejami vēsturiskie dati, sākot no 2011.gada. Dati ik ceturksni tiek pārlikti manuāli, no VVD IS paziņotajiem datiem par iepakotājiem, kuri noslēguši līgumu ar RAS apsaimniekotāju, un no DS operatora iesniegtajām *Excel* datnēm. Nepieciešams izstrādāt risinājumu, lai nodrošinātu automatizētu uzskaiti par to, cik un kuri iepakotāji konkrētā laikposmā saņem atbrīvojumu par iepakojumu kopumā, atsevišķi par iepakojumu un atsevišķi par depozīta iepakojumu.

- 2.3. Atbilstoši regulējumā noteiktajam, VVD katru ceturksni jāpaziņo VID par piešķirtajiem atbrīvojumiem no DRN samaksas par iepakojumu. Ziņojuma sagatavošanas brīdī informācija par iepakotājiem, kuriem piemērots atbrīvojums no DRN samaksas par iepakojumu un DEP, katru ceturksni tiek ievietota (manuāli pārkopēta no *Excel* datnes DRN DB) VID noteiktas formas *Excel* datnē, kura tiek nodota VID, izmantojot FTP. Nepieciešams izveidot integrāciju ar VID, lai datus nodotu automatizēti.
 - 2.4. Novērota problemātika ar ārvalstu iepakotāju datu validēšanu un kontroli. Pirmkārt, lai reģistrētu atbrīvojuma saņemšanai ārvalstu iepakotāju, iepakotāja datus nevar validēt ar attiecīgās valsts uzņēmumu reģistru. Otrkārt, VVD nav tiesības kontrolēt ārvalstnieku darbības ar iepakojumu (piemēram, validēt iepakojuma apsaimniekotājam iesniegto datu atbilstību faktiskajai situācijai). Līdz ar to, nepieciešams noteikt, ka ne tikai trešās valsts personas (DRNL 6.¹ panta septītā daļa), bet arī ES reģistrēta iepakotāja pienākumus ir jāpārņem Latvijā reģistrētai saimnieciskās darbības veicējai, vai izvērtēt alternatīvus risinājumus.
 - 2.5. Nepieciešams publicēt informāciju par iepakotājiem, kuri iesaistās apsaimniekošanas sistēmās. Izvērtējams efektīvākais risinājums – informācijas publicēšana VVD reģistru vietnē, vai/un Atvērto datu portālā (data.gov.lv).
 - 2.5.1. Publicējami tādi dati kā – iepakotāja nosaukums, uzņēmuma reģistrācijas numurs, juridiskā adrese, DRN objekta veids, par kuru piemērots atbrīvojums (iepakojums un/vai depozīta iepakojums, atbrīvojuma piemērošanas periods). Paredzot datu klāstu paplašināt, piemēram, pievienojot iepakotāja tirdzniecības nosaukumu un /vai tīmekļvietni.
 - 2.5.2. Datu publicēšana par apsaimniekošanas sistēmās iesaistītajiem iepakotājiem ne tikai palīdzētu identificēt *free-riders*, bet arī nodrošinātu iespēju iepakotājam pārliecināties, vai tam ir piemērots atbrīvojums no DRN samaksas par iepakojumu vai depozīta iepakojumu. Praksē mēdz būt situācijas, kurās iepakotājs ir noslēdzis līgumu ar iepakojuma apsaimniekotāju, bet apsaimniekotājs kļūdas dēļ nav pieteicis līgumpartneri DRN atbrīvojuma saņemšanai. Lai novērstu šādus gadījumus, būtu jāvērtē arī nepieciešamība iepakojuma apsaimniekotāju IS integrēt ar VVD IS, lai datu apmaiņa notiktu automātiski.
- 3. Izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas plānu iesniegšana, validēšana, grozīšana un administrēšana.**

- 3.1. Ziņojuma sagatavošanas brīdī VVD IS RAS modulī ir izstrādāts pakalpojums izlietotā iepakojuma apsaimniekošanas plānu iesniegšanai, grozīšanai un administrēšanai. Bet dati par depozīta iepakojumu – apsaimniekošanas plāns, DS īstenotājs, DS iesaistītie iepakotāji netiek uzturēti VVD IS. To apstrāde tiek veikta manuāli. DS datu neesamība VVD IS RAS modulī apgrūtināta datu automātisku apkopošanu par apsaimniekošanas sistēmās reģistrētajiem iepakotājiem. Nepieciešams izstrādāt risinājumu DEP apsaimniekošanas plāna administrēšanai, VVD IS RAS moduli papildinot ar risinājumu DS datu iegūšanai un apstrādei.
- 3.2. Ziņojuma sagatavošanas brīdī VVD IS RAS modulī iesniegto apsaimniekošanas plāna datu validācija tiek veikta manuāli, lai gan pastāv iespējas iestrādāt risinājumus šo datu automātiskai pārbaudei, piemēram, integrācija ar VVD IS atļauju moduli. Praksē novērots, ka pārsvarā pirmreizējs apsaimniekošanas plāns par apsaimniekošanas sistēmas īstenošanu ar pirmo reizi netiek iesniegts pareizi. Apsaimniekošanas plānu izvērtēšana līguma ar RAS apsaimniekotāju slēgšanas nolūkam, notiek manuāli, atsevišķā *Excel* datnē. Nepieciešams izstrādāt risinājumus apsaimniekošanas plānu automatizētai validēšanai, lai pēc iespējas nodrošinātu to, ka tas ar pirmo reizi tiek iesniegts pareizi, kā arī kontroles process būtu integrēts sistēmā.
- 3.3. Nepieciešams izstrādāt risinājumu, lai VVD IS RAS modulī, piesakot iepakotāju atbrīvojuma saņemšanai, tiktu automātiski pārbaudītas tā iespējas saņemt atbrīvojumu (pārbaudīts un reaģēts uz to, vai iepakotājam nav spēkā esošs atbrīvojums par attiecīgo iepakojuma veidu noteiktā periodā - citā apsaimniekošanas sistēmā).
- 3.4. Ziņojuma sagatavošanas brīdī RAS apsaimniekotājs VVD IS RAS modulī (apsaimniekošanas plānā) var pieteikt ārvalstu operatoru, tādā gadījumā datus ievada manuāli un tie nevalidējas. VVD pēc atļaujas izvērtēšanas apstiprina konkrēto ārvalstu operatoru attiecīgā RAS, bet ja šo pašu operatoru piesaka cits RAS apsaimniekotājs, tad VVD atkārtoti izvērtē konkrētā operatora atļauju, lai gan varētu samazināt administratīvo slogu ar tehniskiem risinājumiem. Informācija par ārvalstu operatoriem, kuri iesaistīti RAS un DS, tiek uzturēta *Excel* datnē, bet tiem izdotās, iesniegtās atļaujas glabājas dažādos formātos, piemēram, *PDF*, *Word*, *Edoc*, VVD koplietošanas resursos. Nepieciešams izstrādāt risinājumu informācijas par ārvalstu operatoriem uzturēšanai un validēšanai.
- 3.5. Informācija par šķirotu atkritumu savākšanas laukumiem, par kuriem pašvaldība ir noslēgusi līgumu ar operatoru, kuriem jābūt iekļautiem RAS apsaimniekošanas plānos, tiek uzturēta *Excel* datnē, bet daļa informācijas (adrese un pašvaldība) tiek uzturēta VVD IS RAS modulī kā klasifikators. Nepieciešams izstrādāt risinājumu pilnīgas informācijas uzturēšanai sistēmā. Risinājums jāvērtē kopsakarā ar plānoto integrāciju ar skiroviegli.lv.
- 3.6. Lai nodrošinātu finanšu nodrošinājuma apmēra aprēķinu un arī aprēķinot piemēroto atbrīvojumu, jāņem vērā plānotā vai faktiskā tirgū laistā iepakojuma apjoms un DRN aprēķins. Konstatēts, ka [DRNL 24.panta](#) piektās daļas 2.punktā nav noteikta nodokļa likme plastmasu saturošiem iepirkumu maisiņiem, kuru biezums ir 50 mikroni. Secināms, ka atbilstoši [MK 983](#)

un MK 480 noteiktajam iepakojuma veidu sadalījumam, tiem piemērojama likme 1,50 EUR/ kg apmērā. Minētā likme ir iestrādāta VVD IS RAS modulī, taču nepieciešams precizēt DRNL, nosakot DRN likmi 50 mikronu plastmasu saturošiem iepirkuma maisiņiem.

3.7. Iepakotājam nav noteikts pienākums uzskaitīt un ziņot atsevišķi par bīstamo iepakojumu. RAS apsaimniekošanas plānā un pārskatā nav paredzēts atsevišķi sniegt informāciju par bīstamā iepakojuma apsaimniekošanu. Nepieciešams izvērtēt, vai šādu prasību ieviest normatīvajā regulējumā.

4. Pārskatu par apsaimniekošanas sistēmu īstenošanu iesniegšana, validēšana, administrēšana, iesniegto datu kontrole un apstrāde.

4.1. Ziņojuma sagatavošanas brīdī VVD IS RAS modulī ir izstrādāts pakalpojums pārskatu sniegšanai par apsaimniekošanas sistēmu īstenošanu, bet nav par izlietotā depozīta iepakojuma apsaimniekošanu. Pārskats par DEP apsaimniekošanu tiek iesniegts *Excel* formātā un apstrādāts manuāli. DS datu neesamība VVD IS apgrūtina datu automātisku apkopošanu par apsaimniekošanas sistēmās tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu. Nepieciešams izstrādāt risinājumu pārskata par DEP apsaimniekošanu iesniegšanai, VVD IS RAS moduli papildinot ar risinājumu datu iegūšanai, kontrolei un apstrādei.

4.2. VVD neiegūst informāciju, kādus datus RAS apsaimniekotājam ziņo DRN atbrīvojuma saņēmēji (iepakotāji un depozīta iepakotāji).

4.2.1. Datu trūkums palielina administratīvo slogu, ejot kontrolē pie iepakotāja, jo dati jāpieprasa gan iepakotājam, gan RAS apsaimniekotājam vai DS operatoram, kāds tirgū laistais iepakojuma apjoms un materiāls ir ziņots konkrētā periodā, konkrētajam apsaimniekotājam. Tāpat minēto datu trūkums liedz novērtēt pārskatā norādīto datu uzskaites kvalitāti. Šie dati nepieciešami arī, lai novērtētu tirgū laistā iepakojuma datu kvalitāti.

4.2.2. VVD nevar iepakotājam sniegt informāciju, kā arī iepakotājs pats nevar pārlicināties, kādu tieši tirgū laistā iepakojuma apjomu RAS apsaimniekotājs un DS operators ziņojis VVD un apsaimniekojis.

4.2.3. VVD ir tiesības pieprasīt šos datus, balstoties uz [Iepakojuma likuma](#) 19.panta trešajā daļā noteikto.

4.2.4. Ņemot vērā iepriekš minēto, nepieciešams papildināt apsaimniekošanas sistēmu pārskatu formātus ar prasību iesniegt pārskatā norādīto datu par tirgū laisto iepakojumu izvērsto informāciju – detalizēti dati par katra iepakotāja tirgū laisto iepakojuma apjomu un nodrošināt šādu funkcionalitāti VVD IS RAS modulī.

4.2.5. Nepieciešams noteikt, ka iepakojuma apsaimniekotāji detalizēto informāciju par to līgumpartneru tirgū laisto apjomu iesniedz vienu reizi gadā kā auditētajā pārskatā norādītā tirgū laistā iepakojuma apjoma izvērsto informāciju (saraksts ar apsaimniekošanas sistēmā

- iesaistītajiem iepakotājiem un to pārskata periodā tirgū laisto iepakošanas apjomu, atbilstoši uzskaites detalizācijai).
- 4.2.6. Nepieciešams izstrādāt risinājumu, lai VVD IS RAS modulī sniegto informāciju par tirgū laistā iepakošanas (detalizēto) apkopotu no visiem RAS apsaimniekotāju pārskatiem, kā arī DS operatora pārskata. Kopsavilkumā jābūt ietvertai informācijai par iepakotāja nosaukumu, uzņēmuma reģistrācijas numuru, tirgū laistā iepakošanas apjomu (detalizēti) un apsaimniekošanas sistēmu, kurai šie dati ziņoti).
- 4.3. Konstatēts, ka RAS ietvaros kūtri tiek sniegti dati par tirgū laistā iepakošanas veidiem (primārais, sekundārais, terciārais), atsevišķi uzrādot, kādu apjoma daļu no visa tirgū iepakošanas sastādīja tieši primārais iepakošanas un ALI. Iespējams, tas skaidrojams ar to, ka apsaimniekošanas plāna formāts neparedz ziņot par plānotajiem iepakošanas apjomiem, ko paredzēts laist tirgū, klasificējot tos pēc iepakošanas veida, vai arī ar to, ka MK 404 šī prasība nav noteikta, kā arī nav sniegta kārtība, kādā primārais iepakošanas būtu uzskaitāms un kā šos datus pamatot. Turklāt, atbildība par šādas informācijas nesniegšanu nav noteikta. Līdz ar to, normatīvajā regulējumā nepieciešams precīzāk noteikt iepakotāja pienākumu uzskaitīt, cik daudz no tirgū laistā iepakošanas apjoma ir primārais iepakošanas, kā arī papildināt regulējumu par iepakošanas uzskaiti ar prasībām pamatot iepakošanas uzskaiti pēc veida (pamatojošo dokumentu noteikšana) un atbildību par šādu datu nesniegšanu.
- 4.4. Sākot ar 2023. gada pārskatu, RAS apsaimniekotājiem jāziņo, kāds koksnes iepakošanas apjoms tika salabots Latvijā. MK 404 67.punktā noteikts, ka ar nodokli apliek atkārtotai izmantošanai paredzēto salaboto koka iepakošanas, kuru Latvijas teritorijā pirmo reizi realizē vai izmanto savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai. Savukārt, MK 480 7.pielikuma 3.tabulas 16.12. piezīmē noteikts, ka salabotais koksnes iepakošanas uzskatāms par pirmoreiz tirgū laistu iepakošanas. Atkārtotai izmantošanai paredzētā salabotā koksnes iepakošanas daudzumu pieskaita gan radītā izlietotā iepakošanas daudzumam, gan pārstrādātā izlietotā iepakošanas daudzumam (neieskaitot uz citām darbībām (reģenerācija, apglabāšana) novirzīto koksnes iepakošanas vai tā komponentus). To nenorāda pie 3.tabulas 3.kolonnā (radītais izlietotā iepakošanas un vienreiz lietojamo trauku daudzums). Arī [Vadlīnijās](#) ir paskaidrots, ka, ziņojot par salaboto koksnes iepakošanas apjomu, datnē norāda tikai salabotā koka iepakošanas apjomu, bet šo apjomu tehniski nepieskaita radītā izlietotā iepakošanas kopsummai, jo to automātiski veiks Eurostat, aprēķinot kopējos pārstrādes rādītājus. Nepieciešams izstrādāt risinājumu, lai salabotā koksnes iepakošanas datu uzskaitē un ziņošana būtu korekta, ņemot vērā, ka, RAS apsaimniekotājam ir noteikts pienākums atsevišķi uzskaitīt salaboto koksnes iepakošanas sākot ar 2023.gada pārskatu, Eurostat šie rādītāji dalībvalstīm jau ir jāziņo sākot no 2021.pārskata gada.
- 4.5. Esošais risinājums informācijas sniegšanai VVD IS par tirgū laistajiem plastmasu saturošiem iepirkumu maisiņiem (skaits, svars un biežums) apgrūtina sistēmas lietotāju, jo liels informācijas apjoms jāievada manuāli. Kā arī konstatēts, ka validācija starp datiem par vieglās plastmasas

maisīņiem un maisiņiem, kuru biezums ir ≥ 50 mikroni, kas ievadīti sadaļā “DRN” un “Maisiņi”, nav pietiekama, jo validē abu veidu maisiņu summu, tādējādi neidentificējot kļūdu, ja summa ir vienāda, bet sadalījums pēc maisiņu biezuma nav vienāds. Nepieciešams izstrādāt risinājumu, lai novērstu iepriekš minēto trūkumu.

- 4.6. Praksē novērots, ka pārskati bieži vien netiek iesniegti pareizi ar pirmo reizi. Nepieciešams izstrādāt risinājumu, lai veicinātu pārskatu korektu aizpildīšanu.
- 4.7. Nepieciešams pilnveidot esošo risinājumu auditora atzinuma pievienošanai VVD IS izveidotam pārskatam, lai auditoram būtu piekļuve RAS apsaimniekotāja sagatavojam pārskatam un RAS apsaimniekotājs to pēc auditēšanas vairs nevarētu labot. Papildus nepieciešams šīs darbības biznesa procesa izvērtējums.
- 4.8. Iesniegto auditēto pārskatu apkopojums tiek veikts *Excel* datnē, kurā iestrādāti pārskata pārbaudes jautājumi un rīki. Nepieciešams izvērtēt šī procesa integrēšanu VVD IS.
- 4.9. Kontrolējot iesniegtajos pārskatos norādīto informāciju, VVD veic manuālu informācijas salīdzināšanu ar APUS. Konstatēts, ka ir apgrūtināta atkritumu pārvaldījumu uzraudzība nolūkā pārliecināties par atkritumu pārstrādes un reģenerācijas mērķu izpildi, jo atbilstoši **MK 113** 31.punktā noteiktajam, operators savas sagatavotās un aizpildītās pavadzīmes var importēt APUS ne retāk kā reizi piecās darba dienās. Savukārt šo noteikumu 29.punktā noteikts, ka operatoram pārvaldījums jāreģistrē ne vēlāk kā trīs darbdienu pirms atkritumu pārvaldījuma uzsākšanas, taču ne vēlāk kā līdz atkritumu pārvaldījuma uzsākšanai valsts teritorijā. Attiecīgi, šādā situācijā kontrolējošiem dienestiem nav iespējams korekti noteikt, vai apsaimniekošana tika veikta atbilstošajā periodā. Jāņem vērā, ka, importējot operatora izveidotās pavadzīmes, APUS netiek atspoguļots pavadzīmes faktiskais izveidošanas datums, bet gan tās importēšanas datums. Plānots, ka šo datu neatbilstību risinās LIFE Projekta papildinošās CA7 aktivitātes – Atvērēšanas un noturības mehānisma investīciju 2.1.3.1.i. projekta “VVD APUS – Atkritumu pārvaldījumu uzskaites sistēmas transformācija par kompleksu atkritumu aprites uzskaites un kontroles informācijas sistēmu” ietvaros.
- 4.10. Apsaimniekošanas sistēmu ietvaros metāla iepakojums jāuzskaita divās apakškategoriās – melnais metāls un alumīnijs. Apsaimniekoto atkritumu plūsmas viens no galvenajiem izsekošanas elementiem ir pamatojuma dokumentos norādītais AKK, taču metāla iepakojumam tas ir tikai viens – 150104, līdz ar to, tiek apgrūtināta melnā metāla un alumīnija iepakojuma apsaimniekošanas cikla izsekošana. Nākotnē šis izaicinājums varētu skart dažādo plastmasas materiālu (piemēram, PP, OPP, PET, PE, u.c.) izsekošanu, ja tiem tiks noteikti atsevišķi mērķi vai prasības. Plānojot tirgū laisto iepakojuma materiālu veidu sadalījumu, jāņem vērā, ka pretī ir jābūt identificētam atkritumu materiāla veidam un AKK, kas operatoram jāsavāc, lai nodrošinātu iepakotāja tirgū laistā iepakojuma materiāla apsaimniekošanu. Lai varētu nodrošināt automatizētu apsaimniekoto atkritumu kontroli un atvieglotu atkritumu plūsmas izsekojamību, nepieciešams rast risinājumu, piemēram, veikt izmaiņas normatīvajā regulējumā, papildinot atkritumu klasifikatoru - izdalot metāla iepakojumu divās pozīcijās (melnā metāla iepakojums

un alumīnija iepakojums), vai nosakot alternatīvu risinājumu. Risinājums būtu piemērojams arī izlietotā plastmasas iepakojuma konkrētajiem materiāla veidiem.

4.11. RAS pārskatos tiek norādīts reģenerācijas darbības kods, kāds tika piemērots izlietotajam iepakojumam. Šo kodu izmanto arī, lai identificētu, vai tika piemērota pārstrādes, vai reģenerācijas ar enerģijas atgūšanu darbība. Atkritumiem, kurus operators sagatavo atkārtotai lietošanai nav izdalīts atsevišķs reģenerācijas darbības kods. Lai varētu nodrošināt automatizētu piemērotās darbības klasificēšanu pārskatā, nepieciešams rast risinājumu, piemēram, piešķirt jaunu kodu reģenerācijas darbībai, atbilstoši papildinot atkritumu reģenerācijas veidus (MK 319) ar atsevišķu reģenerācijas darbības kodu atkritumu sagatavošanai atkārtotai izmantošanai.

4.12. VVD izvērtē iesniegtos auditētos pārskatus un izdod atzinumu. Informācija par izdotajiem atzinumiem par RAS un DS auditētajiem pārskatiem tiek uzturēta *Excel* datnē, bet izdotie atzinumi tiek nosūtīti adresātam izmantojot VVD dokumentu vadības sistēmu un uzturēti VVD koplietošanas resursos. Nepieciešams izvērtēt šī procesa integrēšanu VVD IS.

5. Ziņojumu par vienreizlietojamiem plastmasu saturošiem izstrādājumiem (dzērienu glāzēm un to vāciņiem, pārtikas iepakojumu, dzērienu iepakojumu ar ietilpību līdz trim litriem) un to atkritumu apsaimniekošanu iesniegšana, validēšana un iesniegto datu apstrāde.

5.1. Pakalpojums iepriekšminētā ziņojuma iesniegšanai Ziņojuma sagatavošanas brīdī ir izstrādāts. Nepieciešams izvērtēt tajā ietvertu datu sistematizētu analīzes un apkopošanas nepieciešamību, lai to ietvertu ziņojumos, kas sniedzami Eurostat.

6. Datu kopsavilkumu, ziņojumu ģenerēšana un publicēšana, tostarp iepakotāju, kuri iesnieguši pārskatu par aprēķināto DRN par iepakojumu, iesniegto datu par iepakojuma veidu un apjomu uzskaitē.

6.1. Ziņojuma sagatavošanas brīdī VVD IS nav iespējams nodrošināt automatizētu datu apkopošanu par tirgū laisto un apsaimniekoto izlieto iepakojuma apjomu, kas nepieciešams gan kontroles veikšanai, gan ziņojumu sagatavošanai (ziņojumi Eurostat un citi). Statistiskie ziņojumi (skat. sadaļu "Ziņojumi par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu") par radītā izlietotā iepakojuma veidiem un resursu atgūšanas apjomiem LR tiek gatavoti manuāli no vairākiem datu avotiem – VID sniegtie dati par samaksāto DRN par iepakojumu tiek pārrēķināti tirgū laistajā apjomā pēc materiāla veida; RAS apsaimniekotāju VVD IS iesniegtie pārskati tiek manuāli apkopoti, kā arī DS operatora *Excel* datnē iesniegtie pārskata dati tiek manuāli pievienoti, lai izveidotu gala ziņojumu. Papildus manuāli tiek veikti aprēķini par nenoziņotā radītā iepakojuma apjomu. Ziņojuma sagatavošanas brīdī informācija par RAS ietvaros tirgū laisto un apsaimniekoto apjomu pieejama VVD IS dažādās RAS moduļa pārskatu sadaļās ("Maisiņi", "Dati S", "DatiR", "Atkārtoti lietots"). Informācija par DS ietvaros tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojuma apjomu pieejama DS operatora iesniegtajā *Excel* datnē. Informācija par tirgū laisto iepakojumu, par kuru samaksāts DRN, tiek aprēķināta, ņemot vērā samaksāto DRN apmēru, nodokļa likmi un attiecīgajā gadā tirgū laistā iepakojuma īpatsvaru. Aprēķins tiek veikts, jo iepakotāju sniegtie

pārskati par aprēķināto DRN, no VID netiek iegūti. Informācija par *free-riders* tirgū laisto iepakojuma apjomu tiek aprēķināta atbilstoši VARAM noteiktajai metodikai. Kā norādīts ziņojumā Nr.2 (sadaļā “Ziņojumi par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu”), aprēķins tiek balstīts uz datiem par sadzīves atkritumu apglabāšanas daudzumu atkritumu poligonos un to morfoloģisko sastāvu. Ja aprēķinātais daudzums pārsniedz neregenerētā izlietotā iepakojuma daudzumu, par kuru iepakotāji iesniedza VVD pārskatus un ziņojumus, tiek secināts, ka kopējo radīto iepakojuma daudzumu nepieciešams palielināt par aprēķināto starpību. Nepieciešams izstrādāt risinājumu, lai nodrošinātu sadaļā “Ziņojumi par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu” minēto ziņojumu automatizētu sagatavošanu.

6.2. Lai VVD nodrošinātu automatizētu ziņojumu sagatavošanu par valstī tirgū laisto un apsaimniekoto izlietoto iepakojumu, papildus nepieciešami dati par iepakojumu, par kuru iepakotāji, kuri iesnieguši pārskatu par aprēķināto DRN par iepakojumu VID, kā arī jāiestrādā automatizēts aprēķins par *free-riders* tirgū laisto apjomu.

6.2.1. Iepakojuma likuma 15.panta 3.¹ daļā noteikts VVD pienākums veidot un uzturēt iepakotāju datubāzi, apkopot informāciju par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu, pamatojoties uz iepakojuma apsaimniekotāju sniegto informāciju. Taču VVD ir pienākums sagatavot ziņojumus Eiropas Komisijai (Eurostat) par visu valstī tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu, kas nozīmē, ka RAS apsaimniekotāju un DS operatora sniegtajiem datiem jāpievieno informācija no VID datubāzes par tirgū laisto iepakojuma apjomu, par kuru aprēķināts DRN, kā arī jāpievieno aplēses par neziņoto iepakojumu. Līdz ar to, nepieciešams paplašināt regulējumu (Iepakojuma likuma 15.panta 3.¹ daļā noteikto), papildinot, ka uzskaitāmi arī tādi iepakotāji un to tirgū laistais iepakojums, par kuru aprēķināts nodoklis un paziņots VID (iepakojuma apjoms, kuru iepakotājs nav paziņojis RAS apsaimniekotājam vai DS operatoram).

6.2.2. Datus par iepakojumu, par kuru iepakotājs ziņojis VID, nepieciešams iegūt vienu reizi gadā, līdz kārtējā gada 31. aprīlim.

6.2.3. Nepieciešams izveidot integrāciju ar VID datubāzi, lai iegūtu datus no VID par iepakotājiem, kuri iesnieguši pārskatu par aprēķināto DRN par iepakojumu.

6.3. Esošais VVD IS RAS moduļa risinājums neļauj automatizēti apkopot informāciju, uz kurām valstīm RAS ietvaros izlietotais iepakojums aizvests pārstrādei. Nepieciešams rast risinājumu šo datu strukturētai uzturēšanai.

6.4. Nepieciešams izvērtēt, vai sadaļā “Ziņojumi par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu” minēto ziņojumu Nr.1 “Ziņojums par RAS ietvaros apsaimniekoto iepakojuma apjomu” un ziņojumu Nr.2 “Statistiskais ziņojums par radītā izlietotā iepakojuma veidiem un resursu atgūšanas apjomiem LR atbilstoši Lēmumam, ar ko nosaka datu bāzu sistēmu formātus” ir nepieciešams apvienot, jo to dati lielā mērā pārklājas.

6.5. Izstrādājot tirgū laistā un apsaimniekotā iepakojuma kopsavilkumu ģenerēšanas risinājumus, jāņem vērā gan aktuālā, gan vēsturiskā ziņojumos iekļaujamo datu informācija. Piemēram, ziņojumi Eurostat iesniedzami 18 mēnešu laikā pēc pārskata gada, attiecīgi aktuālie pārskata datu lauki var atšķirties no vēsturiskajiem.

7. Datu kvalitātes un datu izmaiņu uzraudzība.

7.1. Lai apsaimniekošanas plānā un pārskatā korekti norādītu uzskaitāmo datu vienības, nepieciešams precizēt MK 480 6.pielikuma 1.punktā un 7.pielikuma 2.punktā norādīto informāciju, kur nekorekti noteikts, ka 1.2. pozīcijā “1.2. *plastmasa (izņemot bioplastmasu, polistirolu, plastmasas maisījumus un dzērienu iepakojumu)*” nav jāsniedz informācija par dzērienu iepakojumu, jo šajā pozīcijā izņēmums attiecas tikai uz 2.2. pozīcijā norādīto dzērienu vienreiz lietojamu kompozīta iepakojumu ar tilpumu līdz 3 litriem, nevis uz visiem dzērienu iepakojumiem.

7.2. RAS apsaimniekotājam un DS operatoram nav noteikts pienākums vērtēt līgumpartneru iesniegtos datus, lai atrastu pazīmes, kas norāda uz iespējamu nepareizu datu uzskaiti. Par iepakotājiem, kuri potenciāli nekorekti veic iepakojuma uzskaiti, vai nesniedz datus vispār, netiek ziņots VVD. Nepieciešams papildināt regulējumu par apsaimniekošanas sistēmu īstenošanu un auditēšanu, lai noteiktu par pienākumu pārskatīt iepakotāju iesniegtos datus, kuru pazīmes liecina par iespējamu nekorektu datu uzskaiti (šobrīd pienākums auditēt iepakotājus, lai pārbaudāmās izlases lielums sastāda vismaz 10 % no kopējā aprēķinātā DRN apmēra). Pazīmju noteikšanai nepieciešams izstrādāt metodiku. Kā piemēru var minēt gadījumu, ja veikalu tīkls nav deklarējis plastmasas iepirkumu maisījumus.

7.3. Sākot ar 2020. pārskata gadu, pārbaudes kvalitātes ziņojumā, kas jāpievieno Eurostat ziņojumiem, jānovērtē iepakojuma datu izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. VVD IS RAS modulī šāda funkcionalitāte nav iestrādāta. Kā arī nav noteikts pienākums iesaistītajām pusēm veikt iepakojuma datu salīdzinājumu ar iepriekšējo gadu. Nepieciešams papildināt regulējumu par apsaimniekošanas sistēmu īstenošanu, nosakot apsaimniekotājam par pienākumu vērtēt, vai iepakotāja sniegtie dati atšķiras par 10% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, apstiprinošā gadījumā iegūt iepakotāja paskaidrojumu. Papildināt regulējumu par apsaimniekošanas sistēmu īstenošanu, nosakot VVD par pienākumu salīdzināt ziņoto datu atšķirību pret iepriekšējo gadu, nosakot indikatīvo izmaiņu robežvērtību (10%), pie kuras iestājas datu pārbaudīšanas vai paskaidrošanas nepieciešamība.

Papildus iepriekš minētajam, LIFE Projekta īstenošanas gaitā, izstrādājot risinājumus, ir jāpārliedz, ka tie atbilst [Iepakojuma direktīvas](#) III pielikumā “DATI, KAS DALĪBVALSTĪM JĀIEKĻAUJ IEPAKOJUMA UN IZLIETOTĀ IEPAKOJUMA DATUBĀZĒS” norādītajām prasībām.

Nemot vērā LIFE Projekta finansiālos ierobežojumus, jāizvērtē, kuri risinājumi izstrādājami LIFE Projekta C 6.2. apakšaktivitātes “Valsts iestāžu kapacitātes stiprināšana atkritumu plūsmu un ražotāju

Eiropas Savienības LIFE programmas integrētais projekts "Atkritumi kā resursi Latvijā – Reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju"

atbildības sistēmu kontrolē un administrēšanā” uzdevuma “IT risinājumu izstrāde iepakojuma plūsmas izsekošanai” ietvaros, kā arī jāpiesaista finansējums atlikušo risinājumu izstrādei.

Secinājumi

Ziņojuma ietvaros izpētīta iepakojuma plūsmas pārvaldības situācija Latvijā un analizētas esošās datu apkopošanas un uzskaites sistēmas. No Ziņojumā ietvertās informācijas, secināms, ka:

- 1. Ir nepieciešamība pēc efektīvas iepakojuma datu pārvaldības sistēmas.** ES iepakojuma regulējuma mērķi prasa pastiprinātu uzmanību izlietotā iepakojuma pārvaldībā. Ziņojumā norādīts, ka šāda sistēma veicinātu atkritumu atkārtotu izmantošanu, pārstrādi un citus reģenerācijas veidus, nevis to apglabāšanu. Šādas sistēmas trūkums Latvijā veicina nepieciešamību izstrādāt un ieviest modernus datu pārvaldības risinājumus.
- 2. Aktuālā situācija Latvijā ir sarežģīta.** Ziņojumā ir norādīts, ka pašreizējā situācija Latvijā ir sarežģīta, jo trūkst vienotas digitālas iepakojuma datu pārvaldības sistēmas. Dati tiek vākti dažādos veidos un līmeņos, kas rada grūtības gan valsts iestādēm, gan citām ieinteresētajām pusēm. Tā rezultātā nepieciešama integrēta un efektīva risinājuma izveide.
- 3. Normatīvā regulējuma izpēte bija būtiska.** Normatīvo aktu analīze ir bijusi būtiska, lai saprastu esošo regulējuma sistēmu un identificētu nepilnības un trūkumus. Tas norāda uz to, ka normatīvā regulējuma pilnveidošana ir nepieciešama, lai nodrošinātu kvalitatīvu iepakojuma datu uzskaiti un ziņošanu visā tā dzīves ciklā.
- 4. Datu apkopošana un analīze ir nozīmīga datu pārvaldībā.** Ziņojuma sadaļā *Esošā situācija un statistiskie rādītāji* konstatētā situācija norāda uz datu apkopošanas un analīzes nozīmi. Tika veikta pārskatāma iepakojuma plūsmas izsekojamība no tirgus ieviešanas līdz izlietotā iepakojuma apsaimniekošanai. Tas akcentē nepieciešamību nodrošināt precīzu, uzticamu un pārredzamu datu pārvaldību.
- 5. Priekšlikumi identificē risināmos aspektus.** Ziņojumā sniegtie priekšlikumi identificē risināmos aspektus, lai izstrādātu ērti pārvaldāmu, vienotu un mūsdienīgu datubāzi, kurā glabātu konsolidētus un uzticamus datus par visu iepakojuma plūsmu dažādos pilna aprites cikla posmos. Šie priekšlikumi ietver IT risinājumu izvērtējumu un integrāciju ar esošajām sistēmām, kas veicinātu efektīvāku datu pārvaldību, kas atbilstu Eiropas regulējuma prasībām.

LIFE integrētais projekts "Atkritumi kā resursi Latvijā – Reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju" (LIFE Waste To Resources IP, LIFE20 IPE/LV/000014) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu.
<https://wastetoresources.varam.gov.lv>

Informācija atspoguļo tikai autoru nostāju un viedokli, un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūras (CINEA) nostāju un viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne finansējuma piešķirējs nav atbildīgi par pausto saturu.

Pielikumi

Pielikums Nr.1 «Iepakojuma materiālu veidi, kādi par 2023.gadu jāziņo VID un VVD»

Zemāk norādīti datu lauki, par kuriem pārskatos tiek norādīts aprēķinātais DRN par iepakojumu.

MK 404 - 1.pielikums, saņem VID, EDS	MK 480 - 7. pielikums, saņem VVD IS	MK 519 - 8. pielikums, saņem VVD <i>Excel</i>
Iepakojums, par kuru maksājams DRN	Iepakojums, par kuru saņemams atbrīvojums RAS ietvaros	Iepakojums, par kuru saņemams atbrīvojums DS ietvaros
stikls	stikls	stikls
plastmasa (izņemot polistirolu, bioplastmasu un plastmasas iepirkumu maisījumus)	plastmasa (izņemot polistirolu, bioplastmasu un iepirkumu plastmasas maisījumus <i>un dzērienu iepakojumu</i>)	plastmasa (izņemot polistirolu, bioplastmasu un plastmasas iepirkumu maisījumus)
polistirols	polistirols	
bioplastmasa	bioplastmasa	
vieglās plastmasas maisiņi	vieglās plastmasas iepirkumu maisiņi	
plastmasas maisiņi, kuru materiāla biezums ≥ 50 mikroni	plastmasas iepirkumu maisiņi (kuru materiāla biezums ≥ 50 mikroni)	
melns metāls	melns metāls	melns metāls
alumīnijs	alumīnijs	alumīnijs
papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras	papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras	
koks	koks	
VLT: plastmasa		
VLT: polistirols		
VLT: bioplastmasa		
VLT: metāla folija	VLT: alumīnija folija	
VLT: papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras	VLT: papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras	
VLT: koks	VLT: koksne	
	kompozīta iepakojums: plastmasa	
	kompozīta iepakojums: papīrs	
	kompozīta iepakojums: alumīnijs	

*Papildus šiem datiem jāziņo arī par citām iepakojuma pazīmēm, piemēram, cik daudz bija primārais iepakojums, ALI, rotāciju skaits, *maisījumu* biezums un skaits, kā arī detalizēti dati atbilstoši MK 28.

Pielikums Nr.2 «Depozīta iepakojuma materiālu veidi, kādi iepakotājam 2023.gadā jāziņo DS»

Tabula Nr.2.1 “Iepakojuma materiālu sadalījums, atbilstoši DS noteiktajiem veidiem”

NPK	Iepakojuma tips	Iepakojuma grupa	Atbilstība MK 519 8. pielikumā norādāmajam materiāla veidam
1.	PET pudeles: bezkrāsainas, caurspīdīgas	Vienreiz lietojamais iepakojums	Plastmasa
2.	PET pudeles: citas krāsas		Plastmasa
3.	Metāls: alumīnija skārdenes		Alumīnijs
4.	Metāls: tērauda skārdenes		Melnais metāls
5.	Vienreiz lietojamās stikla pudeles		Stikls
6.	Universālās atkārtoti lietojamā stikla pudeles	Atkārtoti lietojamais iepakojums	Stikls
7.	Individuālā dizaina atkārtoti lietojamā stikla pudeles		Stikls

Tabula Nr.2.2 “Depozīta iepakojuma reģistrā norādāmie dati”

NPK	DS reģistrā norādāmie dati	Piemērs	Piezīmes
1.	Svītrkods	4751005191779	<i>unikāls 13 zīmju kods</i>
2.	Produkta nosaukums	Upeņu nektārs 750ml	
3.	Tilpums (litros)	0,75 l	<i>iekpojuma tilpums</i>
4.	Svars (gramos)	345	<i>iekpojuma svars (tiek ziņots VVD)</i>
5.	Iepakojuma tips	Stikls Vienreiz lietojams	<i>atbilstoši 2.1.tabulā norādītajiem veidiem (tiek ziņots VVD)</i>
6.	Pudeles forma		<i>tikai unikāla dizaina iepakojumam</i>
7.	Dzēriena veids	Nektārs	<i>atbilstoši MK 519 1.pielikumam</i>
8.	Dzēriena kategorija	Bezalkoholiskie dzērieni	<i>atbilstoši MK 519 1.pielikumam</i>
9.	Jauns svītrkods	Nē	
10.	Depozīta maksa	0.10	
11.	Pieņem no	01.02.2022	
12.	Pieņem līdz		
13.	Statuss	Aktīvs	

Avots: <https://depozitapunkts.lv/business-iepakotajiem>

Pielikums Nr.3 «Tirgū laistā un izlietotā iepakojuma materiālu klasifikācija»

Zemāk tabulās salīdzināts, kādās datu vienībās DRNL noteikto iepakojumu uzskaita iepakotāji, salīdzinot ar izlietotā iepakojuma uzskaiti, ko veic operatori, kuri apsaimniekošanas sistēmu ietvaros nodrošina izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu. Piemēram, iepakotājs uzskaita tirgū laistā stikla iepakojuma apjomu, bet operators uzskaita apsaimniekotā izlietotā stikla iepakojuma apjomu (AKK 150107). Lai aprēķinātu pārstrādātā stikla iepakojuma apjomu, to attiecina pret tirgū laisto apjomu.

Tabula Nr.3.1 “Tirgū laistā un izlietotā iepakojuma materiālu klasifikācija, 1.daļa”

NPK	Uzskaita iepakotāji (MK 404, MK 480, MK 519)	Uzskaita operatori (MK 302, MK 480, MK 519)	
	Tirgū laistā iepakojuma materiāla veids	Atkritumu klases kods	Izlietotā iepakojuma materiāla veids
1.	stikls	150107	Stikla iepakojums
2.	plastmasa (izņemot polistirolu, bioplastmasu un plastmasas iepirkumu maisījumus)	150102	Plastmasas iepakojums
3.	polistirols		
4.	bioplastmasa		
5.	vieglās plastmasas maisiņi		
6.	plastmasas maisiņi, kuru materiāla biezums ≥ 50 mikroni		
7.	melnais metāls	150104	Metāla iepakojums
8.	alumīnijs		
9.	papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras	150101	Papīra un kartona iepakojums*
10.	koks	150103	Koka iepakojums
11.	VLT: plastmasa	Nav apsaimniekošanas pienākums	
12.	VLT: polistirols		
13.	VLT: bioplastmasa		
14.	VLT: metāla folija	150104	Metāla iepakojums
15.	VLT: papīrs un kartons vai citas dabiskās šķiedras	150101	Papīra un kartona iepakojums
16.	VLT: koks	150103	Koka iepakojums
17.	kompozīta iepakojums: plastmasa	Kompozīta iepakojums klasificējams kā 150105 - Kompozītmateriālu iepakojums. Ja operators savāc kompozīta iepakojumu, tad tam jāpiemēro pirmapstrāde un jāsadala materiāla veidos (piemērojot attiecīgā iepakojuma materiāla AKK) un jāpārstrādā kā attiecīga materiāla veida iepakojums. Ja	
18.	kompozīta iepakojums: papīrs		
19.	kompozīta iepakojums alumīnijs		

		kompozīta materiāls netiek pārstrādāts, bet gan sadedzināts ar enerģijas atguvi, šāda darbība nav jāveic. Praksē apsaimniekošanas sistēmu ietvaros operatori nenorāda gala darbību šādam iepakojumam, jo nevar piesaistīt tirgū laistā materiāla veidam.

* Praksē, apsaimniekošanas sistēmu ietvaros, operatori neapsaimnieko auduma iepakojumu (AKK 150109), lai gan tas atbilstu kategorijai "citu dabisko šķiedru iepakojums".

Tabulā Nr.3.1 norādīta konkrēta iepakojuma materiāla klasifikācija. Ja iepakojums nav savākts atsevišķi pēc konkrēta materiāla veida, vai to uzskata par bīstamo iepakojumu, tad to klasificē atbilstoši Tabulā Nr.3.2 norādītajam.

Tabula Nr.3.2 "Tirgū laistā un izlietotā iepakojuma materiālu klasifikācija, 2.daļa"

NPK	Izlietotā iepakojuma materiāla veids	Atkritumu klases kods	Tirgū laistā iepakojuma materiāla veids
Uzskaita operatori			Uzskaita iepakotāji (MK 404, MK 480, MK 519)
1.	Jauktais iepakojums	150106	Iepakojumam, kas savākts apvienojot dažādus iepakojuma materiālu veidus, veic pirmapstrādi, pāršķirojot to pēc materiālu veida. Pēc materiāla veida sašķiroto iepakojumu atbilstoši pārklasificē (piemēro 1501 grupas kodu).
2.	Iepakojums, kurš satur bīstamu vielu atlikumus vai ir ar tām piesārņots	150110*	Iepakojums, kurš satur bīstamu vielu atlikumus vai ir ar tām piesārņots, ir jāsavāc (jāapsaimnieko) atsevišķi. Šādu iepakojumu attīra un pēc tam apsaimnieko kā atbilstošā materiāla izlietoto iepakojumu. Iepakojuma likumā noteikts: <i>Ja iepakojuma sastāvā ir materiāli, kas izlietoto iepakojumu padara bīstamu, vai iepakojums ir bijis saskarē ar bīstamām ķīmiskajām vielām vai bīstamiem ķīmiskajiem produktiem un to nav iespējams attīrīt līdz pakāpei, kad šo iepakojumu vairs nevar klasificēt kā bīstamu atkritumu, uz izlietoto iepakojumu attiecas normatīvie akti, kas reglamentē bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.</i>
3.	Metāla iepakojums, kurš satur bīstamu, cietu, porainu javu (piemēram, azbestu), arī tukši vakuumkonteineri	150111*	Metāla iepakojums, kurš satur bīstamu, cietu, porainu javu (piemēram, azbestu), arī tukši vakuumkonteineri jāsavāc (jāapsaimnieko) atsevišķi. Šāda iepakojuma apsaimniekošanu var attiecināt pret tirgū laistā metāla iepakojuma apjomu.

Pielikums Nr.4 «Iepakojuma dati»

Zemāk sarakstā nosauktas būtiskākās iepakojuma datu kopas. Ziņojuma nolūkos iepakojuma dati raksturoti vispārīgi, un nav nosaukti pilnīgi visi, bet ir pietiekami, lai gūtu priekšstatu par pārvaldāmajiem datiem.

1. par iepakotāju:
 - 1.1. nosaukums,
 - 1.2. uzņēmuma reģistrācijas numurs,
 - 1.3. juridiskā adrese,
 - 1.4. līguma ar apsaimniekotāju noslēgšanas datums, numurs un termiņš;
2. par tirgū laisto iepakojumu:
 - 2.1. iepakojuma materiāla veids un apjoms,
 - 2.2. citas iepakojuma pazīmes, piemēram, ALI, rotāciju skaits, DEP, primārais, biežums mikronos, u.c.,
 - 2.3. aprēķinātais DRN par tirgū laisto iepakojumu,
 - 2.4. informācija par samaksāto DRN;
3. par RAS apsaimniekotāju un DS operatoru:
 - 3.1. nosaukums,
 - 3.2. uzņēmuma reģistrācijas numurs,
 - 3.3. juridiskā adrese,
 - 3.4. līguma ar VVD noslēgšanas datums, numurs un termiņš,
 - 3.5. informācija par finanšu nodrošinājumu (izdevējs, nodrošinājuma summa, termiņš);
4. informācija par apsaimniekošanas sistēmu:
 - 4.1. apsaimniekošanas sistēmās iesaistītie operatori (nosaukums, uzņēmuma reģistrācijas numurs, ar RAS apsaimniekotāju vai DS operatoru noslēgtā līguma datums, numurs, operatoram izsniegtās atļaujas numurs un darbības, kādas var piemērot konkrētiem atkritumu (izlietotā iepakojuma) veidiem),
 - 4.2. apsaimniekošanas sistēmās iesaistītās dalīto atkritumu savākšanas vietas (RAS iesaistītie šķiroto atkritumu savākšanas laukumi (atkritumu apsaimniekošanas reģions un pašvaldība, kurā atrodas laukums, laukuma adrese, informācija par operatoru, kurš noslēdzis līgumu par pašvaldību par laukuma apsaimniekošanu, un tam izsniegto atļauju laukuma apsaimniekošanai, laukumā savākto izlietotā iepakojuma materiālu veidu un svaru) un DS izveidotās DEP pieņemšanas vietas (pašvaldība, kurā atrodas pieņemšanas vieta un adrese, DEP materiāla veids, kas tiek pieņemts un pieņemšanas metode),

- 4.3. plānotie un īstenotie komunikācijas pasākumi,
 - 4.4. informācija par apsaimniekotāja līdzfinansējumu atkritumu apsaimniekošanas plūsmā iesaistītajiem operatoriem,
 - 4.5. apsaimniekošanas sistēmas finanšu plāna izpilde,
 - 4.6. auditora atzinums par RAS apsaimniekotāja un DS operatora izsniegto pārskatu;
5. informācija par apsaimniekoto izlietoto iepakojumu:
- 5.1. izlietotā iepakojuma materiāla veids, atkritumu klase un apjoms,
 - 5.2. piemērotā darbība, reģenerācijas darbības kods, darbības reģions, piemērotās darbības vieta,
 - 5.3. darbības veicējs (operatora nosaukums, reģistrācijas numurs),
 - 5.4. darbības veicējam izsniegtā atļauja noteikto darbību veikšanai (atļaujas numurs, izdevējs, termiņš, atļautās darbības (AKK un reģenerācijas darbības kods),
 - 5.5. darbību pamatojošie dokumenti (aplīdzinājumi, pārrobežu pārvadājuma dokumenti, vai informācija par tiem),
 - 5.6. no mājāsaimniecībām savāktais apjoms,
 - 5.7. aprēķini par pārstrādes un reģenerācijas mērķu izpildi.

Atsevišķi var izdalīt atkritumu uzskaites un pārvadājumu informāciju, kā arī Statistikas pārskatu A3, jo šie dati tiek izmantoti, lai pārlicinātos par izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu.

Pielikums Nr.5 «Iesaistīto pušu pienākumi iepakojuma jomā»

VID pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
kontrolēt DRN aprēķinu	DRNL 30.panta otrā daļa
veikt DRN iemaksu kontroli, uzskaiti, piedziņu un sadali	DRNL 30.panta trešā daļa
pieņemt pārskatus no DRN maksātāja par aprēķināto DRN par iepakojumu	DRNL 27.pants
piedzīt DRN no DRN likuma 3. panta 1. ¹ un 1. ² daļā minētā nodokļa maksātāja, vai finanšu nodrošinājuma sniedzēja bezstrīda kārtībā, ja izlietotais iepakojums nav pārstrādāts vai reģenerēts normatīvajos aktos noteiktajā apjomā	DRNL 11. ² panta ceturtnā daļa
sadalīt nodokļa maksājumus attiecīgi pa budžetiem, nodokļa maksājumus par iepakojumu, VLT ieskaita valsts pamatbudžetā	DRNL 28.pants
sadarboties ar VVD DRNL īstenošanā, regulāri apmainīties ar informāciju un datiem, kas saistīti ar nodokli un tā piemērošanu	DRNL 30.panta ceturtnā daļa
VVD pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
kontrolēt iepakojuma ražotāja, iepakotāja, iepakojuma apsaimniekotāja, depoziņa iepakotāja un DS operatora darbību atbilstoši Iepakojuma likumā noteiktajām prasībām	Iepakojuma likuma 21.panta pirmā un otrā daļa
kontrolēt DRN aprēķinu par iepakojumu	DRNL 30.panta otrā daļa
sadarboties ar VID DRNL īstenošanā un regulāri apmainīties ar informāciju un datiem, kas saistīti ar nodokli un tā piemērošanu	DRNL 30.panta ceturtnā daļa
kontrolēt atkritumu apsaimniekotāja darbību, kā arī tāda komersanta darbību, kurš rada atkritumus	AAL 14.panta pirmā daļa
kontrolēt iepakojuma vai VLT un piederumu apsaimniekošanas sistēmas darbības programmas izpildi	Dabas resursu nodokļa likuma 8.panta trešā daļa
administrēt un kontrolēt atbrīvojuma no DRN samaksas par iepakojumu piemērošanu (tai skaitā finanšu nodrošinājuma uzturēšanu)	MK 480 2.punkts
administrēt atbrīvojuma no DRN samaksas par DEP piemērošanu	DRNL 8. ¹ pants
informēt VID par nodokļa maksātājiem, kuriem piešķirts atbrīvojums	DRNL 8.panta trešā daļa un 8. ¹ panta otrā daļa
informēt VID par finanšu nodrošinājuma izmaksas gadījuma iestāšanos	DRNL 11. ² panta 1. daļas 1. punkta c apakšpunkts
veidot un uzturēt iepakotāju datubāzi, apkopot informāciju par tirgū laisto preču un izstrādājumu iepakojuma un apsaimniekoto izlietotā iepakojuma apjomu, nodrošināt efektīvu izlietotā iepakojuma kvalitātes kontroles un izsekojamības sistēmu	Iepakojuma likuma 15.panta 3. ¹ daļa
sagatavot un publicēt ziņojumu par valstī izlietotā iepakojuma apjomu, materiālu veidiem un apsaimniekošanu	Iepakojuma likuma 20.panta pirmā daļa

slēgt līgumu ar RAS apsaimniekotāju par izlietotā iepakojuma vai vienreiz lietojamo galda trauku un piederumu apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu	DRNL 8.panta pirmā daļa, MK 450 2.punkts, MK 480 8.3. apakšpunkts, 11.punkts
slēgt līgumu par DS darbības nodrošināšanu visā Latvijas teritorijā uz septiņiem gadiem	Iepakojuma likuma 18. ⁵ panta pirmā daļa
kontrolēt operatoru darbību, kā arī tāda komersanta darbību, kurš rada atkritumus	AAL 14.panta pirmā daļa
Iepakotāja pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
nodrošināt iepakojuma un VLT uzskaiti, lai pamatotu nodokļa aprēķinus	DRNL 24.panta otrā daļa
nodrošināt depozīta iepakojuma uzskaiti	MK 519 4.punkts
nodrošināt pienācīgas un patiesas informācijas sniegšanu valsts iestādei	Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 3.pants
marķēt iepakojumu, izvietot speciālas norādes uz depozīta iepakojuma vai etiķetes, izvietot marķējumu uz vienreizlietojamām plastmasu saturošām dzērienu glāzēm	Iepakojuma likuma 10. un 18. ³ pants, PSIPSL 7.panta pirmā daļa
apsaimniekot tādu izlietoto iepakojumu, kas radies iepakotāja darbības rezultātā	Iepakojuma likuma 13.panta pirmā daļa
glabāt datus par saražotā, uz citām valstīm izvestā un no citām valstīm ievestā iepakojuma apjomu un materiālu veidiem, tai skaitā informāciju par iepakojuma materiālu un to ražošanā izmantoto komponentu toksicitāti vai bīstamību, kā arī par atkārtoti lietotā iepakojuma apjomu un materiālu veidiem, tai skaitā informāciju par iepakojuma materiālu un to ražošanā izmantoto komponentu toksicitāti vai bīstamību	Iepakojuma likuma 19.panta pirmā daļa
mainīt iepakojuma apsaimniekotāju ne biežāk kā reizi kalendāra gadā	Iepakojuma likuma 15.panta pirmā daļa, MK 450 5. ² punkts
ziņot DS operatoram par iepriekšējā kalendāra mēnesī tirgū laisto dzērienu daudzumu atkārtoti un vienreiz lietojamā depozīta iepakojumā (vienību skaitu) pa iepakojuma materiāla veidiem	MK 519 9. punkts
Operatora pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
saņemt atļauju darbībām ar atkritumiem	AAL 12.pants, 14.pants, 43.panta sestā daļa
nodrošināt darbības ar atkritumiem ar finanšu nodrošinājumu	AAL 12.panta 1. ² daļa
nodrošināt atkritumu uzskaiti	AAL 43.panta trešā daļa
reģistrēt darbības ar atkritumiem APUS	AAL 17. ¹ panta pirmā daļa
korekti klasificēt atkritumus	MK 302, AAL 43.panta trešā daļa

RAS apsaimniekotāja pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
īstenot RAS (nepilnīgs saraksts, būtiskākās darbības: nodrošināt iepakotāja un operatora sniegto datu par tirgū laisto un apsaimniekoto iepakojumu apkopošanu, nodrošināt izlietotā iepakojuma pārstrādi un reģenerāciju, nodrošināt mājsaimniecībās radītā izlietotā iepakojuma pieņemšanu šķiroto atkritumu savākšanas laukumos, informēt sabiedrību par atkritumu dalītās vākšanas nepieciešamību un iespējām, publicēt informāciju par sistēmas dalībniekiem, nodrošināt pārskata par apsaimniekošanas sistēmas īstenošanu auditēšanu, u.c.)	DRNL 6. ¹ pants un MK 480
rakstveidā informēt savus līgumpartnerus par noslēgto līgumu un piemērojamo atbrīvojumu no nodokļa samaksas, norādot VVD tā lēmuma datumu un numuru, kurš pieņemts par apsaimniekošanas līguma noslēgšanu un atbrīvojuma piemērošanu, kā arī norādot, kuriem izlietotā iepakojuma un vienreiz lietojamo trauku materiālu veidiem piemēro atbrīvojumu un uz kādu laikposmu atbrīvojums piešķirts	DRNL 8. panta sestā daļa
informēt sabiedrību par izlietotā iepakojuma dalītās savākšanas un resursu atgūšanas iespējām, iepakojuma lietotāju funkcijām iepakojuma apsaimniekošanā, marķējuma nozīmi	Iepakojuma likuma 16.panta pirmā daļa
apkopot un glabāt atsevišķi datus par sadzīvē un par ražošanā radītā izlietotā iepakojuma apjomu	Iepakojuma likuma 19.panta otrā daļa
samaksāt DRN par nepārstrādāto vai neregenerēto izlietotā iepakojuma apjomu	DRNL 3. panta 1. ¹ daļa
piemērot apsaimniekošanas sistēmu pilnā apmērā un izpildīt apsaimniekošanas līgumā ietvertās saistības	DRNL 8.panta 10. punkts, MK 480 22., 23., 30. un 33. punkts, MK 450 8. un 9. punkts
piecu darbdienu laikā pēc konstatēšanas, informēt VVD, ka izpildīt apsaimniekošanas plānu nav iespējams, vai nav lietderīgi savlaicīgi iesniegt pārskatu vai auditētu pārskatu	MK 450 6.punkts
uzturēt finanšu nodrošinājumu, un nodrošināt katru noslēgto apsaimniekošanas līgumu	MK 450 10. ¹ , 14., 15. un 16.punkts
DS operatora pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
nodrošināt depozīta iepakojuma savākšanu no tirdzniecības vietām, iepakojuma pieņemšanas punktiem vai šķiroto atkritumu savākšanas laukumiem, kuri noslēguši līgumu ar DS operatoru, kā arī šķirošanu, pārvadāšanu, pārstrādi vai sagatavošanu atkārtotai izmantošanai atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajiem apjomiem	Iepakojuma likuma 18. ¹² panta otrā daļa
samaksāt DRN par nepārstrādāto vai neregenerēto izlietotā depozīta iepakojuma apjomu	DRNL 3. panta 1. ¹ daļa

informēt sabiedrību par izlietotā iepakojuma dalītās savākšanas un resursu atgūšanas iespējām, iepakojuma lietotāju funkcijām iepakojuma apsaimniekošanā, marķējuma nozīmi. Nodrošināt sabiedrības informēšanas pasākumus par depoziā sistēmu.	Iepakojuma likuma 16.panta pirmā daļa un 18. ¹² panta piektā daļa
savā darbībā un lēmumu pieņemšanā ievērot caurredzamības principu, tostarp pamatot ar DS īstenošanu saistītās izmaksas	Iepakojuma likuma 18. ¹² panta ceturtnā daļa
reģistrēties Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā kā regulējamā sabiedriskā pakalpojuma sniedzējam	Iepakojuma likuma 18. ¹⁶ pants
reinvestēt peļņu DS attīstības un darbības efektivitātes nodrošināšanā	Iepakojuma likuma 18. ¹² panta pirmā daļa
nodrošināt informācijas apkopošanu depoziā uzskaites sistēmā par realizētā dzērienu depoziā iepakojuma veidu un daudzumu, no galalietotāja pieņemtā DEP veidu un daudzumu, kā arī pārstrādei vai sagatavošanai atkārtotai izmantošanai atbilstoši tā sākotnējam uzdevumam nodoto dzērienu DEP veidu un daudzumu	Iepakojuma likuma 18. ¹² panta trešā daļa
iesniegt pārskatu un auditētu pārskatu	MK 519 49., 51. un 52. punkts
pildīt ar VVD noslēgtā līguma par DS īstenošanu saistības	MK 519 48.punkts
uzturēt finanšu nodrošinājumu	MK 519 50.punkts
Sabiedrības pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
ievērot atkritumu apsaimniekošanas noteikumus, tostarp nepiesārņot vidi, atkritumus mest tikai tam paredzētajās vietās	AAL 43.panta otrā daļa
piedalīties pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanā, tai skaitā atkritumu dalītajā savākšanā un segt izmaksas, kas saistītas ar savu radīto sadzīves atkritumu, tai skaitā sadzīvē radušos bīstamo atkritumu, apsaimniekošanu	AAL 16.panta 1. daļa un 1. ¹ daļa, 43.panta pirmā daļa
Iepakojuma padomes pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
veicināt Iepakojuma likuma prasību izpildi, sniegt priekšlikumus ar iepakojuma jomu saistīto normatīvo aktu pilnveidošanai, kā arī sadarboties ar nevalstiskajām organizācijām, kuras darbojas iepakojuma apsaimniekošanā	Iepakojuma likuma 17.panta trešā daļa
Pašvaldību pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
savā administratīvajā teritorijā: organizēt sadzīves atkritumu (tostarp izlietotā iepakojuma) apsaimniekošanu, pieņemt lēmumus par iekārtu un infrastruktūras objektu, kas saistīti ar atkritumu apsaimniekošanu, izvietošanu, organizēt atkritumu dalītu vākšanu, rīkot izglītošanas pasākumus un atkritumu šķirošanu veicinošas kampaņas, kā arī atbalstīt iedzīvotāju iniciatīvas	AAL 8.panta pirmās daļa
izvēlēties operatoru, kurš veiks sadzīves atkritumu (tostarp izlietotā iepakojuma) un mājāsaimniecībās radīto būvniecības atkritumu un par to informēt sabiedrību	AAL 18.panta pirmā daļa un astotā daļa
LVGMC pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
publicēt VVD sagatavotos ziņojumus Eiropas Komisijas datubāzē	Iepakojuma likuma 20.panta otrā daļa

uzturēt un pārzināt atkritumu pārvadājumu uzskaites valsts informācijas sistēmu	MK 113 11.punkts
apkopo Statistikas pārskatu A3 datus un sniedz CSP un VARAM	MK 271 6.3. apakšpunkts
apkopot informāciju par atkritumu apsaimniekošanu	AAL 7.panta otrās daļas 2.punkts
VARAM pienākumi:	Atsauce uz regulējumu:
izvērtēt izlietotā iepakojuma pārstrādes mērķu izpildi, ja nepieciešams, lūgt izlietotā iepakojuma pārstrādes mērķu izpildes termiņa pagarināšanu un sagatavot īstenošanas plānu iesniegšanai Eiropas Komisijā	Iepakojuma likuma 21.panta trešā daļa